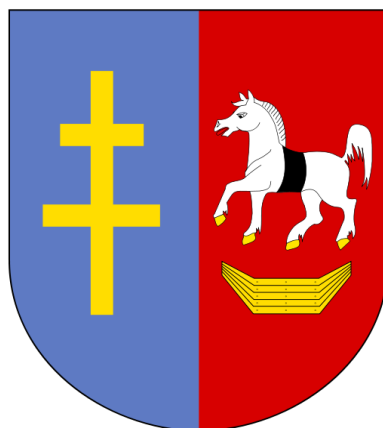

**Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią
Polskiej Akademii Nauk**

30-950 Kraków, ul. Józefa Wybickiego 7, skr. pocz. 49
Telefon: (12) 633 58 69, Fax: (12) 632 35 24

Załącznik
do uchwały nr XIX/101/12
Rady Powiatu
Włoszczowskiego
z dnia 26 marca 2012 r.

Starostwo Powiatowe we Włoszczowie
ul. Wiśniowa 10
29-200 Włoszczowa

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO**
na lata 2012 – 2015
z perspektywą do roku 2019

WŁOSZCZOWA - MARZEC 2012

Zamawiający:

**Starostwo Powiatowe we Włoszczowie
ul. Wiśniowa 10
29-200 Włoszczowa**

**Program Ochrony Środowiska
dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012 – 2015
z perspektywą do roku 2019**

Wykonano zgodnie z umową Nr 10/ROL/2011 nr rej. 38(C-2)11

Wykonawca:

**Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią
Polskiej Akademii Nauk**
ul. Wybickiego 7 31-261 Kraków

Pracownia Badań Środowiskowych i Gospodarki Odpadami
tel. (12) 633 58 69
e-mail: beatakk@min-pan.krakow.pl

Zespół autorski:

dr inż. Beata Kłojzy-Karczmarczyk – kierownik zespołu
dr inż. Said Makoudi
mgr inż. Janusz Mazurek
mgr inż. Jarosław Staszczak
tech. Jan Żółtek

Włoszczowa - marzec 2012

SPIS TREŚCI

1.	Wprowadzenie	5
1.1.	Cel opracowania.....	6
1.2.	Cele polityki ekologicznej państwa oraz województwa świętokrzyskiego.....	9
2.	Charakterystyka ogólna Powiatu Włoszczowskiego.....	22
2.1.	Położenie administracyjne i geograficzne	22
2.2.	Sytuacja demograficzna.....	23
2.3.	Warunki hydrologiczne.....	23
2.4.	Warunki geologiczne i hydrogeologiczne.....	24
2.5.	Środowisko przyrodnicze powiatu.....	25
2.6.	Użytkowanie terenu i charakterystyka gleb	26
2.7.	Sytuacja gospodarcza powiatu	27
3.	Stan i ocena zagrożeń środowiska Powiatu Włoszczowskiego.....	30
3.1.	Główne zagrożenia dla środowiska na obszarze powiatu.....	30
3.2.	Powietrze atmosferyczne	31
3.2.1.	Stan czystości powietrza atmosferycznego	31
3.2.2.	Ogniska zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego.....	34
3.3.	Wody powierzchniowe i wody podziemne.....	34
3.3.1.	Zasoby i stan czystości wód powierzchniowych	35
3.3.2.	Zasoby i stan jakości wód podziemnych.....	38
3.3.3.	Gospodarka wodno – ściekowa	41
3.3.4.	Ogniska zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych.....	46
3.4.	Powierzchnia ziemi i zanieczyszczenie gleb.....	47
3.4.1.	Stan czystości gleb.....	47
3.4.2.	Główne zagrożenia i problemy czystości gleb.....	49
3.5.	Surowce mineralne.....	49
3.5.1.	Zasoby surowców mineralnych	49
3.5.2.	Wpływ działalności górniczej na środowisko	51
3.6.	Klimat akustyczny	52
3.7.	Walory przyrodnicze powiatu włoszczowskiego.....	56
3.7.1.	Szata roślinna i świat zwierzęcy.....	56
3.7.2.	Formy ochrony przyrody.....	57
3.7.3.	Sieć ekologiczna Natura 2000.....	59
3.7.4.	Gospodarka leśna	61
3.8.	Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące	65
3.9.	Gospodarka odpadami komunalnymi.....	67
3.10.	Gospodarowanie odpadami azbestowymi.....	68
4.	Cele programu ochrony środowiska, kierunki działań ekologicznych.....	70
4.1.	Priorytety polityki ekologicznej powiatu.....	70
4.2.	Kierunki działań systemowych.....	72
4.2.1.	Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych.....	72
4.2.2.	Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska.....	74
4.2.3.	Zarządzanie środowiskowe.....	75
4.2.4.	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska.....	76
4.2.5.	Odpowiedzialność za szkody w środowisku.....	79
4.2.6.	Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym.....	79
4.3.	Ochrona zasobów naturalnych.....	80

4.3.1.	Ochrona przyrody.....	80
4.3.2.	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.....	85
4.3.3.	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz ochrona przed powodzią.....	86
4.3.4.	Ochrona powierzchni ziemi.....	90
4.3.5.	Gospodarka zasobami geologicznymi.....	92
4.4.	Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.....	93
4.4.1.	Ochrona wód.....	93
4.4.2.	Ochrona powietrza.....	94
4.4.3.	Odnawialne źródła energii.....	98
4.4.4.	Zagadnienia gospodarki odpadami.....	99
4.4.5.	Ochrona przed hałasem.....	100
4.4.6.	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.....	102
4.4.7.	Poważne awarie przemysłowe.....	103
5.	Wytyczne do sporządzenia programów gminnych.....	105
6.	Harmonogram realizacji zadań ekologicznych	107
6.1.	Priorytety ekologiczne powiatu	107
6.2.	Wybrane zadania szczegółowe do realizacji w gminach powiatu włoszczowskiego w latach 2012 - 2019.....	125
7.	Narzędzia i instrumenty polityki ekologicznej.....	128
7.1.	Instrumenty prawne	128
7.2.	Instrumenty finansowe	129
7.3.	Instrumenty społeczne	132
8.	Zarządzanie i monitoring realizacji programu	136
8.1.	Zarządzanie programem ochrony środowiska	136
8.2.	Monitoring jakości środowiska	137
8.3.	Monitoring polityki środowiskowej	138
9.	Streszczenie Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego	141
10.	Spis wykorzystanych materiałów	145

1. WPROWADZENIE

Projekt aktualizacji „*Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019*” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska i obejmuje poszczególne komponenty środowiska na obszarze powiatu.

Projekt „*Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019*” stanowi aktualizację dokumentu programowego opracowanego na lata 2007 – 2011, przez Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią, Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, w roku 2007, zatwierdzonego uchwałą nr XII/68/07 Rady Powiatu Włoszczowskiego z dnia 13 grudnia 2007 r.

Uchwałą Nr 44/11 Rady Powiatu Włoszczowskiego z dnia 16 czerwca 2011 r. przyjęto „*Raport z wykonania Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego za lata 2009-2010*”. W przyjętym raporcie dokonano oceny wdrażania i realizacji celów określonych w programie ochrony środowiska na lata 2007 – 2011, oraz przedstawiono wnioski odnośnie głównych problemów związanych z ochroną środowiska na terenie powiatu włoszczowskiego.

We wrześniu 2011 r. przystąpiono do opracowania aktualizacji „*Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019*”. Zgodnie z przyjętą strukturą Programu, zdefiniowano w nim cele średniookresowe do roku 2019 i sposób ich osiągnięcia (główne kierunki działań) do roku 2015.

Projekt aktualizacji „*Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019*” został wykonany przy wykorzystaniu materiałów źródłowych uzyskanych ze Starostwa Powiatowego we Włoszczowie, danych z urzędów gmin z terenu powiatu włoszczowskiego, publikacji Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach, opracowań Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego oraz informacji z największych jednostek sektora gospodarczego powiatu.

Projekt aktualizacji Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego został opracowany zgodnie z art. 17 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (POŚ) - (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z dn. 20.06.2001 z późn. zm., tekst jednolity z roku 2008 Dz.U. Nr 25, poz. 150).

Zarząd Powiatu, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza i aktualizuje co 4 lata, powiatowy program ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14. ustawy POŚ. Programy ochrony środowiska podlega zatwierdzeniu w drodze uchwały przez Radę Powiatu. Z wykonania programu organ powiatu sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się Radzie Powiatu.

Postawione do osiągnięcia w projekcie „*Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019*” cele polityki ekologicznej Powiatu

Włoszczowskiego są zgodne z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa (*uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016”*) oraz z założeniami obowiązującego „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2011-2015”.

1.1. Cel opracowania

Nadrzędnym celem aktualizacji „*Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019*”, jest analiza aktualnego stanu środowiska na terenie powiatu oraz weryfikacja i aktualizacja celów i kierunków działań zmierzających do zrównoważonego rozwoju powiatu, w którym ochrona środowiska stanowi istotną część procesów rozwoju gospodarczego i społecznego.

Ochrona środowiska powinna być zagadnieniem spójnym z całością działań realizowanych przez powiat. Naczelną zasadą, która powinna być przyjęta w działaniach zmierzających do zdrowego i przyjaznego środowiska jest zasada zrównoważonego rozwoju. Oznacza to, taki rozwój, który zaspokaja potrzeby obecnego pokolenia, nie ograniczając możliwości realizacji potrzeb przyszłych pokoleń. Zrównoważony rozwój oznacza prowadzenie szerokiej działalności gospodarczej i społecznej przy jednoczesnym ograniczaniu lub eliminowaniu dalszej degradacji środowiska naturalnego oraz na podejmowaniu działań zmierzających do rewitalizacji zniszczonych elementów środowiska.

Nadrzędnym kryterium rozwiązań o charakterze strategicznym na wszystkich szczeblach zarządzania, powinna być kontynuacja działań systemowych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Jest to takie prowadzenie strategii, polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, które pozwala zachować zasoby i walory środowiska przyrodniczego w stanie zapewniającym trwałe możliwości korzystania z nich, zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. Umożliwia ona również harmonizację rozwoju społeczno-gospodarczego z ochroną walorów środowiskowych i powoduje konieczność integrowania zagadnień ochrony środowiska z polityką sektorową w pozostałych dziedzinach gospodarki.

Długoterminowym celem projektu aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” jest dążenie do zrównoważonego rozwoju powiatu, gdzie ochrona środowiska stanowi nierozłączną część procesów rozwojowych i jest rozpatrywana razem z nimi.

Sformułowanie podstaw polityki ekologicznej samorządu powiatowego wiąże się decydująco z określeniem celu tej polityki, który z jednej strony powinien uwzględniać krajowe i wojewódzkie

zadania ochrony środowiska, zaś z drugiej strony tworzyć warunki do realizacji lokalnych celów społeczno-ekonomicznych.

Na przyszły stan środowiska przyrodniczego powiatu ma wpływ wiele czynników. Są to m.in.: tempo wzrostu poziomu życia mieszkańców, skala aktywności przemysłowo-usługowej, kierunki rozwoju rolnictwa i transportu, dostępność środków finansowych na inwestycje z zakresu ochrony środowiska itp.

Biorąc pod uwagę główne uwarunkowania i problemy ochrony środowiska, w aktualizacji **„Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”**, za **główny cel** polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego przyjęto kontynuację dotychczasowego podstawowego celu polityki ekologicznej powiatu:

„Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu włoszczowskiego zmierzająca do realizacji zasad ekorozwoju”

Cel ten jest zgodny z celem generalnym sformułowanym w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020” oraz celem podstawowym w aktualnym „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2011-2015”.

Ochrona środowiska jest jednym z obowiązkowych działań władz publicznych, które poprzez swoją politykę powinny dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego. Do obowiązków powiatów należy, między innymi, wykonywanie zadań z zakresu ochrony środowiska oraz odpowiedzialność za jakość życia mieszkańców. Członkostwo w Unii Europejskiej narzuca odpowiednie wymogi i konieczność osiągnięcia standardów UE w zakresie ochrony środowiska.

Efektywność działań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego zależy, w dużej mierze, od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym a także od pozyskania środków finansowych oraz zainteresowania i zrozumienia ze strony ludności. Podejmowane działania powinny być prowadzone zgodnie z opracowanym uprzednio programem krótko- i średniookresowym, sporządzonym na podstawie przeprowadzonej analizy sytuacji aktualnej i przewidywanych zagrożeń środowiska w powiecie.

Projekt aktualizacji „Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego” jest dokumentem planowania strategicznego, stawiającym cele i kierunki polityki ekologicznej samorządu powiatu i określającym wynikające z niej działania.

Program nie jest dokumentem decyzyjnym, ale wspomagającym działania decyzyjne powiatu. Program powinien być wykorzystywany, jako instrument strategicznego zarządzania powiatem w zakresie ochrony środowiska, jako podstawa tworzenia programów operacyjnych i zawierania umów i porozumień z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi.

Przygotowany projekt Programu stanowić powinien przesłankę konstruowania budżetu powiatu i jest podstawą do ubiegania się o fundusze pomocowe ze źródeł krajowych i z funduszy Unii Europejskiej.

Realizacja zadań postawionych w projekcie Programu, służących do osiągnięcia celów ekologicznych z podziałem na poszczególne komponenty środowiska, powinna spowodować poprawę warunków życia mieszkańców poprzez zachowanie lub polepszenie walorów środowiska przyrodniczego przy uwzględnieniu charakteru rolniczego powiatu. Poszczególne wytyczne, zawarte w projekcie Programu, powinny być respektowane i uwzględniane w programach i planach szczegółowych oraz w działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska. Program służyć będzie koordynacji działań związanych z ochroną środowiska w powiecie.

Sporządzona aktualizacja „**Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019**”, obejmuje następujące elementy:

- Charakterystyka ogólna obszaru powiatu włoszczowskiego z zaznaczeniem rolniczego charakteru powiatu.
- Charakterystyka stanu aktualnego środowiska przyrodniczego na obszarze powiatu w odniesieniu do poszczególnych jego komponentów.
- Obserwowane oraz przewidywane zagrożenia stanu środowiska przyrodniczego na obszarze powiatu.
- Cele ekologiczne postawione do osiągnięcia dla poszczególnych komponentów środowiska.
- Główne kierunki działań zmierzających do poprawy w zakresie ochrony środowiska w okresach krótko- i średnioterminowych.
- Uwarunkowania realizacyjne Programu w zakresie koordynacji działań, źródeł finansowania oraz w zakresie zarządzania środowiskiem.
- Zasady monitorowania efektów wdrażania Programu.

Zgodnie z ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. Nr 96, poz. 603 z 1998 r. z późn. zm.), powiat stanowi lokalną wspólnotę samorządową na określonym terytorium i powołany został do samodzielnego wykonywania określonych ustawami szczegółowymi zadań publicznych, na których realizację wyposażony został w środki materialne.

Wykaz zadań należących do powiatu zawiera art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz.U. Nr 142/2001 r., poz. 1592 z późn. zm.) i należą do nich w szczególności:

- edukacja publiczna,
- promocja i ochrona zdrowia,
- pomoc społeczna,

- polityka prorodzinna,
- transport i drogi publiczne,
- kultura i ochrona dóbr kultury,
- gospodarka wodna,
- ochrona środowiska i przyrody,
- rolnictwo, leśnictwo i rybactwo śródlądowe,
- porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli,
- ochrona przeciwpowodziowa,
- przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy.

1.2. Cele polityki ekologicznej państwa oraz województwa

Opracowana aktualizacja „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019” wraz z wytyczonymi celami polityki ekologicznej powiatu, jest zgodna z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa (*uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016”*) oraz z założeniami obowiązującego „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2011-2015”.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku stanowi, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych (m.in. powiatów), które powinny prowadzić politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.

Jako podstawowy warunek skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa wymienia się respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w strategiach i politykach w poszczególnych dziedzinach gospodarowania. Realizacja przyjętej polityki ekologicznej państwa opiera się na systemie prawa ochrony środowiska oraz programach, strategiach i polityce ekologicznej, określanych na różnych szczeblach administracji. Polityka ekologiczna państwa określa zasady i sposoby ochrony dziedzictwa przyrodniczego oraz racjonalne użytkowanie zasobów przyrody. Wskazuje na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego, poprzez znaczny wzrost lesistości, utrzymanie europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000, ochronę terenów wodno-błotnych, ochronę bioróżnorodności, renaturalizację i udrażnianie rzek, poprawę stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych, poprawę klimatu akustycznego oraz ochronę przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych i poważnymi awariami przemysłowymi, a także przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz uporządkowanie gospodarowania odpadami. Obliguje do zrównoważonego wykorzystywania surowców, materiałów, wody i energii oraz do coraz większego rozwoju energetyki odnawialnej, nakazuje kształtowanie stosunków wodnych i ochronę przed powodzią.

Głównym celem Polityki Ekologicznej Państwa jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikające z narażenia na szkodliwe czynniki środowiskowe. Zgodnie z tym dokumentem, programy ochrony środowiska mają być ukierunkowane na osiągnięcie głównych celów:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju,
- przystosowanie do zmian klimatu,
- ochrona różnorodności biologicznej,
- racjonalne użytkowanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii,
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Analizując szczegółowo ustalenia Polityki Ekologicznej Państwa można wyróżnić następujące grupy celów koniecznych do uwzględnienia w programach powiatowych:

1. W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- ochrona wód przed zanieczyszczeniem,
- ochrona powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem,
- ochrona środowiska przed hałasem i przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- radykalna poprawa gospodarowania odpadami,
- skuteczny nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.

2. W zakresie ochrony zasobów naturalnych:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych,
- ochrona przed erozją oraz stosowanie dobrych praktyk rolniczych i rekultywacja terenów zdegradowanych przyrodniczo.

3. W zakresie działań systemowych:

- zapewnienie, aby projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki podlegały procedurze oceny oddziaływania na środowisko a wyniki oceny były uwzględniane w tych dokumentach,
- przystępowanie przedsiębiorstw i instytucji do systemu EMAS,
- doskonalenie struktur zarządzania środowiskiem,
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego w szczególności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.

Cele oraz zadania konieczne dla realizacji postawionych celów, z zakresu ochrony środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego, zostały ujęte w aktualnym „Programie Ochrony Środowiska dla

Województwa Świętokrzyskiego na lata 2011-2015²⁷. W dokumencie tym określono długoterminową politykę ochrony środowiska dla województwa, przedstawiono cele do osiągnięcia, określono sposoby zarządzania środowiskiem i aspekty finansowe realizacji programu.

Realizacja postanowień Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego pozwoli na osiągnięcie w dłuższym okresie, zrównoważonego rozwoju całego województwa, gdzie ochrona środowiska jest integralną częścią procesów rozwojowych i rozpatrywana jest z nimi łącznie. Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego jest dokumentem określającym cele i priorytety w obszarze poprawy stanu środowiska województwa świętokrzyskiego. Cele te określają konkretne kierunki dla Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego. Są to:

1. W zakresie ochrony zasobów naturalnych:

- zachowanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej województwa,
- racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych poprzez kształtowanie właściwej struktury lasów (gatunkowej i wiekowej) i ich wykorzystania gospodarczego w sposób zapewniający zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego,
- ochrona gruntów rolnych oraz zwiększanie skali rekultywacji gruntów zdegradowanych i zdewastowanych,
- zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi województwa oraz zapewnienie skutecznej ochrony przed powodzią i suszą.

2. W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych województwa,
- poprawa jakości powietrza celem spełnienia standardów jakości powietrza,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie województwa,
- zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu,
- minimalizacja oddziaływania pól elektromagnetycznych na zdrowie człowieka i środowisko,
- ograniczanie skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska,

3. W zakresie zagadnień systemowych:

- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa świętokrzyskiego oraz zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku,
- uwzględnianie celów ochrony środowiska w sektorowych politykach, strategiach, planach i programach,
- uwzględnienie aspektów środowiskowych wynikających z aktualnego stanu środowiska w planach zagospodarowania przestrzennego,

- promowanie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego poprzez uświadamianie konsumentom roli produkcji wyrobów oraz realizacji usług z poszanowaniem środowiska.

Cele te są zgodne z celem generalnym sformułowanym w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020”:

„Wzrost atrakcyjności województwa fundamentem zintegrowanego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej”.

W Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego określono zakres działań, które muszą być wdrażane na poziomie lokalnym. Zgodnie z wojewódzkim Programem do podstawowych zadań, których wdrożenie wymaga uczestnictwa powiatu należą:

- oszczędna gospodarka zasobami naturalnymi takimi jak woda, nośniki energii, wzrost leśności w skali województwa,
- rozwój obszarów szczególnie chronionych,
- ekologiczna lokalizacja obiektów związanych z działalnością przemysłową,
- gospodarka wodno-ściekowa,
- gospodarka odpadami komunalnymi,
- zbieranie odpadów niebezpiecznych,
- rozwój zaplecza turystyczno-rekreacyjnego,
- usprawnienie ruchu podmiejskiego,
- optymalizacja transportu publicznego,
- edukacja ekologiczna.

Ważnym elementem polityki ekologicznej realizowanej przez powiat jest edukacja ekologiczna wymagająca współpracy zarówno z władzami województwa, jak i pozarządowymi organizacjami ekologicznymi.

Realizację zadań z zakresu ochrony środowiska umożliwiają powiatom posiadane przez nie uprawnienia. Do kompetencji powiatu w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska należą głównie uprawnienia wynikające z następujących aktów prawnych:

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz.U. 2001 nr 115 poz. 1229 z późn. zm.)

- ustalanie linii brzegu dla wód za wyjątkiem morskich wód wewnętrznych, wód granicznych oraz śródlądowych dróg wodnych,
- przygotowywanie projektów uchwał Rady Powiatu wprowadzających powszechne korzystanie z wód w celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb społecznych, określających dopuszczalny zakres tego korzystania,

- ustalanie szczegółowego zakresu i terminu wykonania prac związanych z utrzymaniem urządzeń melioracji wodnych szczegółowych,
- nakazywanie przywrócenia do stanu poprzedniego obszaru bezpośredniego zagrożenia powodzią, w przypadku wykonania robót lub czynności utrudniających ochronę przed powodzią, a także usunięcia drzew lub krzewów z wałów przeciwpowodziowych i innych terenów,
- ustanawianie stref ochronnych urządzeń pomiarowych państwowych służb hydrologiczno-meteorologicznych i hydrogeologicznych,
- wydawanie pozwoleń wodnoprawnych na szczególne korzystanie z wód, na regulację wód oraz zmianę ukształtowania terenu na gruntach przylegających do wód, mającą wpływ na warunki przepływu wody, na rolnicze wykorzystanie ścieków, w zakresie nie objętym zwykłym korzystaniem z wód, na wykonanie urządzeń wodnych, na wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, na odwodnienie obiektów lub wykopów budowlanych oraz zakładów górniczych,
- odmawianie wydania pozwolenia wodnoprawnego w przypadkach naruszania ustaleń wynikających z ustawy,
- zatwierdzanie instrukcji gospodarowania wodą,
- wydawanie decyzji o wygaśnięciu, cofnięciu lub ograniczeniu pozwolenia wodnoprawnego,
- orzekanie o odszkodowaniu za cofnięte lub ograniczone pozwolenie wodnoprawne,
- wykonywanie przeglądu ustaleń pozwoleń wodnoprawnych,
- prowadzenie spraw dotyczących ustanawiania bezpośrednich stref ochronnych ujęć wody,
- nakładanie na zakład, korzystający z pozwolenia wodnoprawnego dodatkowych obowiązków w przypadku naruszenia interesów osób trzecich, zmiany sposobu użytkowania wód w regionie wodnym lub zmiany uprawnień innego zakładu, mających wpływ na wykonywanie pozwolenia wodnoprawnego,
- zatwierdzanie lub odmawianie zatwierdzenia statutu spółki wodnej oraz jego zmian,
- wydawanie na wniosek spółki wodnej lub zainteresowanego zakładu decyzji o włączeniu zakładu do spółki,
- sprawowanie nadzoru i kontroli nad działalnością spółek wodnych,
- stwierdzanie o nieważności uchwał organów spółki wodnej sprzecznych z prawem lub statutem,
- podejmowanie decyzji o rozwiązaniu zarządu spółki i wyznaczeniu osoby pełniącej jego obowiązki,
- podwyższanie, w określonych przypadkach, wysokości składek i innych świadczeń na rzecz spółki,

- stwierdzanie odnoszenia korzyści z tytułu korzystania z urządzeń wodnych, objętych działalnością spółki wodnej lub zanieczyszczenia wody oraz ustalenie wysokości składek i innych świadczeń na rzecz spółki wodnej z tego tytułu,
- ustanawianie zarządu komisarycznego spółki wodnej,
- wyznaczenie likwidatora spółki wodnej w przypadku rozwiązania spółki na podstawie decyzji starosty oraz ustalanie jego wynagrodzenia,
- występowanie z wnioskiem o wykreślenie spółki wodnej z katastru wodnego w przypadku jej likwidacji.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska

(Dz.U. 2001 Nr 62 poz. 627 z późn. zm.)

- prowadzenie spraw związanych z opracowywaniem projektu i aktualizacją powiatowego programu ochrony środowiska,
- opracowywanie sprawozdań z realizacji powiatowego programu ochrony środowiska dla organów powiatu,
- opiniowanie projektów wojewódzkiego i gminnych programów ochrony środowiska,
- prowadzenie spraw dotyczących udostępniania uprawnionym informacji o środowisku i jego ochronie,
- prowadzenie publicznie dostępnych wykazów danych o dokumentach, które podlegają udostępnieniu,
- odmawianie udostępnienia informacji o środowisku, w przypadkach określonych w ustawie,
- nieodpłatne udostępnianie organom administracji, obowiązującym do wykonywania badań monitoringowych informacji, które mogą być wykorzystywane na potrzeby państwowego monitoringu środowiska,
- wydawanie postanowień o odmowie dopuszczenia organizacji ekologicznych do udziału w postępowaniach wymagających udziału społeczeństwa w sprawach ochrony środowiska,
- opiniowanie przedłożonych przez wojewodę programów ochrony powietrza służących osiągnięciu dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu,
- opiniowanie przedłożonych przez wojewodę planów działań krótkoterminowych ustalających działania mające na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych lub alarmowych poziomów substancji w powietrzu oraz ograniczenia skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń,

- dokonywanie rekultywacji powierzchni ziemi w przypadkach określonych w ustawie oraz określanie zakresu, sposobu oraz terminu rozpoczęcia i zakończenia rekultywacji,
- określanie obowiązku poniesienia kosztów rekultywacji, ich wysokości oraz sposobu uiszczenia,
- nakładanie na władającego powierzchnią ziemi podmiot korzystający ze środowiska, obowiązany do rekultywacji, obowiązku prowadzenia pomiarów zawartości substancji w glebie lub ziemi, na obszarze, na którym istnieje przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi,
- prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi oraz prowadzenia aktualizowanego corocznie rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi,
- wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu do środowiska, gdy poza zakładem stwierdzone zostało przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu,
- wydawanie pozwoleń na emitowanie pól elektromagnetycznych do środowiska,
- wydawanie pozwoleń na wprowadzenie gazów lub pyłów do powietrza z instalacji,
- nakładanie na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia obowiązku prowadzenia okresowych pomiarów emisji w przypadku przekroczenia standardów emisyjnych,
- przyjmowanie zgłoszeń instalacji, z których emisja nie wymaga pozwolenia,
- prowadzenie spraw związanych z wydawaniem pozwoleń zintegrowanych,
- prowadzenie postępowań kompensacyjnych zmierzających do wydania pozwolenia na wprowadzenie gazów i pyłów do powietrza z instalacji nowo wybudowanych lub istotnie zmienionych na obszarze, na którym zostały przekroczone standardy jakości powietrza,
- zobowiązanie prowadzącego instalację podmiotu korzystającego ze środowiska do sporządzenia i przedłożenia przeglądu ekologicznego, w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko,
- sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością starosty,
- występowanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić.

**Ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów
cieplarnianych (Dz.U. 2009 nr 130 poz. 1070)**

- wydawanie zezwoleń i uprawnień dla prowadzących instalacje emitujące do powietrza gazy cieplarniane i inne substancje zanieczyszczające, objętych krajowym systemem handlu uprawnieniami do emisji.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U. 2010 nr 185 poz. 1243)

- opiniowanie projektów wojewódzkiego planu gospodarki odpadami,
- wydawanie pozwoleń na wytwarzanie odpadów,
- zatwierdzanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
- przyjmowanie i przekazywanie do właściwych organów informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami,
- wydawanie zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów oraz zbierania lub transportu odpadów, dla przedsięwzięć, dla których obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko może być wymagany,
- prowadzenie rejestrów w zakresie odzysku, unieszkodliwiania, zbierania i transportu odpadów dla posiadaczy odpadów zwolnionych z obowiązku uzyskania zezwoleń,
- zatwierdzanie instrukcji eksploatacji składowiska odpadów,
- wyrażanie zgody na zamknięcie składowiska odpadów lub jego części.

**Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. – prawo górnicze i geologiczne
(Dz.U. 1994 Nr 27 poz. 96 z późn. zm.)**

- prowadzenie spraw związanych z udzielaniem koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych na powierzchni nie przekraczającej 2 ha, przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 20.000 m³ i bez użycia materiałów wybuchowych,
- przenoszenie, za zgodą przedsiębiorcy na rzecz którego została wydana koncesja, praw i obowiązków z niej wynikających na rzecz innego podmiotu,
- wzywanie przedsiębiorcy, w przypadku naruszania przepisów ustawy lub nie wypełniania warunków koncesji, do niezwłocznego zaniechania naruszeń,
- prowadzenie spraw związanych ze zmianą decyzji w zakresie dotyczącym granic terenu górniczego, jeżeli rzeczywiste szkodliwe wpływy robót górniczych zakładu górniczego przekroczą granice określonego w koncesji terenu górniczego,
- prowadzenie spraw związanych z cofaniem koncesji bez odszkodowania w razie ogłoszenia upadłości przedsiębiorcy,

- stwierdzanie w drodze decyzji wygaśnięcia koncesji,
- ustalanie zakresu i sposobu wykonania obowiązków dotyczących ochrony środowiska przy cofnięciu koncesji albo jej wygaśnięciu,
- określanie terminu wygaśnięcia obowiązku zabezpieczenia roszczeń, o których mowa w art.17 ustawy,
- prowadzenie spraw dotyczących zatwierdzania projektu prac geologicznych,
- przyjmowanie zgłoszeń o zamiarze przystąpienia do wykonania prac geologicznych,
- prowadzenie spraw związanych z zawiadaniem o przyjęciu dokumentacji geologicznej lub stwierdzanie w drodze decyzji o nie przyjęciu dokumentacji i żądanie jej uzupełnienia lub poprawienia,
- ustalanie, w określonych w ustawie przypadkach, opłat eksploatacyjnych.

Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. 1991 nr 101 poz. 444 z późn. zm.)

- sprawowanie nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa lub powierzanie spraw z tego zakresu w drodze porozumienia nadleśniczemu Lasów Państwowych,
- określanie w drodze decyzji zadań w przypadku nie wykonania obowiązku dotyczącego kształtowania równowagi w ekosystemach leśnych i podnoszenia naturalnej odporności drzewostanów,
- zarządzanie z urzędu lub na wniosek nadleśniczego wykonania zabiegów zwalczających i ochronnych w lasach, w razie wystąpienia organizmów szkodliwych w stopniu zagrażającym trwałości lasów,
- wydawanie decyzji w sprawie przyznania środków na pokrycie kosztów zagospodarowania i ochrony lasów związanych z odnowieniem lub przebudową drzewostanu, w przypadku braku możliwości ustalenia sprawcy szkody powstałej w lasach w wyniku oddziaływania gazów i pyłów przemysłowych oraz w przypadku pożarów lub innych klęsk żywiołowych spowodowanych czynnikami biotycznymi albo abiotycznymi zagrażających trwałości lasów,
- przyznawanie na wniosek właściciela środków na częściowe lub całkowite pokrycie kosztów zalesienia gruntów określonych na ten cel w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu,
- wydawanie decyzji w sprawach zmiany lasu na użytek rolny w przypadkach szczególnie uzasadnionych potrzeb właścicieli lasów,
- cechowanie drewna pozyskanego w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa oraz wystawianie właścicielowi lasu dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna,

- wnioskowanie do wojewody o uznanie lasu za ochronny lub pozbawienie go tego charakteru w uzgodnieniu z właścicielem lasu i zaopiniowaniu przez radę gminy,
- określanie w drodze decyzji zadań z zakresu gospodarki leśnej dla lasów rozdrobnionych o powierzchni do 10 ha wydanej na podstawie inwentaryzacji stanu lasów,
- zlecenie sporządzenia uproszczonego planu urządzenia lasu należącego do osób fizycznych i wspólnot gruntowych,
- zlecenie przeprowadzenia inwentaryzacji stanu lasu, dla lasów rozdrobnionych o powierzchni do 10 ha nie stanowiących własności Skarbu Państwa,
- wydawanie decyzji w sprawie uznania lub nie uznania zastrzeżeń lub wniosków właścicieli lasów do projektu uproszczonego planu urządzenia lasu,
- nadzorowanie wykonania zatwierdzonych uproszczonych planów urządzenia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa,
- wydawanie decyzji w sprawie pozyskania drewna w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa niezgodnie z uproszczonym planem urządzenia lasu lub decyzją,
- nakazywanie wykonania obowiązków i zadań w drodze decyzji, jeżeli właściciel lasu nie stanowiącego własności Skarbu Państwa nie wykonuje obowiązków określonych w art.13 ustawy o lasach albo nie wykonuje zadań zawartych w uproszczonym planie urządzenia lasu lub decyzji,
- wydawanie opinii dla nadleśnictw w zakresie rocznego planu zalesiania gruntów nie stanowiących własności Skarbu Państwa.

Ustawa z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie

(Dz.U. 1995 Nr 147 poz. 713 z późn. zm.)

- wyrażanie zgody na odstąpienie od zakazu określonego w art. 9 ust. 1 pkt. 2 ustawy, tj. płoszenia, chwytania, przetrzymywania, ranienia i zabijania zwierzyny (poza polowaniami i odłowami),
- wydawanie zezwolenia na posiadanie i hodowanie lub utrzymywanie chartów rasowych lub ich mieszańców,
- wydzierzawianie obwodów łowieckich polnych kołom łowieckim Polskiego Związku Łowieckiego,
- naliczanie, a następnie rozliczanie otrzymanego czynszu dzierżawnego między nadleśnictwa i gminy,
- wydawanie decyzji o odłowie lub odstrzale redukcyjnym zwierzyny w przypadku szczególnego zagrożenia w prawidłowym funkcjonowaniu obiektów produkcyjnych i użyteczności publicznej przez zwierzynę.

Ustawa z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia oraz ustawy - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2003 nr 46 poz. 392 z późn. zm.)

- prowadzenie spraw dotyczących dokonywania oceny udatności upraw,
- prowadzenie spraw związanych z wydawaniem decyzji o wstrzymaniu wypłat ekwiwalentu oraz nakazywaniem zwrotu pobranego ekwiwalentu wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku zniszczenia uprawy leśnej w wyniku celowego działania właściciela gruntu,
- prowadzenie spraw związanych z wydawaniem decyzji o wstrzymaniu wypłaty ekwiwalentu w przypadku stwierdzenia, że uprawa leśna jest prowadzona niezgodnie z planem zalesienia, a następnie uproszczonym planem urządzenia lasu,
- prowadzenie spraw związanych z wydawaniem decyzji o przekazaniu praw i obowiązków związanych z prowadzeniem uprawy leśnej na nabywcę gruntu, w przypadku jego sprzedaży,
- występowaniem do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z wnioskami o przekazanie środków na wypłatę ekwiwalentów, podpisywanie umów z Agencją,
- przygotowywanie miesięcznych zestawień należnych ekwiwalentów i przekazywanie ich służbom finansowym Starostwa.

**Ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym
(Dz.U. 1985 nr 21 poz. 91 z późn. zm.)**

- wydawanie kart wędkarskich i kart łowiectwa podwodnego oraz cofanie tych kart,
- rejestrowanie sprzętu pływającego służącego do połowu ryb,
- wystawianie legitymacji strażnika Społecznej Straży Rybackiej,
- wydawanie zezwoleń na przegradzanie sieciowymi rybackimi narzędziami połowowymi więcej niż połowy szerokości łóżyska wody płynącej wyłącznie na wodach niezaliczonych do wód śródlądowych żeglownych,
- wnioskowanie do rady powiatu o utworzenie społecznej straży rybackiej albo wyrażenie zgody na utworzenie społecznej straży rybackiej przez zainteresowane organizacje społeczne lub uprawnionych do rybactwa oraz o uchwalenie regulaminu tej Straży.

**Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych
(Dz.U. 1995 nr 16 poz. 78 z późn. zm.)**

- wydawanie decyzji w sprawie wyłączenia gruntów z produkcji rolnej,
- naliczanie należności i opłat rocznych na rzecz funduszu ochrony gruntów rolnych,
- wydawanie decyzji nakazujących właścicielowi zalesienie, zadrzewienie czy zakrzewienie gruntów lub założenia na nich trwałych użytków zielonych ze względu na ochronę gleb przed erozją,

- prowadzenie spraw związanych z rekultywacją na cele rolnicze gruntów zdewastowanych lub zdegradowanych przez nieustalone osoby lub w wyniku klęsk żywiołowych,
- prowadzenie spraw związanych z wydawaniem decyzji dotyczących rekultywacji w przypadkach określonych w art.22 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- kontrola stosowania przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- prowadzenie sprawozdawczości w sprawach ochrony gruntów rolnych.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

(Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717 z późn. zm.)

- uzgadnianie w zakresie ochrony gruntów rolnych projektów decyzji o warunkach zabudowy i projektów decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- uzgadnianie w odniesieniu do terenów zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych projektów decyzji o warunkach zabudowy i projektów decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- uzgadnianie lokalizacji obiektów melioracji wodnych przed wydaniem, przez właściwy organ, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji.

Przy tworzeniu powiatowej polityki ekologicznej układem odniesienia oprócz polityki ekologicznej państwa i województwa jest „*Strategia rozwoju powiatu włoszczowskiego*”. W dokumencie tym do najważniejszych problemów środowiskowych występujących na terenie powiatu zaliczono m.in.:

- zły stan jakości wód powierzchniowych i wód gruntowych;
- dysproporcję pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej;
- niewłaściwe składowanie i gospodarka obornikiem i gnojowicą;
- transgraniczną emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych powietrza;
- emisję zanieczyszczeń przemysłowych z Zakładu Przemysłu Cementowo-Wapienniczego Bukowa oraz niską emisję;
- powstające dzikie wysypiska odpadów.

Do największych potencjałów powiatu włoszczowskiego w dziedzinie środowiska naturalnego zaliczono m.in.:

- duże ogólne walory i zasoby środowiska naturalnego;
- dobrą jakość wód podziemnych;
- brak skażenia gleb metalami ciężkimi (jedynie lokalnie w pobliżu składowisk odpadów i wzdłuż szlaków komunikacyjnych);
- dobrą jakość powietrza atmosferycznego;
- niski stopień uprzemysłowienia powiatu.

Jednym z najważniejszych celów strategicznych Strategii jest: **„Czyste i zdrowe środowisko Powiatu Włoszczowskiego”**. Został on rozpisany na szereg celów i programów operacyjnych, w tym m.in.:

- „Czysta i bezpieczna Pilica” – budowa i rozbudowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków w gminach powiatu włoszczowskiego;
- Program gazyfikacji powiatu;
- Program zagospodarowania odpadów komunalnych w rejonie Górnego Ponidzia – program dla Gmin Powiatu Włoszczowskiego;
- Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych;
- Program edukacji ekologicznej wszystkich mieszkańców;
- Program zagospodarowania i wykorzystania zasobów naturalnych;
- Program zagospodarowania odpadów zawierających azbest;
- Program estetycznego wyglądu powiatu;
- Program zagospodarowania atrakcyjnych terenów pod wypoczynek i rekreację;
- Program rozwoju agroturystyki.

2. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

2.1. Położenie administracyjne i geograficzne

Powiat włoszczowski położony jest w zachodniej, silnie zalesionej części województwa świętokrzyskiego. Zajmuje powierzchnię 908 km². W skład powiatu wchodzi 6 gmin. Są to: miasto i gmina Włoszczowa oraz gminy Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Radków i Secemin. Ośrodkiem powiatowym jest położone centralnie miasto Włoszczowa skupiające funkcje usługowo-przemysłowe oraz administracyjne.

Powiat włoszczowski graniczy z 6 innymi powiatami. Są to:

- od północy — powiat konecki;
- od północnego-wschodu — powiat kielecki;
- od południa i południowego-wschodu — powiat jędrzejowski;
- od zachodu — powiat zawierciański i częstochowski (województwo śląskie);
- od północnego-zachodu — powiat radomszczański (województwo łódzkie).

Zgodnie z podziałem regionalnym Polski (fizyczno-geograficznym) [wg J. Kondracki] przeważająca część powiatu położona jest na obszarze makroregionu **Wyżyna Przedborska** (mezoregiony: Niecka Włoszczowska i Pasma Przedborsko-Małogoskie). Jedynie południowe obrzeża powiatu znajdują się w makroregionie **Niecka Nidziańska** (mezoregion Płaskowyż Jędrzejowski).

Niecka Włoszczowska ma charakter nieckowatego obniżenia o płaskim dnie zbudowanego z osadów kredowych. Podłoże to jest przykryte utworami czwartorzędowymi — piaskami tworzącymi wydmy, pomiędzy którymi często występują obszary podmokłe. Jej środkową część przecina rozległa dolina rzeki Pilicy, stanowiąca główną oś przyrodniczo-krajobrazową mezoregionu. Większą część tego obszaru zajmują duże kompleksy leśne.

Północno-wschodnie obrzeżenie Niecki Włoszczowskiej stanowi Pasma Przedborsko-Małogoskie. Jest to pasmo wzniesień zbudowanych z wapieni jurajskich i piaskowców kredowych. Ciągnie się na przestrzeni ok. 60 km od doliny Pilicy w okolicach Przedborza, przez Małogoszcz, aż do doliny Białej Nidy. Wysokość względna wzgórz wynosi 60–100 m, zaś bezwzględna do 351 m n.p.m. (wzgórze pod wsią Cieśle). Cechą charakterystyczną tego obszaru są liczne wyrobiska po eksploatacji na potrzeby lokalne.

Część gminy Radków i Moskorzew położona jest na Płaskowyżu Jędrzejowskim. Granicę pomiędzy tym mezoregionem, a Niecką Włoszczowską tworzy Biała Nida. Płaskowyż ten to łagodnie sfalowana wyżyna zbudowana z margli kredowych, na których zalegają utwory plejstocen - holocen.

2.2. Sytuacja demograficzna

Powiat włoszczowski zajmuje powierzchnię 906 km². Powiat zamieszkuje 47 094 osób, co stanowi 3,7 % ludności województwa (stan na 31.XII.2010). Miasto Włoszczowa zamieszkuje 10 657 mieszkańców i jest to 22,62% ludności powiatu włoszczowskiego. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 52 osoby/km² i jest najniższa w województwie. Od wielu lat notuje się ujemny przyrost naturalny. Względem poprzedniego Programu Ochrony Środowiska liczba ludności Powiatu Włoszczowskiego zmniejszyła się o 215 mieszkańców. W skład powiatu wchodzi 6 gmin. Są to: miasto i gmina Włoszczowa oraz gminy Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Radków i Secemin. Ośrodkiem powiatowym jest położone centralnie miasto Włoszczowa skupiające funkcje usługowo-przemysłowe oraz administracyjne.

Tabela 2.1. Powierzchnia i liczba ludności gmin powiatu włoszczowskiego

Lp.	gmina	powierzchnia [ha]	ludność
1.	Włoszczowa	25 372 ¹⁾	20 167 ²⁾
2.	Kluczewsko	13 700 ³⁾	5 204 ²⁾
3.	Krasocin	19 389 ⁴⁾	10 998 ⁴⁾
4.	Moskorzew	7 100 ³⁾	2 854 ²⁾
5.	Radków	8 640 ⁵⁾	2 624 ⁵⁾
6.	Secemin	16 413 ⁶⁾	5 247 ⁶⁾
	Powiat ogółem	90 683 ⁷⁾	47 094

Źródło:

¹⁾ - Program Ochrony Środowiska dla Gminy Włoszczowa na lata 2008 – 2011

²⁾ - GUS Kielce – stan 31.12.2010

³⁾ - strona internetowa powiatu włoszczowskiego

⁴⁾ - Ankieta na potrzeby opracowania Sprawozdania z Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami.(stan 31.12.2010)

⁵⁾ - Ankieta dla potrzeb wykonania raportu "Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego" (stan na 15.02.2011)

⁶⁾ - Prognoza Oddziaływania na Środowisko „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Secemin na lata 2010-2017”

⁷⁾ Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego za lata 2009-2010

2.3. Warunki hydrologiczne

Powiat włoszczowski charakteryzuje się średnimi sumami rocznych opadów na poziomie 650-700 mm. Powiat położony jest w najdalej na zachód wysuniętej części województwa świętokrzyskiego. Sieć rzeczną powiatu tworzą Biała Nida i Pilica z dopływami: Czarną Włoszczowską, Zwleczą, i Kurzelówką. Ponadto na terenie powiatu znajdują się liczne bagna oraz

zbiorniki retencyjne i stawy rybne. Pod względem hydrograficznym powiat włoszczowski leży w lewostronnym dorzeczu rzeki Wisły. Przez obszar powiatu przebiega ważny wododział rozgraniczający zlewnie Nidy i Pilicy.

Generalnie można stwierdzić, że rzeki omawianego obszaru prowadzą wody niskiej jakości. Zła jakość wód związana jest głównie z niskim stopniem skanalizowania gmin. Wśród podstawowych przyczyn utrzymywania się niskiej jakości wód powierzchniowych wymienić należy również spływy obszarowe z pól.

Zasoby wód powierzchniowych powiatu uzupełniają: zbiorniki wodne, stawy rybne, cieki, kanały i rowy. W ramach dużej retencji (powyżej 5 mln m³) powiat nie posiada żadnego zbiornika. Pozostałe zbiorniki wodne tworzą tzw. małą retencję wód.

2.4. Warunki geologiczne i hydrogeologiczne

Przeważająca część powiatu włoszczowskiego położona jest w szerokim obniżeniu zwanym Niecką Miechowską (Nidziańską), stanowiącą fragment dużej jednostki geologicznej jaką jest Niecka Szczeecińsko-Łódzko-Miechowska. Pozostały obszar powiatu, obejmujący wschodnie fragmenty gmin Kluczewsko i Krasocin, znajduje się w obrębie mezozoicznego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich. Starsze, paleozoiczne utwory znane są jedynie z profili głębokich otworów wiertniczych. Obydwie jednostki geologiczne, Niecka Nidziańska i obrzeżenie mezozoiczne zbudowane są z osadów mezozoicznych, głównie kredowych.

Najstarszymi utworami, niekiedy odsłaniającymi się na powierzchni, są: triasowe piaskowce, iłowce i mułowce. Jura reprezentowana jest przez: zlepieńce, piaskowce, mułowce, żwiry, ily oraz bardzo zmienne litologicznie wapienie. Utworami dominującymi w budowie geologicznej powiatu są osady kredy o znacznej miąższości. Kreda wykształcona jest w postaci: piaskowców, łupków marglistych, wapieni, gez, margli i opok, czasem z krzemieniami i czertami. Z utworów jurajskich i kredowych zbudowane są pasma wzniesień, pagóry i garby wyraźnie zaznaczone w morfologii terenu, gdzie w wielu miejscach można obserwować wychodnie osadów na powierzchni. Najmłodsza era, kenozoiczna, reprezentowana jest głównie przez osady czwartorzędowe. Starsze, trzeciorzędowe utwory występują jedynie w formie niewielkich, nieregularnych płatów w gminach: Krasocin, Włoszczowa i Secemin. Utwory trzeciorzędowe to: ily, mułki, ziemia krzemionkowa i piaski żelaziste. Osady czwartorzędowe pokrywają znaczną powierzchnię powiatu. Reprezentowane są przez: piaski, żwiry, gliny zwałowe, ily oraz najmłodsze utwory tarasów zalewowych rzek: piaski, mady i występujące na rozległych połaciach, namuły torfiaste i torfy.

Surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze koncentrują się w północnej i centralnej części powiatu. Kopaliny tu występujące to: surowce węglanowe (wapienie, margle, opoki), piaski

(budowlane, formierskie, do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych), surowce ilaste (iły, gliny) i ziemia krzemionkowa (opoka odwapniona). Ponadto na znacznej powierzchni powiatu występują torfy.

Poziomy wodonośne na obszarze powiatu włoszczowskiego są przeważnie poziomami użytkowymi. Głównym poziomem użytkowym jest poziom kredowy. Stanowią one źródło zaopatrzenia w wodę do picia i na potrzeby przemysłu. Powiat włoszczowski, zlokalizowany jest na obszarze występowania margli i opok kredy górnej. Warunki hydrogeologiczne są ustabilizowane i nie ma problemów z pozyskaniem wód podziemnych. Utwory węglanowe cechują się średnią wodonością, a wydajności studni sięgają to 100 m³/h.

Kredowy zbiornik wód podziemnych, nie posiada dostatecznej izolacji utworami nieprzepuszczalnymi i w związku z tym, zachodzi konieczność szczególnej ochrony przed degradacją wód np. ze strony składowisk odpadów komunalnych.

Powiat włoszczowski położony jest w zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych:

- **GZWP nr 408 i 409 — Niecka Miechowska** (zbiornik górnokredowy, szczelinowy (margle, wapienie, opoki)).
- **GZWP nr 416 — Małogoszcz** (zbiornik górnourajski, szczelinowo-krasowy (wapienie, margle)).

Zbiorniki wód podziemnych nr 408 i 409 są chronione poprzez wyznaczone w dokumentacjach hydrogeologicznych obszary ochronne, na których obowiązuje system zakazów, nakazów i ograniczeń. Natomiast zbiornik GZWP nr 416 — Małogoszcz zlokalizowany w północno-wschodniej części powiatu nie posiada takiego opracowania i nie ma wyznaczonych stref ochrony. Zbiornik ten, tak jak wszystkie wody podziemne, podlega ochronie zgodnie z art. 98 ustawy Prawo ochrony środowiska.

2.5. Środowisko przyrodnicze powiatu

Pod względem geobotanicznym obszar powiatu włoszczowskiego położony jest w Krainie Świętokrzyskiej, w dwóch okręgach — Włoszczowsko-Jędrzejowskim oraz Chęcińskim.

Okręg Włoszczowsko-Jędrzejowski nie wykazuje cech swoistych i ma charakter przejściowy. Występują tutaj duże, w większości naturalne kompleksy leśne (grądy, lasy mieszane świeże i wilgotne oraz w dolinach rzecznych lasy łąkowe i olsy). Najcenniejsze przyrodniczo na tym obszarze są doliny Pilicy, Białej Nidy i Czarnej Włoszczowskiej z naturalnymi, silnie meandrującymi korytami rzeczными i towarzyszącymi im starorzeczami. Wzdłuż koryt ciągną się gęste zarośla wierzbowe, które przechodzą w podmokłe łąki o dużych walorach florystycznych. Bagna i torfowiska są najbardziej zagrożonym ekosystemem na tym obszarze. Ich powierzchnia systematycznie się kurczy w wyniku nieprzemyślanych, osuszających zabiegów melioracyjnych, które zaburzają stosunki wodne oraz w wyniku naturalnych zmian sukcesyjnych.

Równie cenny przyrodniczo jest największy na Wyżynie Małopolskiej płat lasów jesionowo-olszowych (obręb Oleszno). Występujące lokalnie na tym obszarze murawy kserotermiczne mają charakter ekstrazonalny (występują poza terenem swojego naturalnego zasięgu) i cechuje je bogactwo gatunków.

Okręg Chęciński obejmujący jedynie część gminy Krasocin charakteryzuje się występowaniem pasm wapiennych wzgórz. Na takim podłożu wykształciły się lasy mieszane i liściaste. Las mieszany tworzą dąb i sosna z domieszką lipy, jaworu, klonu pospolitego, grabu osiki i brzozy. Na wydmach piaszczystych dominują drzewostany sosnowe. W miejscach szczególnie ciepłych można spotkać płaty świetlistej dąbrowy, zarośla kserotermiczne oraz murawy ciepłolubne.

Ze względu na duże walory przyrodniczo-krajobrazowe większa część powiatu włoszczowskiego została objęta prawną ochroną przyrody. Walory te w połączeniu z bogatymi zasobami dziedzictwa kulturowego w sposób szczególny predysponują powiat do rozwoju turystyki, a zwłaszcza agroturystyki.

Bogactwem powiatu są surowce mineralne, zwłaszcza wapienie i piaski. Wapienie ze złoża Bukowa są wykorzystywane do produkcji szerokiego asortymentu produktów wapienniczych. Z kolei piaski używane są do celów budowlanych, jak i produkcji silikatów oraz betonów komórkowych.

2.6. Użytkowanie terenu i charakterystyka gleb

Powiat włoszczowski jest obszarem typowo rolniczym z ukierunkowaniem w przyszłości na działalność rolniczo-rekreacyjno-usługową. Około 50,0 % gruntów stanowią użytki rolne, a 41,5% użytki leśne, zaś 9% nieużytki i inne. Struktura użytkowania gruntów rolnych w powiecie włoszczowskim przedstawia się następująco: grunty orne 71% oraz użytki zielone 26%. Rolnictwo jest ważnym sektorem gospodarki powiatu dającym zatrudnienie dużej liczbie mieszkańców.

Największą powierzchnię w powiecie zajmują gleby brunatne, biellicowe oraz pseudobiellicowe. Gleby biellicowe są zaliczane do mało urodzajnych i spotykane są głównie w strefie występowania lasów, zaś gleby pseudobiellicowe w okolicach silnie wilgotnych. Gleby urodzajne takie jak czarnoziemy i gleby brunatne zajmują mniejszą część powierzchni powiatu.

Klasa gleb, głównie V i VI, przesądza o dominacji w uprawach zboża i kukurydzy. W hodowli dominuje bydło mleczne i trzoda chlewna.

2.7. Sytuacja gospodarcza powiatu

Do największych zakładów przemysłowych oraz instytucji a jednocześnie wytwórców odpadów pochodzących z sektora gospodarczego (pod względem łącznej ilości wytwarzanych odpadów) na terenie powiatu włoszczowskiego, w ostatnich latach należały następujące podmioty gospodarcze:

- 1) Zakład Stolarki Budowlanej "STOLBUD" S.A. we Włoszczowie
ul. Jędrzejowska 74 29-100 Włoszczowa,
- 2) LHOIST BUKOWA Sp. z o.o., ul. Osiedlowa 10, 29-105 Krasocin,
- 3) ZPUH "STYRMET", ul. Sienkiewicza 96, 29-100 Włoszczowa,
- 4) Tartak "OLCZYK" Ludwik Olczyk, 29-105 Krasocin,
- 5) Zespół Opieki Zdrowotnej ul. Żeromskiego 28 29-100 Włoszczowa,
- 6) Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska ul. Kochanowskiego 1, Włoszczowa,
- 7) Separator Service Sp. z o.o. ul. Okulickiego 4, 05-500 Piaseczno,
- 8) P.P.H.U. "EDMIR" Napora Andrzej 86, 29-145 Secemin,
- 9) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Zdrowie" 29-130 Moskorzew,
- 10) F.H - P "PAK-GUM" Waclaw Pakaszewski ul. Prosta 21 A 42-500 Będzin,
- 12) ZPUH "ROAD" K. Koćwin, B. Tworkowski ul. Jędrzejowska 13, 29-100 Włoszczowa,
- 13) CARITAS KIELECKA Zespół Przychodni Lekarskich ul. Młynarska 1,
29-100 Włoszczowa,
- 14) "Rob-Trans Michałek" ul. Jędrzejowska 81a, 29-100 Włoszczowa,
- 15) Zakład Produkcji Silikatów "Ludynia" Sp. z o.o., 29-105 Krasocin,
- 16) F.P.H.U. Leszek Klim 13, 29-105 Krasocin,
- 17) Zakład Produkcji Urządzeń Elektrycznych S.A., ul. Jędrzejowska 79c, 29-100 Włoszczowa,
- 18) Gminny Ośrodek Zdrowia w Kluczewsku ul. Nowa 8, 29-120 Kluczewsko,
- 19) Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Krasocinie ul. 1 Maja 8, 29-105 Krasocin,
- 20) GRUPA PREFABET S.A. 29-145 Secemin,

Powiat włoszczowski jest terenem rolniczo - przemysłowym, na którym w gminach wiejskich skoncentrowane jest głównie rolnictwo, zaś we Włoszczowie przemysł. Mieszkańcy powiatu prowadzą 8 773 gospodarstw rolnych, które wykazują znaczne rozdrobnienie. Największą ilość stanowią gospodarstwa o powierzchni 1 - 5 ha (3 752, tj. 42,8%) i 5-10 ha (2 413, tj. 27,5%).

Największymi zakładami przemysłu spożywczego wykorzystującymi potencjał rolniczy regionu są:

- 1) Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska we Włoszczowie,
- 2) Przetwórstwo Warzyw i Owoców, Lasek gm. Krasocin.

Większość gruntów ornych przeznaczona jest pod uprawy zbóż i ziemniaków. Znikomy jest udział sadów oraz produkcji owoców jagodowych i produkcji warzyw gruntowych. Rolnictwo powiatu jest stosunkowo dobrze wyposażone w środki techniczne.

W oparciu o zasoby zbożowe funkcjonują:

- 1) Wytwórnia Makaronów "Makart" we Włoszczowie,
- 2) Młyn "Albertus" we Włoszczowie,
- 3) Liczne piekarnie i ciastkarnie.

Największymi firmami produkującymi i przetwarzającymi owoce są:

- 1) "Sad - Danków" w Dankowie,
- 2) "Lasek" koło Oleszna.

Z uwagi na duży udział użytków zielonych (26% użytków rolnych) na terenie powiatu rozwinięta jest hodowla bydła. Znacznie rozwinięty jest również chów trzody chlewnej. Na terenie powiatu znajdują się także liczne fermy drobiu. Wraz z dobrze rozwiniętą hodowlą zwierząt, w powiecie włoszczowskim rozwinęło się przetwórstwo produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego. W powiecie włoszczowskim między innymi działają:

- 1) Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska Włoszczowa,
- 2) Delczyk i Spółka "Dobromięs" Ubój i Przetwórstwo Mięsne Sp. Jawna w Kolonii Łączyna Wola,
- 3) Zakład Mięsny "Maker" we Włoszczowie,
- 4) Zakład Przetwórstwa Mięsnego "Marboj" s.c. w Nieznanowicach.
- 5) Ubojnia Drobiu „SMAK-DRÓB” Stępień K., Stępień M., Stępień J., Oleszno gm. Krasocin,
- 6) Fermi drobiu w Januszewicach, Jeżowicach - Nadolniku, Olesznie i we Włoszczowie.

Na terenie powiatu znajdują się udokumentowane złoża surowców naturalnych, które w części są eksploatowane. Do najważniejszych przedsiębiorstw wykorzystujących lokalne surowce naturalne należą:

- 1) LHOIST Bukowa sp. z o.o. gm. Krasocin - zakład wykorzystuje eksploatowane skały węglanowe do produkcji wapna stosowanego w ochronie środowiska, budownictwie, hutnictwie, rolnictwie oraz w innych dziedzinach przemysłu,
- 2) Zakład Produkcji Silikatów Ludynia sp. z o.o. gm. Krasocin. Produkcja zakładu oparta jest o występujące na tym terenie duże zasoby piasku kwarcowego. Surowiec wykorzystany jest do produkcji silikatów czyli cegieł wapienno-piaskowych,
- 3) PREFABET Żeliszewice - zakład wykorzystuje występujące na terenie powiatu złoża piasku kwarcowego będącego podstawowym surowcem do produkcji betonu komórkowego,
- 4) STRUNOBET Migacz Sp. z o.o. gm. Włoszczowa – producent m.in. żerdzi betonowych,
- 5) liczne zakłady betoniarskie, szczególnie w gminie Włoszczowa i Krasocin,

Do największych zakładów przetwórstwa drzewnego, znajdujących się na terenie powiatu włoszczowskiego, zaliczyć można:

- 1) Zakłady Stolarki Budowlanej .STOLBUD. S.A. Włoszczowa zajmujące się produkcją stolarki budowlanej,
- 2) Zakład Przetwórstwa Drzewnego „Arbor”,
- 3) PPHU Drewstol. gm. Secemin wytwarzające drzwi drewniane i płycinowe,
- 4) Przedsiębiorstwo Transportowo-Drzewne Ludwik Olczyk posiadające własny tartak i produkujące drewniane elementy konstrukcyjne dla potrzeb budownictwa,
- 5) ADBA Export-Import Zakład Stolarsko-Ciesielski gm. Krasocin,

Poza trzema omówionymi powyżej sektorami przemysłu, w gospodarce regionu obecne są inne małe i średnie przedsiębiorstwa prywatne. Przedsiębiorstwa te skoncentrowane są głównie w gminie Włoszczowa. Działalność produkcyjna, często łączona jest z działalnością usługową i handlem. Wśród pozostałych zakładów produkcyjno - usługowych należy wymienić:

- 1) EFFECTOR S.A., Włoszczowa wytwarzający aluminiowe elementy wykończeń budowlanych,
- 2) Zakład Produkcji Urządzeń Elektrycznych B. Wypychewicz, Włoszczowa,
- 3) Przedsiębiorstwo Projektowo-Usługowe EKO-TECH Spółka Jawna. Zakład Przetwórczy Rogalów w Borowcu gm. Krasocin,
- 5) Zakład Produkcji Metalowej, Konieczno gm. Włoszczowa.

3. STAN I OCENA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISKA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

3.1. Główne zagrożenia dla środowiska na obszarze powiatu

Wśród najważniejszych **pozytywnych** elementów funkcjonowania powiatu włoszczowskiego w dziedzinie ochrony środowiska należy wymienić:

- duże walory przyrodniczo-krajobrazowe predysponujące powiat do rozwoju turystyki, zwłaszcza agroturystyki;
- niski stopień zanieczyszczenia środowiska jako całości;
- wysoki stopień retencji powierzchniowej;
- niski stopień uprzemysłowienia powiatu;
- cenne zasoby surowców mineralnych.

Najbardziej istotne problemy w dziedzinie ochrony środowiska na obszarze powiatu to głównie:

- zły stan jakości wód powierzchniowych,
- znaczna dysproporcja pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- brak gazyfikacji powiatu,
- napływ zanieczyszczeń pyłowych i gazowych powietrza spoza powiatu,
- powstające dzikie wysypiska odpadów.

Fakt, że w powiecie występują skupiska ludności stwarza szereg zagrożeń związanych z gospodarką komunalną. Emisja zanieczyszczeń z ognisk przemysłowych i komunalnych prowadzi do zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i pogarsza jakość wód przeznaczonych do picia i na potrzeby gospodarcze. Zanieczyszczeniu metalami ciężkimi ulegają także gleby, a powierzchnia ziemi jest poddawana degradacji poprzez niekontrolowane w przeszłości wyrobiska oraz powstające dzikie wysypiska. Zagrożenie stanowi także niedostateczny stan infrastruktury, bądź jej brak a zwłaszcza sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich, co sprzyja ciągłemu pogarszaniu się stanu środowiska przyrodniczego.

Potencjalne zanieczyszczanie środowiska coraz częściej jest postrzegane jako sygnał nieefektywności firm. Należy, zatem przestrzegać zasad zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska przyrodniczego.

Zagrożeniem dla jakości wód podziemnych są ponadto składowiska odpadów komunalnych, w przypadku zaistnienia nieprawidłowości w funkcjonowaniu. Na terenie powiatu istnieje jedno czynne składowisko „Kępny Ług” w gminie Włoszczowa. Znajduje się w obrębie utworów przepuszczalnych dla wód infiltracyjnych i w związku z tym może stanowić potencjalne zagrożenie dla ujęć wód podziemnych. Znajduje się ono w obszarze zbiornika wód podziemnych GZWP 408 w

zasięgu stref OWO i ONO. Specyficznym rodzajem składowisk są mogilniki, zawierające przeterminowane środki ochrony roślin. Z uwagi na wysoką toksyczność zgromadzonych tam preparatów chemicznych mogilniki stanowią szczególne zagrożenie dla poziomów wód podziemnych zlokalizowanych na obszarach określonych jako OWO i ONO. W powiecie włoszczowskim obecnie nie ma mogilników.

3.2. Powietrze atmosferyczne

Czynnikiem istotnie wpływającym na poziom życia jest stan czystości powietrza. Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Za zanieczyszczenia powietrza uważa się obecność w dolnej warstwie atmosfery substancji stałych, ciekłych i gazowych, obcych naturalnemu jej składowi oraz występujących w ilościach zagrażających zdrowiu człowieka oraz szkodliwych dla roślin i zwierząt.

Opis stanu jakości powietrza i ocenę środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego sporządzono na podstawie „Oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2010” (z wyróżnieniem powiatu włoszczowskiego) wykonanego przez Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, dane uzupełniono o materiały udostępnione przez powiat oraz poszczególne gminy.

3.2.1. Stan czystości powietrza atmosferycznego

W wyniku dostosowania prawa do wymogów UE podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi w Polsce w zakresie sporządzania rocznej oceny jakości powietrza są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity - Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2009 r. Nr 5, poz. 31),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2008 r. Nr 47, poz. 281).

Obowiązek sporządzania corocznej oceny poziomu substancji w powietrzu wynika z art. 89 ustawy – Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje co roku oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref, w których poziom odpowiednio:

- przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji;

- mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji;
- nie przekracza poziomu dopuszczalnego;
- przekracza poziom docelowy;
- nie przekracza poziomu docelowego;
- przekracza poziom celu długoterminowego;
- nie przekracza poziomu celu długoterminowego.

Na terenie powiatu włoszczowskiego obowiązują dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń powietrza substancjami chemicznymi określone ze względu na:

- ochronę zdrowia ludności,
- ochronę roślin.

Wynikiem rocznej oceny jakości powietrza jest sklasyfikowanie poszczególnych stref w zakresie dającym wynik porównywalności występowania stężeń każdego z normowanych zanieczyszczeń do obowiązujących wartości kryterialnych. Klasyfikacji stref dokonano odrębnie pod względem kryteriów ustanowionych dla ochrony zdrowia i kryteriów wymaganych dla ochrony roślin.

W ocenie stosuje się następujące symbole klas:

A – brak przekroczeń wartości dopuszczalnej,

B – brak przekroczeń wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji,

C – przekroczenie wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji.

W wyniku klasyfikacji ogólnej (łączonej) stref dokonanej za rok 2010 z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia ludzi, teren powiatu włoszczowskiego, który należy do strefy świętokrzyskiej, sklasyfikowano w klasie C, z powodu przekroczeń ponad dopuszczalną częstość stężeń pyłu PM₁₀, a także przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Natomiast średnie roczne stężenie pyłu PM_{2,5} mieszczące się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji skutkowało nadaniem klasy B tej strefie. Z powodu przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu strefa ta, podobnie jak Kielce, otrzymała klasę D2. Oznacza to, że w okresie od sporządzenia poprzedniego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego stan jakości powietrza atmosferycznego uległ pogorszeniu.

[Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2010, WIOŚ Kielce 2011]

Tabela 3.1. Wyniki oceny jakości powietrza za rok 2010 dla strefy świętokrzyskiej sklasyfikowane pod kątem ochrony zdrowia ludzi.

Obszar Strefy	Klasa strefy												
Strefa	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}	Ozon*	Ozon**
świętokrzyska	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	B	A	D2

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2010, WIOŚ Kielce 2011

* - wg poziomu docelowego

** - wg poziomu długoterminowego

Dla strefy ze statusem klasy C, zgodnie z art. 91 ustawy – Prawo ochrony środowiska, należy podjąć działania w celu określenia obszarów przekroczeń danego zanieczyszczenia oraz opracować program ochrony powietrza dla przekraczanych zanieczyszczeń. Klasa D2 skutkuje natomiast, w myśl art. 91a Ustawy, podjęciem długoterminowych działań naprawczych będących celem programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego. Zadania te spoczywają na marszałku województwa świętokrzyskiego.

W wyniku oceny rocznej i klasyfikacji stref dla kryterium ochrony roślin, strefę świętokrzyską pod względem dotrzymania wartości normatywnych dla NO_x i SO₂, zakwalifikowano do klasy A. Natomiast w przypadku ozonu, strefę świętokrzyską określono jako C z uwagi na przekroczenie poziomu docelowego oraz D2, ze względu na przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

Tabela 3.2. Wynikowe klasy dla strefy świętokrzyskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin.

Lp.	Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie			
		NO _x	SO ₂	O ₃ *	O ₃ **
1	Strefa świętokrzyska	A	A	C	D2

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2010, WIOŚ Kielce 2011

* - wg poziomu docelowego

** - wg poziomu długoterminowego

Ocena za rok 2010 dla kryterium ochrony roślin nie zmieniła się w porównaniu do oceny za 2009 rok. Z uwagi na przekroczenie zarówno poziomu celu długoterminowego jak i poziomu docelowego ozonu, strefie przyznano klasy D2 i C. Dla pozostałych zanieczyszczeń: SO₂ i NO_x, klasa strefy utrzymała się jako A.

Dla stref ze statusem klasy C, należy podjąć działania w celu określenia obszarów przekroczeń danego zanieczyszczenia oraz opracować program ochrony powietrza. Klasa D2 skutkuje natomiast, podjęciem długoterminowych działań naprawczych będących celem programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego.

3.2.2. Ogniska zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

W powiecie włoszczowskim źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza jest tzw. emisja antropogeniczna, obejmująca emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych, emisję niską z obiektów gospodarki komunalnej (m.in. emisję z kotłowni indywidualnych) oraz emisję komunikacyjną.

Największym emiterem zanieczyszczeń przemysłowych do powietrza atmosferycznego zlokalizowanym na obszarze powiatu jest „Lhoist Bukowa” Sp. z o.o. w Bukowie.

Oprócz źródeł lokalnych, na jakość powietrza znacząco wpływają również ponadregionalne zanieczyszczenia gazowe i pyłowe pochodzące z dużych, odległych ośrodków przemysłowych (głównie z rejonu Bełchatowa i aglomeracji śląskiej).

Istotną rolę w kształtowaniu lokalnego poziomu zanieczyszczeń w powietrzu odgrywa **niska emisja**, która pochodzi głównie ze spalania węgla w lokalnych kotłowniach i paleniskach indywidualnych (nie posiadają one w praktyce żadnych urządzeń ochrony powietrza). Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym. Na niską emisję wpływa również transport, który stwarza szczególne zagrożenie w pobliżu dróg o dużym natężeniu ruchu kołowego. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg.

Zanieczyszczenie powietrza pochodzące z ogrzewania w sektorze komunalnym stanowi w mieście około 50% ogólnej emisji zanieczyszczeń, zaś na terenach wiejskich około 80%. Źródłem powstawania zanieczyszczeń jest przede wszystkim wykorzystywanie w przestarzałych urządzeniach grzewczych paliwa w postaci niskiej jakości węgla, a także spalanie różnego rodzaju materiałów odpadowych, w tym tworzyw sztucznych.

3.3. Wody powierzchniowe i wody podziemne

Wielkość i jakość zasobów wodnych należą do najważniejszych czynników wpływających na ogólny stan środowiska przyrodniczego. Możliwość racjonalnego wykorzystania dostępnych zasobów wody stanowi jeden z najważniejszych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu. Wielkość dostępnych aktualnie zasobów wody wynika z naturalnych procesów

związanych z jej obiegiem w przyrodzie (poziom opadów atmosferycznych, zdolności retencyjne zlewni, warunki infiltracji wód – budowa geologiczna podłoża). Znaczący wpływ na zasoby wodne mają czynniki antropogeniczne (działalność przemysłowa, skażenie wód ściekami, melioracja terenów, regulacja cieków wodnych, zmiany struktury wykorzystywania gruntów, urbanizacja, zwiększenie ilości pobieranej wody). W związku z powyższym, zachodzi konieczność przeciwdziałania niekorzystnym tendencjom prowadzącym do pogarszania jakości wody, a co za tym idzie zmniejszania jej zasobów dyspozycyjnych.

3.3.1. Zasoby i stan czystości wód powierzchniowych

Podstawą klasyfikacji i oceny stanu Jednolitych części wód powierzchniowych (w skrócie JCWP) jest rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 roku, w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz.1008).

Stan ekologiczny wód powierzchniowych określa się, na podstawie wyników badań wskaźników jakości wód wchodzących w skład elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych, w punkcie pomiarowym zlokalizowanym na zamknięciu lub najbliższej zamknięcia JCWP, poprzez nadanie jej jednej z 5 klas jakości wód:

klasa I - oznacza bardzo dobry stan ekologiczny,

klasa II - oznacza dobry stan ekologiczny,

klasa III - oznacza umiarkowany stan ekologiczny,

klasa IV - oznacza słaby stan ekologiczny,

klasa V - oznacza zły stan ekologiczny.

Dobry stan wód oznacza, że jakość i ilość tych wód odbiega w niewielkim stopniu od stanu naturalnego, niezakłóconego przez człowieka. Zły stan wód oznacza, że zostały poważnie zmienione warunki naturalne i nie występują typowe dla danego rodzaju wód gatunki flory i fauny.

Powiat włoszczowski położony jest w najdalej na zachód wysuniętej części województwa świętokrzyskiego. Sieć rzeczną powiatu tworzą rzeki Biała Nida i Pilica z dopływami: Czarną Włoszczowską, Zwleczą, i Kurzelówką. Ponadto na terenie powiatu znajdują się liczne bagna oraz zbiorniki retencyjne i stawy rybne. Pod względem hydrograficznym powiat włoszczowski leży w lewostronnym dorzeczu rzeki Wisły. Przez obszar powiatu przebiega ważny wododział rozgraniczający zlewnie Nidy i Pilicy.

Biała Nida stanowi źródłowy odcinek Nidy i podobnie jak odbiornik wyższego rzędu powinna prowadzić wody odpowiadające I klasie czystości. W roku 2006 rzeka w ocenie ogólnej na terenie powiatu, zachowała III klasę czystości (ze względu na wskaźniki fizykochemiczne, azotany i

zawiesinę). Pod względem hydrobiologicznym rzeka utraciła II klasę czystości ze względu na indeks saprobowości. W roku 2010 jakość elementów biologicznych odpowiadała klasie III, zaś fizykochemicznych klasie II. Pomiary zostały wykonane w punkcie Nida–Żerniki, czyli w powiecie jędrzejowskim, jednak zbiera on wody z powiatu włoszczowskiego stąd obecność wyników pomiarów w tym punkcie pomiarowym w niniejszym Programie.

Rzeka Pilica klasyfikowana jest centralnie z wykorzystaniem wyników badań wykonanych w granicach województwa. W punkcie pomiarowo-kontrolnym Szczekociny posiadała w 2006 r. wody pozaklasowe, natomiast w punkcie Maluszyn wody III klasy czystości. W latach 2007 - 2010 nie były przeprowadzane pomiary jakości wody na tej rzece.

Czarna Włoszczowska, badana była w 2006 r. w jednym punkcie - Ciemiętniki. Większość wskaźników kwalifikuje ją do IV klasy czystości wód. Oznacza to pogorszenie jakości wody, mieszczącej się przed 2006 rokiem w III klasie. W roku 2009 i w 2010 potencjał ekologiczny wody zawierał się w III klasie, która oznacza umiarkowany stan ekologiczny.

Zwleczka - rzeka o długości 21,9 km jest prawobrzeżnym dopływem Pilicy. W roku 2003 została włączona do sieci monitoringu regionalnego i kontrolowana była w punkcie pomiarowym Gościencin. W ocenie ogólnej uzyskała III klasę czystości, o czym zadecydował wskaźnik bakteriologiczny - miano Coli. W latach 2007-2010 nie przeprowadzono badań jakości wody w tej rzece.

Czarna Struga jest lewobrzeżnym dopływem Czarnej Włoszczowskiej, w 2006 roku odcinkowo posiadała III klasę czystości (spełniającą wymagania dla wód do spożycia po typowym uzdatnianiu fizycznym i chemicznym). W latach 2009 i 2010 dokonywano badań jakości wody w punkcie kontrolnym Rudka. W tych latach potencjał ekologiczny rzeki został sklasyfikowany jako klasa III.

Na podstawie badań monitoringu wód powierzchniowych przeprowadzonych od 2008 roku przez WIOŚ w Kielcach wykazano, że w dalszym ciągu cała zlewnia Nidy zagrożona jest procesami eutrofizacji. Związane jest to z rosnącym zanieczyszczeniem wód ściekami komunalnymi, pestycydami i nawozami sztucznymi, które są spłukiwane z pól uprawnych przez opady atmosferyczne. Obserwuje się przekroczenia wartości granicznych średniorocznych stężeń (głównie azotanów, w mniejszym stopniu fosforu ogólnego).

Generalnie stwierdza się, że rzeki omawianego obszaru prowadzą wody niskiej jakości. Zła jakość wód związana jest w dalszym ciągu z niewystarczającym stopniem skanalizowania gmin. Wśród podstawowych przyczyn utrzymania niskiej jakości wód powierzchniowych wymienić należy również sploty obszarowe z pól.

Zasoby wód powierzchniowych powiatu uzupełniają: zbiorniki wodne, stawy rybne, ciekły, kanały i rowy. W ramach dużej retencji (powyżej 5 mln m³) powiat nie posiada żadnego zbiornika. Pozostałe zbiorniki wodne tworzą tzw. małą retencję wód. Zbiorniki te nie podlegają jednak ocenie jakości wody i w związku z tym nie jest możliwe określenie stopnia ich zanieczyszczenia.

Tabela 3.3. Istniejące zbiorniki wodne w powiecie włoszczowskim

Lp.	Gmina	Nazwa zbiornika	max powierzchnia zalewu [ha]	max objętość zbiornika [m ³]	Funkcja
1.	Krasocin	Krasocin	0,46	4.600	retencyjny
2.	Radków	Zbiornik kąpielisko (Chycza, Oksa) Kossów	5 1	50 000 10 000	rekreacyjny
3.	Włoszczowa:				
	Kuzki	Kuzki	0,08	880	retencja, ochrona źródeł
	Łachów	Łachów	0,70	7000	retencja
	Łachów	Łachów	0,45	4500	retencja, amat. połów ryb
	Czarnca	Czarnca	0,80	8000	retencja, amat. połów ryb
	Czarnca	Czarnca- Klekot	23,11	508000	retencja, amat. połów ryb
	Czarnca	Czarnca	1,60	16000	retencja, amat. połów ryb
	Rogienice	Rogienice	0,90	9000	retencja, p. pożarowy
	Rogienice	Rogienice	0,80	7500	retencja, amat. połów ryb
	Kurzelów	Kurzelów	0,50	5000	retencyjny
	Kurzelów	Kurzelów	0,14	1260	retencja, ochrona źródeł
	Jeżowice	Jeżowice-Nadolnik	0,60	6000	retencyjny
	Dąbie	Dąbie	0,20	2000	retencyjny
	Konieczno	Konieczno	1,22	12000	retencja, p. pożarowy
			łącznie: 31,10	łącznie: 587 140	
4.	Kluczewsko	Bobrowska Wola	b.d	b.d	retencyjny
		Nowiny	b.d	b.d	retencyjny
		Stanowiska	0,46	6000	retencja, p. pożarowy (w budowie)
		Kluczewsko	9,075	110000	retencja, amatorski połów ryb
Łącznie			47,095	767 740	

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego we Włoszczowie, 2011r.

Oprócz zbiorników retencyjnych na obszarze powiatu znajduje się kilkanaście stawów rybnych o łącznej powierzchni **676,79 ha**.

Tabela 3.4. Wykaz stawów rybnych na obszarze powiatu

Lp.	Gmina	Powierzchnia stawów [ha]
1.	Krasocin	110,55
2.	Secemin	121,94
3.	Radków	348
4.	Włoszczowa	73,97
5.	Kluczewsko	20,17
6.	Moskorzew	2,16
Suma		676,79

Źródło: Dane na podstawie informacji gmin 2011r. oraz Programu Ochrony Środowiska dla powiatu włoszczowskiego, 2007r.

Szacunkowe zasoby retencjonowanej wody w zbiornikach i stawach rybnych na obszarze powiatu są duże (w porównaniu do innych powiatów) i wynoszą 9 347 690 m³ (województwo ok. 67 mln m³). Stanowi to ok. 14,0% zasobów regionu.

Istniejące zbiorniki wodne na obszarze powiatu mają głównie przeznaczenie retencyjne i rolnicze. Są niezbędne do utrzymania stałego poziomu wód gruntowych, stanowią również źródło zasilania wód podziemnych. Łagodzą skutki ekstremalnych zjawisk takich jak susza czy powódź. Lokalnie są również wykorzystywane do celów rekreacyjnych.

Gospodarka wodami powierzchniowymi wiąże się ściśle z przeciwdziałaniem niebezpieczeństwu powodzi. Obszar powiatu położony jest na terenach zagrożenia powodziowego zarówno na skutek wystąpień rzek ze swoich koryt (Pilica i Biała Nida), jak również na terenach lokalnych podtopień w czasie roztopów i deszczów nawalnych.

Tabela 3.5. Obszary zagrożone deszczami nawalnymi

Lp.	Gmina	Sołectwa
1.	Krasocin	Oleszno, Borowiec, Brygidów, Wojciechów, Karolinów, Stojewsko, Mieczyn (około 14 ha)
2.	Secemin	Secemin, Międzylesie, Krzepice, Czaryż, Zwleczka, Wola Czaryska, Wałknowy Dolne, Żeliszawice, Żeliszawiczki
3.	Radków	Radków, Chycza, Krasów, Bałków, Dzierzgów
4.	Włoszczowa	Silpia Duża, Gościencin
5.	Kluczewsko	Januszewice, Pilczyca
6.	Moskorzew	Moskorzew

Źródło: Dane na podstawie informacji z gmin 2007r. oraz POŚ, 2004 [ŚBRR Kielce]

Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 11/92 Wojewody Kieleckiego z dnia 21 grudnia 1992 r. w sprawie określenia nieobwałowanych obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, w „Operacie przeciwpowodziowym dla terenu województwa kieleckiego” wykonanym w 1989 r. wyznaczono granice terenów zalewowych, obejmujące rozległe tereny wzdłuż rzeki Białej Nidy. Na terenach tych zabronione jest:

- wznoszenie obiektów budowlanych,
- składowanie materiałów,
- zmiana ukształtowania powierzchni terenu,
- sadzenie drzew i krzewów oraz wykonywanie urządzeń lub robót, które mogą utrudniać ochronę tych obszarów przed powodzią.

3.3.2. Zasoby i stan jakości wód podziemnych

Zasoby wód podziemnych są jednym z największych bogactw naturalnych regionu. Ich racjonalne wykorzystanie i skuteczna ochrona powinny stanowić jeden z podstawowych celów polityki

ekologicznej powiatu. Rejon powiatu włoszczowskiego jest obszarem zasobnym w wody podziemne.

Poziomy wodonośne na obszarze powiatu włoszczowskiego są przeważnie poziomami użytkowymi. Głównym poziomem użytkowym jest poziom kredowy. Jakość wody w utworach kredowych jest dobra. Stanowią one źródło zaopatrzenia w wodę do picia i na potrzeby przemysłu. Kredowy zbiornik wód podziemnych, nie posiada dostatecznej izolacji utworami nieprzepuszczalnymi i w związku z tym, zachodzi konieczność szczególnej ochrony przed degradacją wód np. ze strony składowisk odpadów komunalnych.

Powiat włoszczowski położony jest w zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych:

- **GZWP nr 408 i 409 — Niecka Miechowska (zbiornik kredowy),**
- **GZWP nr 416 — Małogoszcz (zbiornik jurajski).**

Rys.3.1. Główne zbiorniki wód podziemnych na terenie powiatu włoszczowskiego
źródło – Kleczkowski A.S red. 1990

Zbiorniki wód podziemnych nr 408 i 409 są chronione poprzez wyznaczone w dokumentacjach hydrogeologicznych obszary ochronne, na których obowiązuje system zakazów, nakazów i ograniczeń. Natomiast zbiornik GZWP nr 416 — Małogoszcz, zlokalizowany w północno-

wschodniej części powiatu nie posiada takiego opracowania i nie ma wyznaczonych stref ochrony. Zbiornik ten, tak jak wszystkie wody podziemne, podlega ochronie zgodnie z art. 98 ustawy POŚ.

Wody tych zbiorników o charakterze strategicznym dla regionu świętokrzyskiego są ujmowane na terenie powiatu przez szereg studni głębinowych, głównie komunalnych.

Z badań wykonanych w 2010 i 2011 r. przez Powiatową Stację Sanitarно-Epidemiologiczną we Włoszczowie w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądownego wynika, że stwierdzono przydatność wody do spożycia przez ludzi w większości wodociągów sieciowych. Jedynie w wodociągu Włoszczowa przy ul. Kolejowej stwierdzono ponadnormatywne zanieczyszczenie bakteriologiczne. W 2010 r. pobrano 58 próbek wody w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądownego. Okresowo kwestionowano skład bakteriologiczny wody w 2 wodociągach: Mieczyn i Radków - Świerków. Wodociągi zostały okresowo unieruchomione. Skład fizyczno-chemiczny wody odpowiadał wymaganiom sanitarnym.

Znacznie gorzej przedstawia się sytuacja w zakresie jakości wód gruntowych poziomu czwartorzędownego (plejstocen – holocen). Na podstawie wyrywkowych badań dotyczących jakości wody w studniach przydomowych na terenie wybranych sołectw, stwierdzić można przekroczenia norm zawartości azotanów nawet w 80-90% badanych prób. Zdarzają się nawet przekroczenia kilkudziesięciokrotne. Dość częste są również przekroczenia norm zawartości azotynów. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak kanalizacji sanitarnej, gromadzenie ścieków w nieszczelnych „szambach”, niewłaściwe składowanie i gospodarka obornikiem i gnojowicą. Należy tu również wymienić, jako najbardziej znaczący w chwili obecnej czynnik, rozbudowę przez gminy sieci wodociądownej bez równoległej budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

W skład krajowej sieci pomiarowej monitoringu wód podziemnych wchodzi punkty pomiarowe, które umożliwiają selektywne ujmowanie wody z badanego poziomu wodonośnego i pozwalają na prawidłowe pobieranie próbek wody. Badania stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych na terenie województwa świętokrzyskiego w 2010 roku wykonano w 40 punktach sieci krajowej w ramach monitoringu diagnostycznego, który prowadzony jest w celu dokonania oceny wpływu oddziaływań wynikających z działalności człowieka oraz długoterminowych zmian wynikających zarówno z warunków naturalnych, jak i antropogenicznych. Na obszarze powiatu włoszczowskiego znalazły się 2 punkty. Znajdują się one w miejscowości Czarnca w gminie Włoszczowa i w miejscowości Januszewice w gminie Kluczewsko.

Zakres badań wód podziemnych w ramach monitoringu diagnostycznego obejmował elementy fizykochemiczne, charakteryzujące rodzaj zidentyfikowanej działalności człowieka, mającej wpływ na badane wody podziemne.

Jakość wód podziemnych w poszczególnych punktach monitoringu sieci krajowej w województwie świętokrzyskim w 2010 roku została określona według klasyfikacji podanej w

rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896).

Klasyfikacja elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych obejmuje pięć następujących klas jakości wód podziemnych:

Klasa I – wody bardzo dobrej jakości,

Klasa II – wody dobrej jakości,

Klasa III – wody zadowalającej jakości,

Klasa IV – wody niezadowalającej jakości,

Klasa V – wody złej jakości.

Rozporządzenie definiuje dobry i słaby stan chemiczny wód podziemnych. Klasy jakości wód podziemnych I, II, III oznaczają dobry stan chemiczny, a klasy jakości wód podziemnych IV, V oznaczają słaby stan chemiczny.

Na obszarze powiatu włoszczowskiego woda została pobrana w dwóch punktach (nr 18 i 31). Woda w punkcie 18, który znajdował się w miejscowości Czarnca, została sklasyfikowana w IV klasie jakości wód. Oznacza to, że woda pobrana w tym punkcie pomiarowym jest wodą o słabym składzie chemicznym. Wskaźnikiem, który został pomierzony w granicach stężeń IV klasy jakości było NO₃. Pozostałe wskaźniki zawierają się w klasach oznaczających dobry stan chemiczny.

Drugi punkt pomiarowy, z którego została pobrana próbka wody znajdował się w miejscowości Januszewice. Woda pobrana w tym punkcie została sklasyfikowana w klasie III, co oznacza dobry stan chemiczny. Wskaźnikiem w granicach stężeń III klasy jakości było NO₃.

Tabela 3.6. Jakość wód podziemnych w punktach sieci krajowej w powiecie włoszczowskim w roku 2010

Nr pkt.	Miejscowość	JCWPd	Stratygrafia	Charakter punktu	Głębokość do stropu warstwy wodonośnej	Klasa jakości wody w punkcie wg RMS 896 z dn. 23 lipca 2008 r. (stan na listopad 2010)	Wskaźniki w granicach stężeń III klasy jakości	Wskaźniki w granicach stężeń IV klasy jakości
18	Czarnca gm. Włoszczowa	97	K2	Zwierciadło swobodne	9,8	IV	Ca	NO ₃
31	Januszewice gm. Kluczewsko	97	Q	Zwierciadło swobodne	2,7	III	NO ₃	-

Źródło: Wyniki pomiarów jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2010. WIOŚ Kielce 2011

3.3.3. Gospodarka wodno-ściekowa

W powiecie włoszczowskim, podobnie jak i w całym województwie świętokrzyskim, wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę. Powiat nie posiada zintegrowanego systemu wodociągowego, a zasilanie wodociągów odbywa się ze studni wierconych.

Tabela 3.7. Główne ujęcia wody oraz zasięg zaopatrywanych z nich wodociągów

Gmina	Ujęcia	Zasięg wodociągu	Uzdatnianie
Krasocin	Mieczyn Krasocin Oleszno Kozia Wieś Ludynia Czostków Gruszczyn Cieśle Skorków	Mieczyn, Huta Stara, Wojciechów, Karolinów, Lipia Góra, Ostra Górka, Brygidów, Podlesko, Stojewsko, Jakubów, Rogalów, Borowiec, Świdno, Porąbki, Wola Świdzińska, Chotów Wyłączone z eksploatacji Oleszno ul. Krótka, Leśna, Kielecka, Szkolna Kozia Wieś, Oleszno, Zabrody, Dąbrówki Ludynia Czostków, Dąbrówka, Zakład Silikatowy, awaryjnie Gruszczyn, Niwiska Gruszczyn Cieśle, Występy, część Bukowy, Gruszczyn, Niwiska Gruszczyńskie, awaryjnie Czostków z Dąbrówką Skorków	Czostków- odżelazianie wody
Secemin	Secemin- Hydrofornia Żeliszawiczki Dąbrówka (gm. Radków) Kuczków Świerków (gm. Radków)	Secemin, Brzozowa-Gabrielów, Marchocice, Międzyzlesie, Bichniów Żeliszawice-Miny, Żeliszawiczki Wola Czaryska, Czaryż Kuczków, Dąbie, Wola-Wolica, Kluczyce-Gródek, Psary Wieś, Psary Kolonia, Krzepice, Celiny, Zwleczka Krzepin	Nie wymaga
Radków	Świerków Radków Dąbrówka	Świerków, Kwilina, Kossów, Chycza, Kossów- Nowiny, Radków, Dzierzgow, Bałków, Krasów, Sulików, Skociszewy, Brzeście, Ojsławice, Bieganów, oraz gm. Szczekociny: Drużykowa, Rędziny, gm. Moskorzew: Mękarzów, Dąbrówka, gm. Secemin: Wola Czaryska, Czaryż	Nie wymaga
Włoszczowa	Danków Mały Włoszczowa Konieczno Dąbie	Danków Mały, Danków Duży, Łachów, Kurzelów Włoszczowa, Wola Wiśniowa, Kuzki-Ewina, Czarnca-Kąty Konieczno, Ogarka, Rogienice, Boczkowice Zasilanie awaryjne dla ujęcia Konieczno	Nie wymaga
Kluczewsko	Kluczewsko Boża Wola Dobromierz Bobrowniki Zalesie	Kluczewsko, Brzeście, Komparzów, Pracza, Pilczyca, Kol. Pilczyca, Januszewice, Jakubowice, Komorniki, Rzewuszyce, Miedziana Góra, Bobrowska Wola, Kol. Bobrowska Wola, Boża Wola Mrowina, Kol. Mrowina, Stanowiska, Dobromierz, Rączki Jeżowiec, Kol. Łapczyzna Wola, Łapczyzna Wola Bobrowniki, Ciemiętniki Zalesie	Nie wymaga
Moskorzew	Dąbrówka	Dąbrówka, Mękarzów, gm. Szczekociny: Rędziny, Drużykowa, gm. Radków: Ojsławice, Bieganów, Brzeście, gm. Secemin: Czaryż, Wola Czaryska	Nie wymaga

Źródło: Program ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego 2007r., informacje z gmin 2011r.

Na ogół wody z wymienianych ujęć są dobrej jakości i nadają się bezpośrednio lub po prostym uzdatnianiu do spożycia i na potrzeby gospodarcze. Najgorszą jakość wykazuje woda z ujęcia Czostków, gdzie prowadzone jest jej odżelazianie.

Poziom nasycenia siecią wodociągową należy uznać za dobry, o czym świadczy fakt, że około 88,6 % mieszkańców powiatu zaopatrywanych jest z wodociągów.

Tabela 3.8. Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie świętokrzyskim i w powiecie włoszczowskim w latach 2009-2010

	Rok	Ogółem	Na cele		
			Przemysł	Rolnictwo i leśnictwo	Eksploatacja sieci wodociągowej
			w dekametrach sześciennych		
Polska	2009	10309458,4	7606080	1159257	1544121,4
	2010	10356540,6	7662195	1153287	1541058,6
Województwo	2009	1238047,8	1109033	86810	42204,8
	2010	1385628,5	1269453	75031	41144,5
Powiat włoszczowski	2009	12513,1	728	10524	1261,1
	2010	11126,5	853	8950	1323,5

Źródło: Dane GUS w Kielcach, 2011r.

Znacznie wolniej rozwiązywany jest problem gospodarki ściekowej. Między długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, istnieje w dalszym ciągu znaczna dysproporcja, co w warunkach powiatu stanowi duże zagrożenie dla czystości wód (wg danych z GUS na 100 km wodociągów w połowie roku 2011 przypadało około 23,6 km sieci kanalizacyjnej).

Tabela 3.9. Gospodarka wodno-ściekowa na terenie powiatu – stan na 31.12. 2011 r

Powiat ogółem	Wodociągi [km]	Kanalizacja [km]	Lokalizacja	Oczyszczalnie ścieków			
				istniejące		projektowane	
Gminy				Ilość [szt.]	Przepustowość max [m ³ /d]	Ilość [szt.]	Przepustowość max [m ³ /d]
powiat ogółem	638,4	184,6		8	5780	-	-
Kluczewsko	96,3	43,6	Kluczewsko Dobromierz	1 1	240 200	- -	- -
Krasocin	156,3	39,2	Krasocin, Kozia Wieś, Skorków	3	530 280 300	-	-
Moskorzew	34,2	0	-	-	-	-	-
Radków	61,1	13,3	Radków	1	120	-	-
Secemin	119,1	28,3	Secemin	1	110 (docelowo 220)	-	-
Włoszczowa (miasto i gmina)	171,4	60,2	Włoszczowa	1	4000	-	-

Źródło: Dane gminy oraz GUS w Kielcach (stan na 31.12.2011)

Dysproporcja ta jest w istocie większa, gdyż po stronie zaopatrzenia w wodę uwzględnić należy dodatkowo znaczną liczbę gospodarstw posiadających studnie przydomowe.

System zorganizowanego odprowadzania ścieków sanitarnych istnieje na terenie miasta Włoszczowa oraz w miejscowościach: Łachów, Kluczewsko, Dobromierz, Jeżowiec, Secemin, Marchocice, Brzozowa, Krasocin, Skorków, Kozia Wieś, Kol. Łączyna Wola oraz osiedla przyzakładowego w miejscowości Bukowa. Ścieki bytowo-gospodarcze ze skanalizowanych części tych miejscowości odprowadzane są do biologiczno-mechanicznych oczyszczalni ścieków położonych odpowiednio we Włoszczowie, Krasocinie, Radkowie, Kluczewsku, Dobromierzu oraz w Seceminie. Największe możliwości dociążenia posiadają oczyszczalnie w Kluczewsku oraz we Włoszczowie.

Tabela 3.10. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzane do wód powierzchniowych lub do ziemi

	rok	ogółem	Oczyszczone					Nie oczyszczone		
			razem	mecha- nicznie	chemicz- -nie	biologi- cznie	podwyż. usuwanie biogenów	razem	odprowadzane	
									z zakładów przemysł.	siecią kanali- zacji
w dekametrach sześciennych										
Polska	2009	2197998,6	2062135	632942	96363	367067	965763	135863,6	92219	43644,6
	2010	2309395,3	2133697	615692	121809	361809	1034387	175698,3	120296	55402,3
Województwo	2009	60459,8	46779	12102	2298	18975	13404	-	16061	-
	2010	75742,6	51375	14810	2999	20233	13333	24367,6	24349	18,6
Powiat włoszczowski	2009	867,5	839	79	-	694	66	28,5	-	28,5
	2010	1742,0	1742	938	-	734	70	-	-	-

Źródło: Dane GUS w Kielcach 2011r.

Usuwanie ścieków w warunkach wiejskich wymaga odmiennego podejścia niż w miastach, co wynika z rozproszenia zabudowy oraz z innego sposobu korzystania z wody. Możliwe są dwa systemy odprowadzania ścieków: kanalizacja zbiorcza, z centralną oczyszczalnią ścieków na obszarach skupionej zabudowy oraz kanalizacja przyzagrodowa (lokalna) na terenach, gdzie występuje zabudowa rozproszona i samotnicza. Podział poszczególnych jednostek osadniczych na obszary objęte zbiorczymi lub indywidualnymi systemami odprowadzania ścieków winien być dokonany na poziomie planowania przestrzennego (w Studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin).

Charakterystyka systemu kanalizacji deszczowej w powiecie włoszczowskim

Warunki odprowadzania wód opadowych i roztopowych reguluje rozporządzenie ministra środowiska z dnia 28 stycznia 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. nr 27 poz. 169). Oznacza to konieczność stosowania sprawnych urządzeń podczyszczających odprowadzane wody.

Systemem kanalizacji deszczowej w powiecie włoszczowskim objęte są:

- ulice o trwałej nawierzchni – 5.980,7 mb na terenie miasta Włoszczowy oraz 310 mb na terenie Kurzelowa, łącznie 6290,7 mb, zgodnie z zestawieniem poniżej. Ścieki deszczowe z ww. kolektorów odprowadzane są do Strugi P, i dalej do Czarnej Strugi (Włoszczowa) oraz do Kurzelówki (Kurzelów). Ścieki są oczyszczane częściowo (separatory).

Tabela 3.11. Zestawienie ulic o trwałej nawierzchni posiadających system kanalizacji deszczowej

Lp.	Lokalizacja	Nazwa ulicy	Powierzchnia [m²]
1.	Włoszczowa	Czarneckiego	240,00
2.	Włoszczowa	Sienkiewicza	2 832,00
3.	Włoszczowa	Witosa	177,00
4.	Włoszczowa	Fredry	468,00
5.	Włoszczowa	Jędrzejowska	3 640,00
6.	Włoszczowa	1 Maja	840,00
7.	Włoszczowa	Wschodnia	6 285,00
8.	Włoszczowa	Sienkiewicza	3 600,00
9.	Włoszczowa	Głowackiego	6 018,00
10.	Włoszczowa	Kusocińskiego	2 196,00
11.	Włoszczowa	Wiśniowa	1 575,00
12.	Włoszczowa	Partyzantów	4 068,00
13.	Włoszczowa	Partyzantów	6 102,00
14.	Włoszczowa	Młynarska	2 000,00
15.	Włoszczowa	Plac Wolności	4 000,00
16.	Włoszczowa	Mickiewicza	360,00
17.	Włoszczowa	Ks. B. Jaworskiego	1 000,00
18.	Kurzelów	Plac 1 Maja	980,00
19.	Kurzelów	ul. Kielecka	1 020,00
20.	Włoszczowa	Dworcowa	2 623,50
21.	Włoszczowa	Konopnickiej	1 575,00
22.	Włoszczowa	Nowa	504,00
23.	Włoszczowa	Śliska	1 768,00
24.	Włoszczowa	Makuszyńskiego	2 986,00
25.	Włoszczowa	Orzeszkowej	1 120,00
26.	Włoszczowa	Dygasińskiego	1 142,00
27.	Włoszczowa	Norwida	4 321,00
28.	Włoszczowa	Zachodnia	2 199,00
29.	Włoszczowa	Góral	5 899,00
Ogółem			71 538,50

Źródło: Starostwo Powiatowe we Włoszczowie, 2011

- niektóre zakłady pracy: Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska we Włoszczowie, Grupa Prefabet S.A. z siedzibą w Świerżach Górnych Oddział w Żeliszawicach, Zakład Produkcji Silikatów Ludynia Sp. z o.o., Lhoist Bukowa Sp. z o.o., ORLEN S.A. Stacja Paliw nr 108 we Włoszczowie, Zakład Stolarki Budowlanej STOLBUD S.A. Włoszczowa, Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej S.A. w Jędrzejowie Placówka Terenowa we Włoszczowie, ZPUH ROAD Sp. z o.o. we Włoszczowie, posiadają własne systemy kanalizacji burzowej z urządzeniami zapewniającymi właściwe parametry odprowadzanych ścieków.

3.3.4. Ogniska zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

Podstawowym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych są zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego, będące wynikiem działalności człowieka. Umownie można je podzielić na obszarowe i punktowe.

Zanieczyszczenia obszarowe są to trafiające ze spływami wód opadowych i roztopowych do cieków powierzchniowych nawozy mineralne i organiczne oraz środki ochrony roślin i ścieki bytowe z terenów nie skanalizowanych. Zanieczyszczenia te są trudne do oszacowania i kontrolowania, a mają znaczny wpływ na stan czystości wód powierzchniowych. Na obszarze powiatu włoszczowskiego problem zanieczyszczeń obszarowych jest widoczny wszędzie tam, gdzie rzeki przepływają przez tereny wiejskie o niskim stopniu skanalizowania i nie posiadające własnych oczyszczalni ścieków. Przemysłowo-rolniczy charakter zlewni powoduje wprowadzanie do wód rzek ścieków komunalnych (zły stan bakteriologiczny wody) oraz nawozów rolniczych (duże stężenia azotanów). Do zanieczyszczeń obszarowych zaliczamy także zanieczyszczenia małopowierzchniowe takie jak składowiska odpadów oraz zanieczyszczenia wielkoobszarowe (emisja gazów i pyłów do atmosfery).

Zanieczyszczenia punktowe to głównie ścieki komunalne i przemysłowe. W powiecie włoszczowskim zbyt wolno rozwiązywany jest problem gospodarki ściekowej. Między długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, istnieje znaczna dysproporcja, co w warunkach powiatu stanowi duże zagrożenie dla czystości wód.

Znaczący wpływ na zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych ma słabo rozwinięta gospodarka ściekowa na terenach wiejskich. Są one nieskanalizowane i brak jest na ich terenie oczyszczalni ścieków (z wyłączeniem części gminy Kluczewsko i Radków). Ścieki komunalne są gromadzone w bezodpływowych zbiornikach i wywożone do oczyszczalni. Część ścieków z tego terenu trafia jednak na pola i nieużytki. Ze względu na znaczne koszty dowozu ścieków do oczyszczalni, problemu tego nie da się rozwiązać bez budowy sieci kanalizacyjnych.

Biorąc pod uwagę trudną sytuację finansową gmin oraz wieloletnie zaniedbania w tym zakresie sprawa sanitacji terenów wiejskich winna być przez najbliższe lata zadaniem priorytetowym w dziedzinie ochrony środowiska na terenie powiatu.

Zagrożeniem dla jakości wód podziemnych są ponadto składowiska odpadów komunalnych, w przypadku zaistnienia nieprawidłowości w ich funkcjonowaniu. Składowiska komunalne (czynne i nieczynne) zlokalizowane w miejscowościach: Radków, Bałków, Secemin, Włoszczowa, znajdują się w obrębie utworów przepuszczalnych dla wód infiltracyjnych i w związku z tym stanowią zagrożenie dla ujęć wód podziemnych. Składowiska te, za wyjątkiem obiektu „Kępny Ług” we Włoszczowie, są już nieczynne i zrekultywowane, ale wymagają stałej kontroli poprzez prowadzenie monitoringu poeksploatacyjnego. Składowisko komunalne „Kępny Ług” zlokalizowane we Włoszczowie znajduje się w obrębie utworów przepuszczalnych, ale jego dno jest zabezpieczone przed przenikaniem zanieczyszczeń w głąb warstw wodonośnych. Składowiska odpadów komunalnych znajdują się w obszarze zbiornika wód podziemnych GZWP 408 w zasięgu stref ochronnych OWO i ONO.

3.4. Powierzchnia ziemi i zanieczyszczenie gleb

Powiat włoszczowski jest obszarem typowo rolniczym z ukierunkowaniem na działalność rolniczo-rekreacyjno-usługową. Około 50,0 % gruntów stanowią użytki rolne, a 41,5% użytki leśne. Największą powierzchnię w powiecie zajmują gleby brunatne, bielicowe oraz pseudobielicowe. Gleby bielicowe są zaliczane do mało urodzajnych i spotykane są głównie w strefie występowania lasów, zaś gleby pseudobielicowe w okolicach silnie wilgotnych. Gleby urodzajne takie jak czarnoziemy i gleby brunatne zajmują mniejszą część powierzchni powiatu.

Klasa gleb, głównie V i VI, przesądza o dominacji upraw zbóż, co sprawia że w hodowli dominuje bydło i trzoda chlewna.

3.4.1. Stan czystości gleb

Ochrona gleb w rozumieniu ustawy POŚ prowadzona jest w ramach ochrony powierzchni ziemi i polega na zachowaniu możliwości ich produkcyjnego wykorzystania oraz utrzymaniu jakości na poziomie wymaganych standardów (określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 09.09.2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi). Ustawa ta postanawia, że oceny jakości gleb i ziemi oraz obserwacji długofalowych zmian w tym zakresie dokonuje się w ramach monitoringu krajowego, który realizowany jest przez IUNG Puławy i przewiduje pobieranie prób badawczych z profili glebowych położonych w ściśle określonych miejscach kraju.

Na terenie powiatu włoszczowskiego w okresie sprawozdawczym nie istniały punkty pomiarowo-kontrolne włączone do krajowej sieci monitoringu gleb. Przyczyną tego jest brak potencjalnych źródeł skażeń gleby. Na terenie powiatu włoszczowskiego w chwili obecnej nie istnieją punkty pomiarowo- kontrolne włączone do krajowej bądź regionalnej sieci monitoringu gleb, w związku z czym, ocena stopnia zanieczyszczenia gleb jest utrudniona.

Wojewódzki Inspektorat Środowiska w Kielcach wykonuje, w ramach monitoringu regionalnego, własne badania gleb położonych na wybranych obszarach o potencjalnym zagrożeniu zanieczyszczeniem. Mają one na celu dokumentowanie zmian zachodzących w glebach, sygnalizowanie zagrożeń i umożliwienie wczesnego podejmowania działań ochronnych. Ze względu na bardzo powolne zmiany, jakie zachodzą w środowisku glebowym, badania te wykonywane są cyklicznie w odstępach co 5 lat, w rejonach wpływu różnorodnych źródeł zanieczyszczeń związanych z koncentracją na danym obszarze przemysłu, przebiegiem ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu oraz lokalizacją składowisk odpadów.

W wyniku przeprowadzonych badań gleb w kierunku zawartości metali ciężkich nie stwierdzono na terenie powiatu istotnych rozbieżności w porównaniu z terenami innych powiatów województwa. Naturalną zawartość metali ciężkich wykazało 63,3% - 99,1% badanych prób glebowych. Według klasyfikacji Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach gleby te nadają się pod wszystkie uprawy rolnicze i ogrodnicze. Nieznaczne skażenie stwierdzono w przypadku kadmu (2,8% prób). Nie stwierdzono zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi w stopniu III, IV i V (gleby średnio, silnie i bardzo silnie skażone). Zanieczyszczenie metalami ciężkimi (punktowe lub liniowe) występuje głównie na terenach zurbanizowanych, w pobliżu składowisk odpadów i wzdłuż szlaków komunikacyjnych. W obecnym cyklu 5-letnim (rozpoczętym w 2005 r.) powiat włoszczowski nie został uwzględniony z uwagi na brak potencjalnych źródeł skażeń.

Istotnym składnikiem oceny jakości gleb na terenie powiatu, jest poziom zakwaszenia oraz stopień zanieczyszczenia metalami ciężkimi. Zakwaszenie to zależy od rodzaju skały macierzystej, natężenia procesów degradacyjnych (np. erozji wodnej, ługowania, zasolenia), a także ogólnego poziomu kultury rolnej. Gleby silniej zakwaszone posiadają niższą przydatność rolniczą, cechują się słabszą przyswajalnością składników pokarmowych oraz wymagają większych nakładów na rekultywację. Zakwaszenie gleb powiatu włoszczowskiego należy uznać za wysokie, co potwierdza fakt, że na 40% użytków rolnych wapnowanie jest konieczne, a na dalszych 12% jest zabiegiem potrzebnym.

Tabela 3.12. Zakwaszenie gleb powiatu włoszczowskiego

Gmina	Procent gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych
Włoszczowa	61 - 80
Krasocin	do 20
Kluczewsko	21 - 40
Moskorzew	61 - 80
Radków	61 - 80
Secemin	81 - 100

Źródło: Raport WIOŚ Kielce, 2006

3.4.2. Główne zagrożenia i problemy ochrony gleb

Zanieczyszczenia gleb, zmiany w ukształtowaniu powierzchni terenu, na obszarze powiatu włoszczowskiego wynikają głównie z funkcjonowania przemysłu na obszarze powiatu i ruchu komunikacyjnego. Lokalnie są wynikiem działalności górniczej oraz składowania odpadów. Zjawisko degradacji chemicznej gleb jest także związane z nieprawidłowym stosowaniem nawozów sztucznych, wykorzystywaniem do nawożenia i wapnowania odpadów i osadów ściekowych, a także stosowaniem preparatów do ochrony roślin.

Stosunkowo niewielkie zagrożenie gleb w powiecie włoszczowskim stwarza erozja wodna, którą objętych jest ok. 0,3% gruntów rolnych. Są to grunty rędzinowe (rzadko lessowe) usytuowane na stokach o spadkach pow. 10°. Skupiają się one w gminach: Moskorzew, Radków i Włoszczowa.

Równie niewielki areal gleb, wykorzystywanych rolniczo zagrożony jest erozją wietrzną (szacunkowo 1,5%). Erozji tej sprzyja lokalny niedobór lasów, nadmierne uproszczenie agrocenoz, brak zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, spełniających rolę wiatrochronną oraz występujące przesuszenia (susze, źle działająca melioracja).

Podstawowe problemy związane z jakością gleb na obszarze powiatu włoszczowskiego to:

- wysokie zakwaszenie ponad połowy gleb (61% gleb wymaga wapnowania),
- znaczny areal gruntów odługujących i źle rolniczo wykorzystanych, które utraciły pożądaną kulturę rolną,
- niewłaściwie działające melioracje wodne, powodujące nadmierne przesuszanie gleb,
- występująca punktowo podwyższona zawartość kadmu, cynku i siarki siarczanowej.

3.5. Surowce mineralne

Surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze koncentrują się w północnej i centralnej części powiatu. Kopaliny tu występujące to: surowce węglanowe (wapnienie, margle, opoki), piaski (budowlane, formierskie, do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych), surowce ilaste (iły, gliny) i ziemia krzemionkowa (opoka odwapniona). Ponadto na znacznej powierzchni powiatu występują torfy.

3.5.1. Zasoby surowców mineralnych

Surowce węglanowe

Udokumentowane złoża surowców węglanowych występują jedynie w gminie Krasocin. Tu eksploatowane jest na skalę przemysłową, złożo wapieni jurajskich — „Bukowa”. Kopalina występująca w złożu wykazuje przydatność zarówno do produkcji cementu, jak i wapna. Przedsiębiorstwo „Lhoist Bukowa” wykorzystuje eksploatowany surowiec do produkcji szerokiego asortymentu produktów wapienniczych wypalanych i nie wypalanych (wapno hydratyzowane, wapno

palone mielone, wapno palone w bryłach, nawozy tlenkowe oraz wyroby nie wypalane: sorbenty, mączkę wapienną, pył do hamowania wybuchów, kredę malarską, kredę pastewną i kamień wapienny). Ponadto na terenie gminy udokumentowano duże złoża wapieni — Krasocin, które ma stanowić rezerwę surowcową, gdy wyczerpią się zasoby złoża Bukowa. Zasoby szacunkowe lub perspektywiczne określono dla złóż: Oleszno, Wola Świdzińska, Huta Stara, Mieczyn i Występy.

Piaski

Piaski na obszarze powiatu są kopaliną występującą dość powszechnie. Reprezentują one różnowiekowe serie bardzo zróżnicowane genetycznie i litologicznie, a w efekcie charakteryzują się zmiennymi właściwościami i cechami jakościowymi. Dlatego też surowiec ten może mieć różnorodne zastosowanie. Piaski budowlane udokumentowano w złożach: Oleszno, Kotowie, Nadolnik, Wojciechów oraz w złożu Dąbrowa-Kąty, które nie zostało ujęte w krajowym bilansie zasobów. Aktualnie wydobywanie prowadzone jest w złożach: Pilczyca, Czarnca II i Jeziorna Góra, zaniechano eksploatacji w złożach Jakubowice i Jakubowice I. Oprócz ww. istnieje jeszcze szereg złóż, dla których określono zasoby szacunkowe. Są to: Kluczewsko, Komorniki, Oleszno, Chotów, Wymysłów, Kurzelów, Niedźwiadek, Jeżowice, Wiśniowa Wola, Motyczno, Celiny i Psary. Piaski stosowane do produkcji cegły wapienno-piaskowej (silikatów) do niedawna pozyskiwane były ze złoża Ludynia, obecnie wydobywanie prowadzi się jedynie ze złoża Czostków. Produkcja betonów komórkowych prowadzona jest z wykorzystaniem surowca ze złoża Żeliszewice I, udokumentowano złożo Czarnca III oraz Ludynia – Tory i Rzewuszyce, a zasoby szacunkowe podano dla złoża Komparzów. Piaski formierskie zostały udokumentowane w złożu Brzeście, a zasoby szacunkowe określono dla niewielkiego złoża Ludynia. Ponadto na terenie powiatu występują nagromadzenia piasków, które nie posiadają opracowań geologicznych, a jedynie dokumentacje techniczne, gdzie określono szacunkowe zasoby kopaliny, która może mieć zastosowanie przy budowie nasypów kolejowych i dróg lokalnych. Rejony takie to np.: Mościska, Motyczno.

Surowce ilaste

Występujące na terenie powiatu gliny zwałowe mogą potencjalnie stanowić surowiec dla niewielkich zakładów ceramiki budowlanej (produkcja cegły pełnej). Cegielnie bazujące na miejscowych glinach funkcjonowały w XIX wieku i jeszcze w okresie powojennym. Obecnie nie prowadzi się wydobywania, nie ma też udokumentowanych złóż tego surowca. Dla złóż: Sułków, Nowy Dwór, Krasocin, Bebelno, Marchocice, Kwilina i Chlewice określono jedynie zasoby szacunkowe.

Ziemia krzemionkowa

Złożo ziemi krzemionkowej (opoki odwapnionej) Dąbrówka pole A i B znajduje się w południowo-wschodniej części gminy Krasocin. Ziemia krzemionkowa może mieć zastosowanie w różnych gałęziach przemysłu: odlewniczym, chemicznym, materiałów budowlanych, ale głównie jako

mączka izolacyjna. Występujący w nadkładzie pola A surowiec może być wykorzystywany jako piaski formierskie. W późnych latach 60-tych wydobycie ziemi krzemionkowej prowadziła Spółdzielnia „Skala”. Aktualnie złoża nie jest eksploatowane.

Torfy

Torfowiska zajmują znaczne obszary powiatu włoszczowskiego. W latach 60-tych i 70-tych, gdy nie kładziono tak dużego nacisku na ochronę zasobów przyrody, udokumentowano wstępnie wiele złóż torfu biorąc pod uwagę jego wartość opałową. Z reguły są to rozległe obszary składające się z kilku pól, np. Góra Lipia obejmuje 11 złóż o łącznej powierzchni 1022,0 ha. Podobnie zasoby szacunkowe określono dla złóż: Oleszno, Gnieździska, Dolina Czarnej Strugi i na południu powiatu: Dolina Rzeki Zwleczy i Jeżówki, Kuczków-Michałów, Drochlin-Kuczków, Bieganów, Dolina Rzeki Białej Nidy, Dolina Rzeki Pilicy. Generalnie są to torfowiska niskie, budowane przez torfy trzcinowe i turzycowe, o miąższości do 3,0 m. Charakteryzują się one stosunkową słabą wartością opałową. Przy ewentualnej eksploatacji straty wynikające ze zniszczenia środowiska byłyby niewspółmiernie duże w odniesieniu do wartości pozyskanego surowca. Aktualnie, gdy ochrona naturalnych zasobów przyrody jest czynnikiem decydującym, możliwość eksploatacji torfów, zwłaszcza na większą skalę, w zasadzie jest wykluczona.

3.5.2. Wpływ działalności górniczej na środowisko

Eksploatacja surowców narusza naturalne warunki przyrodnicze i wywołuje szereg zmian w środowisku naturalnym. Odkrywkowy system wydobycia jaki występuje na terenie powiatu włoszczowskiego powoduje powstanie: przekształceń powierzchni terenu, wyrobisk, hałd odpadów przerobczych i złożowych, niekiedy osuszanie gruntów i zanieczyszczenie wód i powietrza atmosferycznego. Dominującym w skali powiatu, pod względem wielkości zajmowanego obszaru, głębokości i intensywności prowadzonego wydobycia oraz ilości przetwarzanego surowca, jest złoża wapieni — Bukowa. Na mniejszą skalę, choć wcale nie małą biorąc pod uwagę inne rejony województwa, odbywa się wydobycie piasków. Aktualnie działające 4 kopalnie Pilczyca, Czarnca II i Jeziorna Góra oraz Żeliszawice I mają stosunkowo mniej intensywne oddziaływanie na środowisko. Są to mniejsze obszarowo złoża, urabianie kopaliny odbywa się bez udziału materiałów wybuchowych, a rekultywacja wykorzystanych górniczo terenów jest znacznie łatwiejsza i mniej kosztowna. Znaczące zmiany wywołują powstałe wyrobiska, ale także zakłady przerobcze wykorzystujące surowce.

Oprócz ww. istnieje jeszcze szereg złóż, dla których określono zasoby szacunkowe. Są to: Kluczewsko, Komorniki, Oleszno, Chotów, Wymysłów, Kurzelów, Niedźwiadek, Jeżowice, Wola Wiśniowa, Motyczno, Celiny i Psary.

Niekorzystne oddziaływanie dotyczy również zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i hałasu. Te dwa czynniki są dodatkowo zwiększone wzmożonym transportem, który zawsze towarzyszy tego typu działalności. Zagrozeniem dla środowiska są także miejsca nielegalnego pozyskiwania surowców, głównie piasku. Samo w sobie wydobywanie na tak niewielką skalę, ma niewielki negatywny wpływ na środowisko. Zaniechanie wydobywania powoduje też dość szybką samorekultywację. Problem gwałtownie narasta, gdy w niezabezpieczonych wyrobiskach gromadzone są nielegalnie odpady.

Do głównych problemów i zadań wynikających z prowadzonej na terenie gminy działalności górniczej należy zaliczyć:

- konieczność rekultywacji obszarów po wydobywaniu kopalin na obszarze gminy,
- likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów w starych wyrobiskach.

3.6. Klimat akustyczny

Hałas stanowi jedno z zagrożeń cywilizacyjnych. Rozwój gospodarczy powiatu włoszczowskiego związany jest z powstawaniem nowych zakładów przemysłowych, rozwojem transportu, a co za tym idzie ze zwiększonym generowaniem hałasu przemysłowego, komunalnego i komunikacyjnego. Obecnie narażone na hałas są nie tylko budynki mieszkalne, szkoły i inne obiekty położone w pobliżu arterii komunikacyjnych bądź zakładów przemysłowych, lecz również tereny wypoczynkowo–rekreacyjne, a nawet tereny leśne

Rozpoznanie problemu zanieczyszczenia środowiska hałasem jest znacznie mniejsze w porównaniu do innych zagadnień ochrony środowiska. Badania przeprowadzone w ostatnich latach na obszarze województwa wskazują na poszerzanie się obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym, co prowadzi do zwiększenia populacji objętej szkodliwym jego wpływem. Do głównych źródeł hałasu wpływających na zwiększenie uciążliwości akustycznej dla środowiska zewnętrznego należy ruch drogowy i kolejowy oraz działalność prowadzona na terenach niektórych obiektów przemysłowych.

W województwie świętokrzyskim, w ramach monitoringu hałasu oraz kontroli i ewidencji obiektów emitujących hałas, realizowane są działania obejmujące:

1. Planowe, cykliczne badania hałasu komunikacyjnego w miastach, w celu opracowania planów akustycznych miast;
2. Planowe badania hałasu drogowego na głównych trasach komunikacyjnych;
3. Planowe i interwencyjne kontrole zakładów przemysłowych oraz innych obiektów emitujących hałas do środowiska. Dla terenów powiatu włoszczowskiego wykonane zostały do 2010 r.:
 - plan akustyczny dla miasta Włoszczowy,
 - pomiary hałasu komunikacyjnego linii kolejowej relacji Kielce - Częstochowa,

- pomiary hałasu wokół tras komunikacyjnych w roku 2000 w tym w otoczeniu drogi krajowej nr 78.

Aktualnie badania i pomiary hałasu komunikacyjnego na terenie powiatu włoszczowskiego nie są prowadzone.

Hałas przemysłowy

Skala zagrożeń pochodzących od hałasu przemysłowego jest mniejsza niż hałasu drogowego, jednak w przypadku nawet nieznacznych przekroczeń może być on szczególnie uciążliwy dla najbliższej mieszkających osób, zwłaszcza w porze nocnej.

W wyniku wieloletnich badań na terenie województwa świętokrzyskiego, obserwowano że w latach 2002-2003 nastąpił spadek przekroczeń poziomów dopuszczalnych w porze nocnej. Od roku 2004 obserwowano tendencję wzrostową przekroczeń poziomu dopuszczalnego zwłaszcza w przedziale do 5 dB, natomiast od roku 2008 pojawiły się przekroczenia z przedziału 10-15 dB. W przypadku przekroczeń w porze dziennej przeważają przekroczenia z przedziału 0-5 dB, a od roku 2007 zauważalny jest wzrost przekroczeń z przedziału 10-20 dB.

Na obszarze powiatu włoszczowskiego aktualnie nie występuje poważniejsze zagrożenie ze strony hałasu przemysłowego. Aktualnie w zakresie emisji hałasu do środowiska, pozwolenia zintegrowane posiadają: Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska we Włoszczowie, Lhoist Bukowa, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. we Włoszczowie, Ferma Drobiu D.iM. Bendkowsky w Jeżowicach, Ferma Drobiu Waldemar Michałek we Włoszczowie, „EFFECTOR” S.A. we Włoszczowie.

Hałas drogowy

Szybki rozwój motoryzacji indywidualnej w ostatnich latach połączony ze wzrostem przewozów transportowych oraz opóźnieniami w rozbudowie układów drogowo-ulicznych przyczynił się do znacznego pogorszenia klimatu akustycznego zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych.

Badania hałasu wywołanego ruchem pojazdów samochodowych na obszarach zurbanizowanych województwa prowadzone są od 1978 roku. Na terenie powiatu włoszczowskiego pomiary natężenia hałasu przeprowadzono dla obszaru miasta Włoszczowa w latach: 1978, 1984, 1990, 2000, a dla terenów przyległych do drogi krajowej nr 78 w 1999 roku.

Przy rosnącym ruchu pojazdów samochodowych, zwłaszcza ciężarowych klimat akustyczny na przestrzeni ostatnich lat systematycznie się pogarsza. Pomiar w 2000 roku swym zasięgiem objął teren prawie całego miasta, gdzie przebadano 76,9% ogólnej długości dróg miejskich podzielonych na 62 odcinki pomiarowe. Jedynie na 22,6% przebadanej sieci drogowej równoważny poziom hałasu jest mniejszy od wartości normatywnej wynoszącej 60 dB. Są to odcinki ulic osiedlowych oraz biegnących przez peryferyjne dzielnice miasta.

Największe oddziaływanie hałasu komunikacyjnego występuje na obszarach przyległych do tras tranzytowych (ulice: Czarnieckiego, Partyzantów, Plac Wolności, Sienkiewicza i Wiśniowa), gdzie zanotowano poziom hałasu w przedziale 70–75 dB (16,1% sieci). Na żadnym z mierzonych odcinków nie zanotowano poziomu hałasu przekraczającego 75,0 dB tj. wartości progowej decydującej o zaliczeniu obszaru do kategorii terenu zagrożonego hałasem. Przeciętny poziom hałasu na ulicach Włoszczowy w porze dziennej wynosi 64,0 dB i jest o 4 dB wyższy od poziomu dopuszczalnego. Szacuje się że ok. 75% mieszkańców Włoszczowy jest narażone na bezpośrednie oddziaływanie hałasu.

Poprawa klimatu akustycznego na terenie miasta stanowiącego węzeł dróg tranzytowych będzie trudna bez poniesienia nakładów na inwestycje drogowe. Doraźną poprawę sytuacji można uzyskać poprzez polepszenie stanu nawierzchni i zmianę prędkości strumienia pojazdów.

W 1999 roku dokonano pomiarów hałasu wzdłuż drogi krajowej nr 78 Chałupki — Gliwice — Siewierz — Jędrzejów — Chmielnik na odcinku od Jędrzejowa do Chlewic. Punkt pomiarowy między innymi zlokalizowano w Chlewicach. Z analizy wykonanych pomiarów wynika, że na odcinku powiatu włoszczowskiego występują znaczne przekroczenia w stosunku do obowiązujących norm. W bezpośrednim sąsiedztwie jezdni (1 m) przekroczenia wynoszą 12,6 dB, a na pierwszej linii zabudowy 9,7 dB. Najmniej korzystne warunki występują w części wsi: Moskorzew, Damiany i Chlewice, gdzie występuje gęsta, zwarta zabudowa położona w niewielkiej odległości od jezdni.

Uciążliwość ruchu drogowego na odcinkach dróg wojewódzkich poza Włoszczową jest mniejsza i tylko w niewielkim stopniu przekracza wartości normatywne. Do miejsc narażonych na większy hałas należą lokalne węzły komunikacyjne na drodze nr 786 Kielce - Częstochowa w Krasocinie i Seceminie.

W 2011 r. wprowadzono w Polsce na niektórych odcinkach dróg i autostrad, system elektronicznego poboru opłat za przejazd samochodami ciężarowymi. Spowodowało to drastyczny wzrost natężenia ruchu drogowego na tych trasach krajowych gdzie system nie obowiązuje. Wynikiem tego jest odczuwalne pogorszenie klimatu akustycznego oraz wzrost zanieczyszczenia powietrza.

Hałas kolejowy

Hałas kolejowy jest wynikiem sumowania się hałasu emitowanego przez wiele pociągów przejeżdżających przez poddany obserwacji odcinek pomiarowy. O jego poziomie na obszarach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowych decydują takie czynniki jak: natężenie ruchu, ilość pociągów towarowych w ogólnej liczbie składów pociągów, prędkość pociągów, położenie torów i płynność ruchu pociągów, ukształtowanie terenu przez który przebiega linia kolejowa, charakter obudowy linii kolejowej oraz odległość pierwszej linii zabudowy od skrajnego toru.

Przez obszar powiatu włoszczowskiego przebiegają dwie ważne linie kolejowe znaczenia państwowego krzyżujące się w rejonie wsi Czarnca i wsi Psary. Centralna Magistrala Kolejowa Warszawa - Katowice prowadzi znaczny ruch szybkich pociągów osobowych-ekspresowych, a linia Kielce - Częstochowa ruch mieszany towarowo-osobowy. Linie te przebiegają na ogół z dala od terenów gęsto zabudowanych, dlatego ich uciążliwość jest niewielka. W roku 1999 pomiary hałasu kolejowego przeprowadzono w rejonie trasy Kielce-Częstochowa. Posłużyły one do sporządzenia oceny klimatu akustycznego na przyległych terenach. Hałas mierzono jedynie w odległości 7,5 m od skrajnego toru, nie określając strefy uciążliwości. Na odcinku powiatu włoszczowskiego poziom hałasu tylko nieznacznie przekraczał wartości dopuszczalne (60dB).

W 1999 roku na całej długości linii Kielce — Częstochowa wykonano jedyny pomiar hałasu. Hałas mierzono w odległości 7,5 m od skrajnego toru nie określając strefy uciążliwości. Na odcinku na terenie powiatu włoszczowskiego poziom hałasu tylko nieznacznie przekraczał wartości dopuszczalne (60 dB).

Klimat akustyczny miasta Włoszczowa

Pomiary natężenia hałasu na terenie miasta Włoszczowa wykonywane były w 2000 roku. Przeprowadzone pomiary hałasu i dokonana analiza natężenia ruchu pojazdów, stanowią podstawę do oceny wpływu komunikacji na kształtowanie się klimatu akustycznego na obszarach przyległych do głównych ciągów komunikacyjnych oraz do podjęcia decyzji, umożliwiających obniżenie hałasu na obszarach istniejącej i projektowanej zabudowy. Pomiarów hałasu komunikacyjnego dokonano w 62 punktach, zlokalizowanych w odległości 1 m od krawędzi jezdni, na długości 28,97 km dróg. Prędkość pojazdów na ulicach centralnej części miasta i na terenach osiedlowych Włoszczowy wynosi ok. 50 km/h, natomiast na ulicach tranzytowych i wylotowych ok. 70 km/h. Na bezpośrednie oddziaływanie hałasu pochodzącego od miejskich układów komunikacyjnych stale lub okresowo narażonych jest ok. 75% ogółu ludności. Spośród 62 przebadanych odcinków, tylko na 14, co stanowi 22,6%, poziom hałasu jest niższy od wartości dopuszczalnej (60 dB). Największą grupę stanowią odcinki ulic (38 odcinków - 61,3%), na których równoważny poziom hałasu kształtuje się w przedziale 60,1-70,0 dB. Są to odcinki ulic osiedlowych oraz biegnących przez peryferyjne części miasta. Równoważny poziom hałasu w przedziale powyżej 70,1 dB stwierdzono na dziesięciu odcinkach ulic, co stanowi 16,1% wszystkich badanych odcinków. Są to przeważnie odcinki ulic miejskich oraz wylotowych, z dominującym ruchem tranzytowym w kierunku Kielc, Konieczna, Częstochowy i Radomska. Należy również zaznaczyć, że na żadnym z mierzonych odcinków nie zanotowano poziomu hałasu przekraczającego 75,0 dB. Przeciętny poziom hałasu na ulicach Włoszczowy w porze dziennej wynosi 64,0 dB i jest o 4 dB wyższy od poziomu dopuszczalnego. Spowodowane jest to dość wysokim natężeniem ruchu pojazdów na niektórych odcinkach ulic, wynoszącym ponad 200 pojazdów/h.

Wyznaczony wskaźnik „W” dla badanych ulic jest najwyższy (33,17%) dla poziomu hałasu w przedziale 65,1-70,0 dB.

W celu poprawy klimatu akustycznego w mieście, należałoby rozważyć całkowity zakaz wjazdu do miasta pojazdów ciężkich, co jednocześnie wpłynie pozytywnie na płynność ruchu strumienia pojazdów. Poprawę klimatu akustycznego w mieście będzie można również uzyskać poprzez naprawę uszkodzonych nawierzchni ulic oraz wykonania utwardzonej nawierzchni na kilku ulicach. Zastosowanie ekranów akustycznych w centralnej części miasta, ze względu na stosunkowo ciasną zabudowę i niewielką ilość wolnej przestrzeni, jest trudne do zrealizowania. Z tych samych względów nie jest możliwe zastosowanie pasów zieleni, które tylko w nieznacznym stopniu mogłyby wpłynąć na poprawę klimatu akustycznego. Celowym natomiast jest rozważenie utworzenia pasów zieleni wzdłuż dróg wylotowych w kierunku Radomska, Przedborza, Końskich, Kielc, Jędrzejowa i Koniecpola, na których to drogach odnotowano znaczne natężenie samochodów wielkotonażowych i związany z tym stosunkowo duży poziom hałasu.

3.7. Walory przyrodnicze powiatu włoszczowskiego

Pod względem geobotanicznym obszar powiatu włoszczowskiego położony jest w Krainie Świętokrzyskiej, w dwóch okręgach: Włoszczowsko-Jędrzejowskim oraz Chęcińskim. Teren powiatu stanowi obszar obfitujący w wiele gatunków fauny i flory. Wiele cennych gatunków znalazło ostoję w lasach i rezerwach, tworzonych z myślą o zachowaniu dóbr przyrodniczych w swojej jak najmniej zmienionej postaci.

3.7.1. Szata roślinna i świat zwierzęcy

W powiecie włoszczowskim stwierdzono występowanie 743 gatunków roślin naczyniowych, z czego 64 taksony zostały objęte ochroną gatunkową. Stopień naturalności zbiorowisk i zespołów roślinnych występujących na tym terenie jest wysoki (od 50% do 75%). Na szczególną uwagę zasługują występujące w dolinach rzecznych zbiorowiska wodne, łąkowe i bagienne.

Świat zwierząt, szczególnie bezkręgowych wykazuje bardzo silne związki z szatą roślinną, warunkami mikroklimatycznymi i siedliskowymi. Fauna tego obszaru nie jest szczegółowo rozpoznana. Najlepiej rozpoznana jest awifauna, stwierdzono tutaj występowanie 136 gatunków ptaków (ok. 1/3 wszystkich krajowych gatunków), w tym szereg gatunków rzadkich i chronionych. Szczególnie godne uwagi jest występowanie na tych terenach: cietrzewia (jedna z nielicznych w skali kraju stref jego regularnego przebywania i rozrodu), bociana czarnego, żurawia i orla bielika.

3.7.2. Formy ochrony przyrody

Ze względu na duże walory przyrodniczo-krajobrazowe większa część powiatu włoszczowskiego została objęta prawną ochroną przyrody. Walory te w połączeniu z bogatymi zasobami dziedzictwa kulturowego w sposób szczególny predysponują powiat do rozwoju turystyki, a zwłaszcza agroturystyki.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, na terenie powiatu utworzono (stan na czerwiec 2011r.):

- 1) część Przedborskiego Parku Krajobrazowego wchodzącego w skład Zespołu Nadpilicznych Parków Krajobrazowych wraz z otuliną (park położony jest na pograniczu dwóch województw łódzkiego i świętokrzyskiego);
- 2) część Włoszczowsko-Jędrzejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (część gminy Włoszczowa i Krasocin);
- 3) Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu, utworzony w 2002 r. na obszarze części otuliny Przedborskiego Parku Krajobrazowego położonej w obrębie województwa świętokrzyskiego. Powierzchnia 13.049 ha, w tym na terenie poszczególnych gmin: Kluczewsko – 7.293 ha, Krasocin – 1.721 ha (powiat włoszczowski), Fałków – 1.615 ha, Słupia Konecka – 1.815 ha (powiat konecki) i Łopuszno – 605 ha (powiat kielecki ziemski). Obejmuje fragmenty trzech mezoregionów: Niecki Włoszczowskiej, Pasma Przedborsko-Małogoskiego i Wzgórz Łopuszniańskich. Najważniejsza funkcja – południowa i wschodnia otulina Przedborskiego Parku Krajobrazowego;
- 4) fragment Konecko-Łopuszniańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (część gminy Krasocin);
- 5) 4 rezerwaty przyrody (Ługi, Bukowa Góra, Murawy Dobromierskie i Oleszno):

Rezerwat Bukowa Góra - przedmiot ochrony: fragment lasu bukowego o charakterze pierwotnym z gatunkami roślin chronionych w runie.

Rezerwat Murawy Dobromierskie – przedmiot ochrony: nawapienne murawy i zarośla kserotermiczne z bogatą i unikalną florą i fauną.

Rezerwat Oleszno – przedmiot ochrony: fragment drzewostanów wielogatunkowych o charakterze naturalnym z udziałem olszy czarnej i jesionu wyniosłego.

Rezerwat Ługi – przedmiot ochrony: naturalny zespół wodno-błotno-bagienny i leśny, z łęgówiskami i warunkami bytowania rzadkich i chronionych ptaków.

Tabela 3.13. Rezerwy przyrody w powiecie włoszczowskim

L.p.	Nr ewid. Woj. Kons. Przyrody	Nazwa rezerwatu	Typ i charakter rezerwatu	Rok utworzenia	Pow. rezerwatu w ha	Położenie	Przedmiot ochrony
						miejsowość / gmina	
1.	008	Bukowa Góra	leśny częściowy	1959	34,80	Rączki / Kluczewsko	Fragment lasu bukowego o charakterze pierwotnym z gatunkami roślin chronionych w runie
2.	012	Murawy Dobromie-rskie	stepowy częściowy	1989	36,29	Dobromierz / Kluczewsko	Nawapienne murawy i zarośla kserotermiczne z bogatą i unikalną florą i fauną
3.	036	Oleszno	leśny częściowy	1971 2006 (zmiana granic)	262,73	Zabrody / Krasocin	Fragment drzewostanów wielogatunkowych o charakterze naturalnym z udziałem olszy czarnej i jesionu wyniosłego
4.	043	Ługi	ornitologiczny częściowy	1981	90,23	Jeżowice / Włoszczowa	Naturalny zespół wodno-błotno-bagienny i leśny z łągowiskami i warunkami bytowania rzadkich i chronionych ptaków

Źródło: Starostwo Powiatowe we Włoszczowie (stan na listopad 2011r.)

6) 26 pomników przyrody:

- Gmina Kluczewsko 8,
- Gmina Krasocin 2,
- Gmina Moskorzew 1,
- Gmina Radków 1
- Gmina Secemin 7,
- Gmina Włoszczowa 7.

7) 23 użytki ekologiczne:

- Gmina Moskorzew 2,
- Gmina Radków 1,
- Gmina Secemin 3,
- Gmina Kluczewsko 17.

Łączna powierzchnia użytków ekologicznych na terenie powiatu włoszczowskiego wynosi 21,46 ha (Dane Starostwa Powiatowego we Włoszczowie, 2011r.).

Od roku 2005 ukazały się następujące rozporządzenia wojewody świętokrzyskiego dotyczące form ochrony przyrody na terenie powiatu włoszczowskiego:

- rozporządzenia wojewody świętokrzyskiego nr 88/2005 z dn. 14 lipca 2005 r., w sprawie Przedborskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

- rozporządzenia wojewody świętokrzyskiego nr 21/2006 z dn. 14 listopada 2006 r., w sprawie rezerwatu przyrody Oleszno,
- rozporządzenia wojewody świętokrzyskiego nr 30/2007 w sprawie ochrony gatunkowej jodły pospolitej (*Abies alba*) w województwie świętokrzyskim

W rozporządzeniach tych określone zostały szczegółowo granice przedmiotowych obszarów wraz ze szczegółowymi zasadami funkcjonowania i ochrony powyższych rezerwatów.

3.7.3. Sieć ekologiczna NATURA 2000

Celem utworzenia europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie różnorodności biologicznej krajów Unii Europejskiej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny na jej terytorium. Jest ona tworzona w oparciu o dwie dyrektywy unijne:

- Dyrektywę Rady 92/43/EWG z dn. 21.05.1992. r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych i dzikiej flory i fauny (w oparciu o nią tworzone będą Specjalne Obszary Ochrony — SOO);
- Dyrektywę Rady 79/409/EWG z dnia 02.04.1979. r. w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków (stanowiącej podstawę do wydzielenia Obszarów Specjalnej Ochrony — OSO).

Na terenie powiatu włoszczowskiego do niedawna znajdował się 1 obszar, europejskiej sieci NATURA 2000: Specjalny Obszar Ochrony (SOO) Ostoja Przedborska - PLH260004.

W roku 2009 Rząd RP przyjął i skierował do Komisji Europejskiej kolejny wykaz obszarów do objęcia ochroną w ramach systemu Natura 2000. Z terenu powiatu włoszczowskiego znalazły się w nim:

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk sieci Natura 2000 Dolina Górnej Pilicy PLH260018,
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk sieci Natura 2000 Dolina Białej Nidy PLH260013.

Ostoja Przedborska obejmuje fragment Przedborskiego Parku Krajobrazowego oraz Konecko-Lopuszniańskiego OChK (część ostoi znajduje się w województwie łódzkim). Zachodnia jej część stanowi zbocze Pasma Przedborsko-Małogoskiego. Sieć rzeczna stanowią liczne dopływy Czarnej Włoszczowskiej. Znajdują się tutaj rozległe kompleksy podmokłych łąk oraz największy na Wyżynie Małopolskiej płat lasów jesionowo-olszowych (obręb Oleszno). Dominują bory sosnowe, pozostały także naturalne fragmenty grądów, buczyn i dąbrów. Na zboczach wzgórz rozwijają się murawy kserotermiczne, a w dolinach torfowiska. Obszar ostoi cechuje się bardzo wysoką bioróżnorodnością, chroni duże bogactwo flory (ok. 900 gatunków roślin naczyniowych) i fauny. Ważniejsze siedliska to:

- niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie,

- kwaśne buczyny,
- grąd środkowoeuropejski,
- lasy łąkowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe,
- świetlista dąbrowa subkontynentalna.

Ważniejsze gatunki zwierząt to: derkacz, dzięcioł średni, orlota, cietrzew, żuraw, błotniak stawowy, kumak nizinny, koza złotawa.

Szczególnie cenne są gatunki charakterystyczne dla siedlisk wilgotnych. Największym zagrożeniem dla tego obszaru są: zachwianie stosunków wodnych, zanieczyszczenie wód powierzchniowych, pozyskiwanie drewna.

Północna część powiatu włoszczowskiego obejmująca Przedborski PK została włączona, zgodnie z koncepcją krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL, do węzła ekologicznego o randze krajowej (Obszar Przedborski). Jest on ważnym elementem krajowego i europejskiego systemu przyrodniczego.

Doliny Pilicy i Białej Nidy pełnią funkcję korytarzy ekologicznych o znaczeniu krajowym. Podobną funkcję pełni ciąg lasów i obszarów podmokłych położony na północny-wschód od Pasma Przedborsko-Małogoskiego. Rangę lokalnych ciągów ekologicznych posiadają pozostałe doliny rzek i cieków, zagospodarowane w części jako użytki zielone oraz pasma zadrzewień, zakrzewień i wydłużone kompleksy leśne.

Największymi liniowymi barierami ekologicznymi przecinającymi korytarze i ciągi ekologiczne oraz zakłócającymi ich prawidłowe funkcjonowanie są: drogi i linie kolejowe (szczególnie te zlokalizowane na nasypach), linie energetyczne oraz zwarta zabudowa.

Doliny Białej Nidy stanowi interesujący z przyrodniczego punktu widzenia zespół podmokłych siedlisk łąkowych i leśnych oraz licznych stawów rybnych. Mimo wykonanych na przełomie lat 1960/70 prac melioracyjnych połączonych z prostowaniem koryta rzeki teren ten jest nadal miejscem rozrodu wielu zagrożonych w swym istnieniu gatunków.

W regionie świętokrzyskim Dolina Białej Nidy to jeden z obszarów najbogatszych w siedliska przyrodnicze z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej (14 typów). Niemal wszystkie są dobrze i bardzo dobrze zachowane, stanowią miejsce bytowania dla wielu rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Ostoja zabezpiecza ciąg dolin i wyniesień wzdłuż rzeki Białej Nidy i jej dopływów, cieków częściowo uregulowanego, ale z obecnością rzadkich zbiorowisk włosieniczników i tzw. "lili wodnych" ze związku Potamion i Nympheion, związanych z wodami czystymi i zasobnymi w substancje odżywcze.

Biała Nida jest łącznikiem pomiędzy rzeką Nidą a rzeką Pilicą, a zatem łączy znaczące korytarze ekologiczne. Ostoja Dolina Białej Nidy to obszar występowania bardzo dobrze zachowanych zbiorowisk lasów bagiennych, głównie łągów olszowo-jesionowych. Są to jedne z najlepiej zachowanych lasów łągowych w województwie świętokrzyskim z obecnością gatunków chronionych i górskich.

Wg danych historycznych, w rzece występowały: minóg strumieniowy, kleń, świnka, brzana, głowacz białopłetwy, jelec, jaż, słonecznica, piskorz, koza, koza złotawa, miętus, węgorz oraz słonecznica.

W Dolinie Białej Nidy wykształciły się szczególne warunki hydrologiczne związane z rodzajem podłoża geologicznego, rzeka przepływa przez utwory węglanowe. Dolna terasa zalewowa rzeki to wykształcone cenne torfowiska niskie. Obszar ma dobre i stabilne warunki wilgotnościowe dlatego też stanowi gwarancję dla zachowania silnych populacji mięczaków. Na odcinku rzeki gdzie bardzo spokojny nurt i płaska powierzchnia wyraża się meandrowaniem rzeki i występowanie licznych rozlewisk porośniętych turzycami i pałąką wodną. Zawodnione o stabilnym poziomie lustra wody siedliska są zasiedlone przez poczwarówkę jajowatą.

Dolina Górnej Pilicy obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju. Na terenie ostoi występują zbiorowiska łąkowe, bardzo dobrze zachowane lasy łąkowe, bory bagienne, rzadziej bory chrobotkowe. Obszar ma też znaczenie dla ochrony starorzeczy. W ostoi zlokalizowane są liczne populacje gatunków roślin chronionych i ginących (ponad 60).

Dolina Górnej Pilicy należy do najistotniejszych ostoi fauny w środkowej Polsce. Jedne z najliczniejszych i najlepiej zachowanych populacji w tej części kraju mają tu: bóbr europejski, traszka grzebieniasta, kumak nizinny, minóg ukraiński, koza, głowacz białopłetwy, trzepla zielona, czerwonończyk fioletek i zatoczek łamliwy. Przy czym populacje trzepli zielonej, czerwonończyka fioletka i zatoczka łamliwego należą do kluczowych w skali kraju.

Wśród rozlewisk Dolinie Pilicy występują liczne mikrosiedliska dogodne dla występowania poczwarówki jajowatej. Pilica i jej dopływy są dobrym siedliskiem dla występowania skójki gruboskorupowej. Ponadto istotnymi w skali regionu są populacje: pachnicy dębowej, piskorza, modraszka telejusa i modraszka nausitosa.

Ostoja posiada bogaty zestaw gatunków owadów i innych organizmów wpisanych na czerwoną listę lub wymienianych w załącznikach do konwencji międzynarodowych. W "Dolinie Górnej Pilicy" licznie reprezentowane są, cenne przyrodniczo gatunki ptaków.

3.7.4. Gospodarka leśna

Wskaźnik lesistości powiatu włoszczowskiego wynosi ok. 41,5% i jest znacznie wyższy od średniego wskaźnika dla województwa świętokrzyskiego. Naturalna, pierwotna pokrywa leśna złożona była głównie z ciepłolubnych postaci grądu, świetlistej dąbrowy, lasów mieszanych i borów sosnowych na glebach piaszczystych. W podmokłych dolinach rzecznych występowały lasy łąkowe i olsy. Dzisiaj pozostały jedynie fragmenty takich naturalnych i półnaturalnych lasów. Dominują natomiast sztuczne monokultury sosnowe ze sztucznych nasadzeń. Wobec zaprzestania produkcji rolniczej na znacznych terenach o glebach słabych i bardzo słabych, możliwe jest ich zalesienie.

Powinno ono być realizowane w odniesieniu do gleb najniższych klas, nieprzydatnych do efektywnej produkcji rolnej, w sposób nie kolidujący z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 3.14. Struktura własnościowa lasów (stan na 31.12.2010 r.)

Powierzchnia powiatu	90 683 ha
Lesistość powiatu	41,5%
Powierzchnia lasów w powiecie	37 600 ha

Źródło: Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego za lata 2009-2010

Tabela 3.15. Powierzchnia gruntów leśnych (stan na 31.12.2010 r.)

Powierzchnia lasów państwowych	23 896 ha			
Powierzchnia gruntów leśnych niepaństwowych	13 704 ha			
	Własność			
	Osoby fizyczne	Wspólnoty gruntowe	Spółdzielnie	Pozostałe osoby prawne (kościół)
	12 719 ha	741 ha	71 ha	173 ha

Źródło: Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego za lata 2009-2010

Tabela 3.16. Struktura gatunkowa lasów niepaństwowych w powiecie włoszczowskim

Gatunek	Udział procentowy (%)
sosna	83,23
olsza	10,85
pozostałe	5,92

Źródło: <http://www.radom.lasy.gov.pl/web/wloszczowa>

Tabela 3.17. Struktura wiekowa lasów niepaństwowych w powiecie włoszczowskim

Klasa wieku	Udział procentowy (%)
I (do 20 lat)	14,29
II (od 21 do 40 lat)	16,32
III (od 41 do 60 lat)	25,57
IV (od 61 do 80 lat)	27,41
V (od 81 do 100 lat)	12,63
VI (od 101 do 120)	3,61
VII (od 121 do 140)	0
VIII (od 141 do 160)	0,15

Źródło: <http://www.radom.lasy.gov.pl/web/wloszczowa>

Tabela 3.18. Struktura siedliskowa lasów niepaństwowych w powiecie włoszczowskim

Rodzaj siedliska	Udział procentowy (%)
bór świeży	34
bór wilgotny	3,5
bór mieszany świeży	11,8
bór mieszany wilgotny	22,6
Bór bagienny	0,4
Bór mieszany bagienny	0,9
las mieszany świeży	6,6
Las mieszany wilgotny	5,1
Las mieszany bagienny	0,4
Las świeży	1,1
Las wilgotny	1,4
Ols	7
Ols jesionowy	3,4
Bór mieszany wyższy świeży	0,4
Las mieszany wyższy świeży	0,3
Las wyższy świeży	0,5
bór suchy	0,6

Źródło: <http://www.radom.lasy.gov.pl/web/wloszczowa>

Zagrożenia, ochrona oraz ocena stanu zdrowotnego lasów

Niekorzystną cechą lasów regionu świętokrzyskiego (w tym również powiatu włoszczowskiego) jest ich ograniczona lokalnie odporność na czynniki chorobotwórcze. Zanieczyszczenie powietrza wpływa szczególnie negatywnie na wszelkie elementy ekosystemów leśnych. Poza zagrożeniami związanymi z zanieczyszczeniem środowiska, poważne szkody w lasach wyrządzają powstające często pożary. Głównymi przyczynami pożarów leśnych są ludzka nieostrożność oraz umyślne podpalenia. Bardzo istotnym czynnikiem pogarszającym stan lasów było nasilające się w latach 1991-93 zjawisko zwiększonych wyrębów drewna. Zniesienie ustawowego obowiązku cechowania ściętego drewna oraz poświadczenia legalności drewna z lasów niepaństwowych, stworzyło warunki do niezgodnego z możliwościami lasu wyrębu drzew z lasów prywatnych oraz kradzieży z lasów państwowych. Nielegalne wyręby spowodowały dość istotne gospodarczo szkody w drzewostanach oraz niewymierne straty w środowisku leśnym. Po wprowadzeniu przez wojewodę, a następnie przez znowelizowaną ustawę o lasach, ponownego

obowiązku znakowania i poświadczania legalności pochodzenia drewna pozyskanego w lasach niepaństwowych, nielegalne pozyskanie drewna uległo znacznemu ograniczeniu.

Do zagrożeń lasów, można także zaliczyć duże skupiska niektórych gatunków zwierząt. Rejonami, gdzie oddziaływanie zwierzyny jest najbardziej widoczne są przede wszystkim nowo zakładane oraz istniejące uprawy leśne. Najczęściej ma tu miejsce zgryzanie pędów przez sarny i zajęce. Szkody od jelenia występują lokalnie, głównie w leśnictwach Belina i Sułków, będących ostoją tego gatunku, natomiast obecność łośi widoczna jest na terenie leśnictwa Kurzelów i Pękowiec.

W tym celu stosowane są różne metody ochrony przed zwierzyną:

- grodzenie upraw, zwłaszcza cennych gatunków tj. jodły i dęba specjalistyczną siatką;
- ochrona pojedynczych sadzonek przed zgryzieniem pączka szczytowego przy pomocy osłonek tekpolowych w przypadku dęba, wełny owczej stosowanej dla jodły;
- palikowanie modrzewia;
- zabezpieczanie dęba, jodły i sporadycznie buka preparatami chemicznymi typu Emol.

Kolejnym zagrożeniem dla lasów są grzyby. Szczególną ochroną objęte są sadzonki na terenie szkółek leśnych. Młode drzewka narażone są na choroby zgorzelowe (zwłaszcza siewki), mączniaka dębu oraz osutkę sosny. Zabiegi zabezpieczające prowadzone są na bieżąco. Od 2000 roku obserwuje się zamieranie jesionów, atakowanych przez choroby grzybowe. W konsekwencji ich działalność prowadzi do obumierania pędów i całych drzew. Mimo prowadzonych badań jest to nadal choroba nie do końca rozpoznana. [<http://www.lasy.gov.pl/>] Najbardziej na szkody narażone jest Nadleśnictwo Włoszczowa, gdzie drzewostany z udziałem tego gatunku występują w ilościach o znaczeniu gospodarczym.

Najistotniejszym zagrożeniem ze strony szkodników owadzych jest szeliniak, którego w ostatnich latach zwalczano na uprawach sosnowych w Nadleśnictwach Włoszczowa i Koniecpol.

Zalesienia gruntów rolnych nie stanowiących własności Skarbu Państwa na terenie powiatu włoszczowskiego w latach 2009-2010

W latach 2009-2010 zasadniczym źródłem finansowania zalesień gruntów rolnych oraz płatności za pielęgnację założonych upraw są środki Unii Europejskiej realizowane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Ponadto, w niewielkim zakresie zalesienia są wspierane przez Starostwo Powiatowe ze środków budżetu Państwa.

Zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 roku o lasach, preferowane są grunty słabych klas bonitacyjnych, przeznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego gmin pod cele zalesień. Plany takie na terenie powiatu włoszczowskiego posiadają jedynie gminy: Secemin (miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy) oraz Krasocin i Włoszczowa (miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w zakresie zalesień). Udzielana pomoc polega na nieodpłatnym przekazaniu sadzonek.

Tabela 3.19. Zestawienie wykonanych zalesień z podziałem na źródła finansowania

Rok	Powierzchnia zalesiona wg źródeł finansowania		Razem [ha]
	Budżet powiatu [ha]	ARiMR [ha]	
2009	0,85	19,8	20,65
2010	0,34	34,6	34,94
Razem	1,19	54,4	55,59

Źródło: Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego za lata 2009-2010

3.8. Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące

Promieniowania to jest zjawiskiem powszechnym. Źródłami tego promieniowania są systemy przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej oraz urządzenia o mniejszej uciążliwości, diagnostyczne, terapeutyczne, przemysłowe, a także domowe. Dla ochrony środowiska istotne znaczenie mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości 0,1–300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym.

Do urządzeń najbardziej szkodliwych na obszarze powiatu włoszczowskiego należą:

- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 220 kV łączące Stację Systemową „Kielce 400” z Joachimowem i Łośnicą, których szkodliwy wpływ rozciąga się 25 m od osi linii w obie strony,
- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV, stacja systemowa „Kielce 400” - Oleszno - Opoczno i Szczekociny - Secemin - Włoszczowa - Joachimów, których szkodliwy wpływ rozciąga się 12 m od osi linii w obie strony,
- stacje elektroenergetyczne 110/15 kV we Włoszczowie, Seceminie i Koziej Wsi, których uciążliwość zamyka się w granicach obiektu,
- bazowe stacje telefonii komórkowej różnych operatorów we Włoszczowie, Seceminie, Radkowie, Moskorzewie, Dalekim, Czarnicy, Motyczynie, Olesznie, Krasocinie i Koziej Wsi.

Obowiązujące od 01.01.2008 r. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645) obliguje do wyznaczenia na terenie każdego województwa po 135 punktów pomiarowych z podziałem po 45 w każdym roku 3-letniego cyklu pomiarowego, w tym po 15 punktów dla 3 kategorii [WIOŚ Kielce - Monitoring pól elektromagnetycznych w roku 2010] obszarów dostępnych dla ludności tj.:

- centralnych dzielnic lub osiedli miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.,
- pozostałych miast,
- terenów wiejskich.

W roku 2010 na terenie województwa świętokrzyskiego do badań monitoringowych natężenia pól elektromagnetycznych (PEM) wytypowano 45 punktów pomiarowych, znajdujących się w dostępnych dla ludności miejscach w:

- 1) miastach o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys. – brak takich miast na terenie powiatu włoszczowskiego,
- 2) pozostałych miastach - 15 punktów - na terenie powiatu włoszczowskiego został zlokalizowany jeden taki punkt i mieści się on w mieście Włoszczowa,
- 3) terenach wiejskich - 15 punktów - na terenie powiatu włoszczowskiego został zlokalizowany jeden taki punkt i znajduje się on w miejscowości Radków.

Tabela 3.20. Wyniki pomiarów PEM za rok 2010 (zakres mierzonych częstotliwości 0,1-3000 MHz)

L.p.	Miejscowość	Położenie punktu pomiarowego	Współrzędne geograficzne	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń PEM [V/m]	Niepewność pomiarów +/-[V/m]	Średnia arytmetyczna z uśrednionych wartości natężeń PEM dla danego obszaru usytuowania województwa [V/m]
1	Włoszczowa	ul. M. Reja 5	N 50° 51,323' E 019° 57,327'	0,004	0,0009	0,045
2	Radków	Radków 88 (obok Zespołu Szkół)	N 50° 42,826' E 019° 59,181'	0,040	0,0090	0,024

Źródło: WIOŚ Kielce - Monitoring pól elektromagnetycznych w roku 2010

W żadnym punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej wartości poziomu pól elektromagnetycznych, określonej rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U.2003.192.1883), zgodnie z którym dopuszczalny poziom PEM dla miejsc dostępnych dla ludności, w zakresie częstotliwości PEM od 3 MHz do 300 MHz wynosi 7 V/m (składowa elektryczna).

Ochrona ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym uregulowana jest ustawowo (prawo budowlane, prawo ochrony środowiska, ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym), przepisami bhp oraz sanitarnymi.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z dnia 14 listopada 2003 r.) określa:

- dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku, zróżnicowane dla:
 - terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową,
 - miejsc dostępnych dla ludności,

- zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko;
- metody sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych;
- metody wyznaczania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Utrzymana została zasada, zgodnie z którą, nie normuje się dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych tam gdzie przebywanie ludzi nie będzie miało miejsca. Rozporządzenie określa również zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określone zostaną parametry fizyczne, charakteryzujące oddziaływanie tych pól na środowisko, także zakres i sposób prowadzenia badań pól elektromagnetycznych.

Tabela. 3.21. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności

Zakres częstotliwości PEM	Składowa elektryczna	Składowa magnetyczna	Gęstość mocy
1	2	3	4
0 Hz	10 kV/m	2500 A/m	-
0 Hz – 0,5 Hz	-	2500 A/m	-
0,5 Hz – 50 Hz	*10 kV/m	60 A/m	-
0,05 kHz do 1 kHz	-	3/f A/m	-
0,001 – 3 MHz	20 V/m	3 A/m	-
3 – 300 MHz	7V/m	-	-
300MHz – 300 GHz	7V/m	-	0,1 W/m ²

* na obszarach zabudowy mieszkalnej, lokalizacji szpitali, żłobków, przedszkoli, internatów – 1 kV/m

Pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych wymagają:

- linie i stacje elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV lub wyższym,
- instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne, których równoważna moc promieniowania izotropowo jest równa 15 W lub wyższa, emitujące pola elektromagnetyczne o częstotliwości od 0,03 MHz do 300 000 MHz.

3.9. Gospodarka odpadami komunalnymi

Dotychczasowe zasady gospodarowania odpadami w powiecie włoszczowskim, zostały określone w dokumencie „Plan gospodarki odpadami dla powiatu włoszczowskiego na lata 2007-2011”, stanowiącym integralną część „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2007-2011”.

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Gospodarowanie odpadami na terenie powiatu włoszczowskiego realizowane było do tego czasu w oparciu o sporządzony na lata 2004-2006 oraz 2007-2011, powiatowy plan gospodarki odpadami, opracowany zgodnie z ustawą o odpadach.

Od roku 2012 gospodarkę odpadami reguluje Ustawa o utrzymaniu czystości z dnia 1 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011r. Nr 152, poz. 897 z późn zm.). Zgodnie z ustawą, opracowuje się Krajowy plan gospodarki odpadami oraz Wojewódzkie plany gospodarki odpadami.

Gminy gospodarowanie odpadami komunalnymi realizują poprzez zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami, Regionalnych Zakładów Gospodarki Odpadami (RZGO) oraz poprzez ustanowienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, obejmującego co najmniej następujące frakcje odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe oraz odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji. W nowej ustawie określono również poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami, które gmina jest obowiązana osiągnąć w poszczególnych latach.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w „Sprawozdaniu z realizacji planu gospodarki odpadami dla powiatu włoszczowskiego za lata 2009-2010”, wynika że na obszarze powiatu włoszczowskiego zebrano i unieszkodliwiono 5242,24 Mg odpadów komunalnych w roku 2009, w 2010 roku 3789,86 Mg (komunalne segregowane oraz niesegregowane). Masa odpadów innych niż komunalne, przeznaczonych do unieszkodliwienia wyniosła w roku 2009 - 36,43 Mg (dane niepełne), w roku 2010 - 42,19 Mg. Masa odpadów innych niż komunalne, przeznaczonych do odzysku wyniosła w roku 2009 - 101928,4910 Mg.

Na podstawie uzyskanych informacji z gmin wynika, że zorganizowanym zbieraniem odpadów objętych jest obecnie 92% mieszkańców powiatu. Selektywne zbieranie odpadów komunalnych prowadzi jedynie połowa gmin powiatu. Należy dążyć do zwiększenia ilości gospodarstw objętych selektywną zbiórką odpadów komunalnych a także do zwiększenia ilości odpadów wydzielanych selektywnie z już zebranych odpadów komunalnych. Służyć temu winna sortownia odpadów na terenie składowiska „Kępny Ług”. Ponadto należy zbudować bądź usprawnić istniejący system zbiórki odpadów niebezpiecznych wydzielanych ze strumienia odpadów komunalnych.

3.10. Gospodarowanie odpadami azbestowymi

Powiat włoszczowski posiada opracowany „Program usuwania wyrobów zawierających azbest”. Program został przyjęty uchwałą Rady Powiatu Włoszczowskiego Nr VII/53/07 z dnia 29 maja 2007 roku ze zmianami wynikającymi z uchwały Nr XXXIV/177/10 Rady Powiatu Włoszczowskiego z dnia 29 stycznia 2010 r. Szacuje się, że na terenie powiatu włoszczowskiego może powstać przy realizacji programów usuwania wyrobów zawierających azbest ok. 2 229182 m², tj. ok. 25 tys. Mg odpadów azbestowo-cementowych. Realizacja „Programu...” została rozpoczęta w czerwcu 2007 r.

Polegała na dofinansowywaniu przez Powiat kosztów demontażu, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest w ramach określonego limitu, po spełnieniu przez wnioskodawcę określonych warunków. Źródłem finansowania były środki zabezpieczone w Powiatowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Z dniem 1 stycznia 2010 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) polegająca m. in. na likwidacji powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W wyniku zmiany przepisów ww. ustawy, Starostwo Powiatowe we Włoszczowie w obecnym stanie prawnym finansuje wyłącznie koszty transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest, bez kosztów ich demontażu. Regulamin finansowania przez Powiat Włoszczowski usługi załadunku, wywozu i utylizacji wyrobów zawierających azbest składowanych na terenie nieruchomości stanowiących własność osób fizycznych położonych na terenie powiatu włoszczowskiego został przyjęty uchwałą Nr 38/10 Zarządu Powiatu Włoszczowskiego z dnia 8 kwietnia 2010 r. z późniejszymi zmianami. W okresie funkcjonowania „Programu...” zrealizowano 289 wniosków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, co skutkowało utylizacją ok. 549 ton eternitu (co stanowi ok. 43 064 m² - stan na dzień 30.12.2011 r.).

Tabela 3.22. Ilość zrealizowanych wniosków i usuniętych odpadów zawierających azbest oraz wysokość dofinansowania w latach 2007-2011 - stan na dzień 30.12.2011 r.

Lp.	Rok	Ilość zrealizowanych wniosków	Ilość usuwanych odpadów zawierających azbest	Kwota zł
1.	2007	9	1395 m ² (17,924 Mg)	12 935,76
2.	2008	46	5428,575m ² (73,999 Mg)	56 129,20
3.	2009	42	5427,60m ² (81,505 Mg)	57 387,70
4.	2010	110	14995m ² (206,77 Mg)	51 282,90
5.	2011	82	15818 m ² (169,69 Mg)	54837,84
Razem		289	43064,175m ² (549,888Mg)	232573,40

4. CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, KIERUNKI DZIAŁAŃ EKOLOGICZNYCH

Cele ekologiczne Programu ochrony środowiska, stanowią zbiór najważniejszych działań po osiągnięciu których, powinna nastąpić poprawa jakości konkretnego elementu środowiska lub powinien zostać utrzymany obecny zadowalający jego stan.

Na podstawie analizy stanu aktualnego środowiska na terenie powiatu włoszczowskiego (Rozdz. 2. oraz Rozdz. 3. Programu ochrony środowiska), wyznaczono główne kierunki służące do osiągnięcia poszczególnych celów ekologicznych oraz konkretne zadania ekologiczne prowadzące do realizacji wyznaczonych kierunków, a tym samym celów ekologicznych. Działania te mają charakter ciągły i powinny być realizowane aż do osiągnięcia założonego celu.

Cele i zadania ekologiczne zostały zestawione w formie tabelarycznej wraz z harmonogramem realizacji oraz jednostką realizującą wyznaczone zadania. Wszystkie wyznaczone cele oraz kierunki działań i zadania stanowią podstawę realizacji polityki ekologicznej powiatu. Zgodnie z przyjętą strukturą Programu zdefiniowano cele średniookresowe do roku 2019 i sposób ich osiągnięcia (kierunki działań) do roku 2015.

Cele i zadania ekologiczne są zgodne z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa (uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016”) oraz z założeniami obowiązującego aktualnie „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2011-2015”.

Przedstawione cele, kierunki i zadania ekologiczne, określają plan działań powiatu włoszczowskiego, zmierzających do poprawy jakości środowiska na jego terenie, które będą realizowane równoległe w trzech podstawowych dziedzinach:

- Działania o charakterze systemowym,
- Ochrona zasobów naturalnych,
- Poprawa jakości środowiska i zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego.

4.1. Priorytety polityki ekologicznej powiatu

Biorąc pod uwagę przeprowadzoną analizę stanu aktualnego środowiska w latach 2004 - 2011 oraz ocenę zagrożeń i możliwości rozwoju gospodarczego powiatu, jako cel nadrzędny polityki ekologicznej Powiatu Włoszczowskiego przyjęto w aktualizacji **kontynuację podstawowego celu polityki ekologicznej powiatu:**

**„Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu włoszczowskiego
zmierająca do realizacji zasad ekorozwoju”**

Cel ten jest zgodny z celem generalnym sformułowanym w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020” oraz celem podstawowym w „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2011 - 2015”.

W Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego określono zakres działań, które powinny być wdrażane na poziomie lokalnym. Główne zasady polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego to:

1. Zasada likwidacji aktualnych problemów, którymi w dziedzinie ochrony środowiska są:
 - zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych I poziomu wodonośnego (zanieczyszczenia rolnicze obszarowe, ścieki komunalne i przemysłowe);
 - znaczna dysproporcja pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej;
 - konieczność usprawnienia gospodarowania odpadami (komunalnymi, przemysłowymi i niebezpiecznymi);
 - emisje zanieczyszczeń ze środków transportu i kotłowni lokalnych lub pieców indywidualnych opalanych węglem (tzw. „niska emisja”);
 - emisje zanieczyszczeń z zakładów przemysłowych i z regionów sąsiednich;
 - tereny zdegradowane;
 - nadmierny hałas w centrach miejscowości, przy obiektach przemysłowych, ciągach komunikacyjnych;
 - ubożenie zasobów surowców mineralnych;
 - brak gazyfikacji powiatu.
2. Zasada prewencji czyli zapobiegania przyszłym problemom. Zasada ta dotyczy rozwoju dziedzin gospodarki, mogących negatywnie oddziaływać na środowisko. Dla skutecznego przeciwdziałania potencjalnym problemom niezbędne jest wskazanie terenów, sektorów dziedzin sprzyjających rozwojowi problemów środowiskowych. Działania prewencyjne powinny być podejmowane na etapie powstawania zanieczyszczeń, podczas ich emisji oraz w miejscu ich odbioru.
3. Zasada spójności. Zasada ta dotyczy zintegrowanej polityki rozpatrywania problemów rozwojowych z problemami ochrony środowiska.
4. Zasada oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych. Zasada ta zaleca prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie oszczędnego korzystania z nieodnawialnych zasobów oraz propagowanie oszczędnego korzystania z zasobów odnawialnych.
5. Zasada odpowiedzialności grup zadaniowych. Wdrażanie programu ochrony środowiska powinno być realizowane przy udziale wszystkich grup zadaniowych uczestniczących w

programie, dla programu powiatowego są to: powiat, gminy, jednostki związane z przemysłem, jednostki związane z rolnictwem, organizacje pozarządowe i inne.

6. Zasada regionalizmu. Zasada ta oznacza, że każdy region ma prawo do własnej polityki społeczno-gospodarczej i ekologicznej.

Program działań niezbędnych dla realizacji polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego, w zakresie ochrony środowiska, powinien być osiągnięty poprzez realizację celów i zadań prowadzących do osiągnięcia poprawy stanu obecnego dla poszczególnych elementów środowiska:

- poprawa jakości powietrza atmosferycznego,
- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- racjonalne korzystanie z zasobów glebowych,
- racjonalne korzystanie z surowców mineralnych,
- ochrona obszarów i obiektów przyrodniczych,
- zwiększenie lesistości powiatu,
- zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska,
- zmniejszenie uciążliwości promieniowania elektromagnetycznego,
- prawidłowa gospodarka odpadami,
- zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Realizacja wyznaczonych celów, kierunków i zadań ekologicznych, w odniesieniu do konkretnych elementów środowiska, będzie elementem wypełniania zadań określonych w polityce ekologicznej państwa i powinna prowadzić do zrównoważonego rozwoju powiatu.

4.2. Kierunki działań systemowych

Skuteczna realizacja celów ochrony środowiska zależy w dużej mierze od działań o charakterze systemowym, które są elementem harmonijnego równoważenia celów ochrony środowiska oraz celów gospodarczych i społecznych dla optymalnego rozwoju powiatu. Oznacza to, że coraz większy nacisk należy kłaść na działania zmierzające do zwiększenia świadomości ekologicznej społeczeństwa, uwzględnianie aspektów ekologicznych w politykach sektorów gospodarki, zarządzanie środowiskowe oraz aktywizację rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.

4.2.1. Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Stan wyjściowy

Dla zachowania cennych zasobów przyrodniczych, utrzymania i poprawy jakości środowiska oraz zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego, bez konieczności hamowania rozwoju gospodarczo-

społecznego w powiecie, należy kierować się zasadami zrównoważonego rozwoju. W tym celu należy uwzględnić główne cele ochrony środowiska, we wszystkich dokumentach strategicznych głównych sektorów gospodarczych, a szczególnie w:

- transporcie,
- energetyce,
- przemyśle,
- gospodarce komunalnej,
- rolnictwie i leśnictwie,
- turystyce i rekreacji.

Powyższe sektory wykazują największą presję na środowisko poprzez bezpośrednie i pośrednie korzystanie z jego zasobów oraz generowanie zanieczyszczeń i szkodliwych oddziaływań fizycznych.

Organy samorządów odpowiedzialne za przygotowanie sektorowych dokumentów strategicznych, powinny dbać o integrację celów i zadań dotyczących rozwoju danej dziedziny z ochroną środowiska.

Szczególnie ważna jest rola Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska, Starostwa Powiatowego we Włoszczowie w tworzeniu, wdrażaniu i koordynacji sektorowych dokumentów o charakterze strategicznym (projekty polityki, strategie, plany i programy), które powinny być poddawane tzw. strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko dla sprawdzenia, czy rozwiązania w nich zastosowane nie stanowią zagrożenia dla środowiska przyrodniczego. Konieczność przeprowadzania ocen wynika z ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.).

W praktyce wszystkie dokumenty strategiczne sporządzane na szczeblu powiatowym wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wyjątek mogą stanowić jedynie dokumenty uprzednio przyjęte i w nieznacznym stopniu modyfikowane.

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny:

Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do sektorowych dokumentów o charakterze strategicznym oraz poddawanie ich procedurom oceny oddziaływania na środowisko przed ostatecznym zatwierdzeniem

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Zacieśnienie współpracy Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska z instytucjami odpowiedzialnymi za przygotowanie powiatowych dokumentów strategicznych,

- Wykonywanie ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych,
- Prowadzenie szkoleń dla wykonawców dokumentów strategicznych,
- Upowszechnianie korzyści wynikających z przeprowadzania ocen oddziaływania na środowisko.

4.2.2. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

Stan wyjściowy

Potrzeba aktywizowania sfery przemysłowo-usługowo-handlowej do działań na rzecz ochrony środowiska, wynika z konieczności wdrażania w gospodarce, wymagań prawnych określonych przez dyrektywy Unii Europejskiej i przetransponowanych do prawa krajowego.

Zadaniem rządu jest tworzenie rozwiązań prawnych i ekonomicznych sprzyjających rozwojowi gospodarce, a także kontrola przestrzegania prawa ochrony środowiska przez podmioty gospodarcze. Jednym z głównych zadań rządowych jest stymulacja działań zmierzających do skutecznego realizowania konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

Aktualnie w Polsce brak jest odpowiedniej ilości skutecznych mechanizmów promujących proekologiczne zachowania konsumentów, a także promujących produkcję i używanie produktów mniej obciążających środowisko. Przemysł projektowania, produkcji i wdrażania urządzeń ochrony środowiska nie jest w Polsce wystarczająco rozwinięty. W związku z powyższym istotne jest, podejmowanie jak największej ilości działań zmierzających do aktywizacji rynku na rzecz ochrony środowiska, co jest zgodne z nadrzędną konstytucyjną zasadą zrównoważonego rozwoju.

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny:

Rozwój produkcji towarów proekologicznych oraz kształtowanie świadomych postaw konsumentów zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Wspieranie powstawania tzw. zielonych stanowisk pracy,
- Podejmowanie działań prowadzące do upowszechniania i promocji wśród mieszkańców powiatu produktów ekologicznych,
- Działania edukacyjne w zakresie kształtowania zrównoważonego konsumpcjonizmu,
- Eliminacja z rynku wyrobów szczególnie szkodliwych dla środowiska,
- Zastosowanie systemu tzw. „zielonych zamówień” w przetargach organizowanych przez instytucje korzystające ze środków publicznych.

4.2.3. Zarządzanie środowiskowe

Stan wyjściowy

Systemy zarządzania środowiskiem pozwalają na uwzględnienie potrzeb jego ochrony w planach strategicznych większych podmiotów gospodarczych. Systemy te stanowią rodzaj dobrowolnego zobowiązania się przedsiębiorstw, jednostek administracji publicznej i innych ważnych podmiotów, do podejmowania działań mających na celu zmniejszenie oddziaływań na środowisko, związanych z prowadzoną działalnością.

Posiadane przez daną firmę prawidłowo funkcjonującego Systemu zarządzania środowiskiem gwarantuje, że działa ona zgodnie z przepisami ochrony środowiska. Najczęściej stosowanym systemem w Polsce jest norma PE-EN ISO14001. Pozwala ona zbudować System zarządzania środowiskowego (SZŚ) w oparciu o podejście procesowe. Podstawowym kryterium działania SZŚ jest identyfikacja aspektów środowiskowych procesów. Do najważniejszych zalet wynikających z wdrożenia SZŚ wg normy ISO 14001 można zaliczyć:

- spełnienie wymogów prawnych dotyczących ochrony środowiska,
- zmniejszenie ryzyka środowiskowego przez uprzednie zidentyfikowanie zagrożeń i przygotowanie się na wypadek ich zaistnienia,
- zmniejszenie kosztów działania poprzez poprawę efektywności zużycia surowców nieodnawialnych, optymalizacji doboru surowców, materiałów i produktów,
- polepszenie efektywności wykorzystywania zasobów infrastrukturalnych,
- zagospodarowanie odpadów,
- zdobycie przewagi na rynku, poprzez dostosowanie proekologiczne, wyprzedzające ew. zmiany w ustawodawstwie.

Kolejnym bardziej złożonym SZŚ jest system zarządzania środowiskowego zgodny z normą europejską EMAS. W r. 2004, w ustawie o krajowym systemie ekozarządzania i audytu, zdefiniowano zasady organizacyjne tego systemu w Polsce. EMAS reguluje zasady wdrożenia systemów zarządzania środowiskowego wraz z określonymi wymogami badania i minimalizacji zanieczyszczeń. Firma chcąc zarejestrować się w systemie EMAS musi oprócz wdrożenia systemu zarządzania środowiskowego zgodnie z wymaganiami normy ISO 14001, opublikować deklarację środowiskową zweryfikowaną przez niezależnego, akredytowanego weryfikatora środowiskowego, aktywnie włączyć pracowników w proces zarządzania środowiskowego oraz postępować zgodnie z aktualnym prawem. Zalety wdrożenia Systemu Ekozarządzania i Audytu EMAS są następujące:

- ograniczenie zużycia wykorzystywanych surowców, wody i energii,
- minimalizację kosztów produkcji,
- recykling oraz zmniejszanie ilości odpadów i emisji zanieczyszczeń,
- redukcję opłat za korzystanie ze środowiska,

- minimalizację możliwości wystąpienia awarii środowiskowych,
- redukcję kosztów usuwania potencjalnych zanieczyszczeń,
- przystosowanie i utrzymanie zgodności z rygorystycznymi wymaganiami prawa,
- zwiększenie konkurencyjności firmy na rynku,
- zwiększenie wartości rynkowej organizacji,
- obniżenie wysokości stawek ubezpieczeniowych,
- poprawę bezpieczeństwa warunków pracy,
- wzrost świadomości ekologicznej pracowników,
- poprawę wizerunku organizacji z uwagi na kompleksowe podejście do zagadnień środowiskowych świadczące o dobrym zarządzaniu,
- nawiązanie dialogu z lokalną społecznością, organami administracji publicznej i innymi podmiotami.

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny

Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Promowanie i wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego,
- Zachęcanie i motywowanie do udziału w programach szkoleniowo-informacyjnych dotyczących systemu EMAS, PN-EN ISO 14001, Zasad Czystej Produkcji.

4.2.4. Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Stan wyjściowy

Ogólne zobowiązania do prowadzenia edukacji ekologicznej określa ustawa Prawo ochrony środowiska. Ustanawia ona obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Obowiązek popularyzacji ochrony środowiska adresowany jest również do wszystkich środków masowego przekazu.

Odpowiednie podejście do tematu edukacji ekologicznej mieszkańców powiatu, jest jednym z podstawowych warunków skutecznej realizacji celów i zadań postawionych w „Programie ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego”. Zapewnienie mieszkańcom powiatu łatwego i możliwie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a także o działaniach instytucji w

sektorze ochrony środowiska, skutkuje wzrostem świadomości ekologicznej oraz wzrostem ilości inicjatyw oddolnych w dziedzinie ekologicznego korzystania ze środowiska.

Kierunki edukacji ekologicznej w Polsce wyznacza Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej „Przez edukację do zrównoważonego rozwoju”. Wskazuje ona na konieczność włączania treści dotyczących ochrony środowiska do programów edukacji formalnej, a także wspierania programów edukacji nieformalnej i innych inicjatyw mieszkańców powiatu. Działania w zakresie edukacji ekologicznej powinny docierać najlepiej do wszystkich grup zawodowych, społecznych i wiekowych. Aby to osiągnąć konieczne jest znalezienie odpowiednio szerokich i zróżnicowanych środków przekazu. Formy i treści przekazu powinny być dostosowane do specyficznych cech społeczności lub grup do których są skierowane. Można wyróżnić wiele grup, do których mają być kierowane odpowiednio przygotowane informacje, najbardziej typowymi grupami choć nie jedynymi są:

- pracownicy administracji publicznej,
- nauczyciele, pracownicy lokalnych mediów (głównie prasy), pracownicy ośrodków kultury,
- dzieci i młodzież,
- dorośli mieszkańcy miast,
- dorośli mieszkańcy terenów wiejskich,
- przedsiębiorcy, kadry kierownicze i pracownicy dozoru w przedsiębiorstwach.

Istotnym elementem skutecznie realizowanej polityki ekologicznej jest współpraca instytucji administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi. Edukację ekologiczną najwygodniej można prowadzić wśród dzieci i młodzieży w trakcie zajęć szkolnych lub pozaszkolnych w świetlicach. Podstawowe znaczenie posiada sposób prowadzenia zajęć. Najbardziej pożądane są zajęcia terenowe oparte na bezpośrednim kontakcie uczniów z rzeczywistymi przykładami złego lub dobrego wykorzystywania zasobów środowiska (np. wizyta w nowoczesnym zakładzie gospodarki odpadami, oglądanie realnych skutków zanieczyszczenia środowiska).

Pozwala to młodzieży na bezpośredni kontakt i uzmysłowienie sobie jakie zagrożenia środowiska naturalnego mogą występować na terenie powiatu i jaki może być ich długofalowy wpływ na stan ich zdrowia i stan przyrody w powiecie.

Oprócz edukacji najmłodszych, kluczowe znaczenie ma podnoszenie świadomości ekologicznej pracowników administracji państwowej, samorządowej, nauczycieli oraz pracowników firm.

Prowadzenie ogólnodostępnych akcji informacyjno-edukacyjnych dla społeczeństwa powinno wywołać odpowiednie zainteresowanie stanem środowiska, zagrożeniem ekologicznym oraz możliwościami działań naprawczych. Edukacja jest skuteczna jeżeli przemawia do odbiorców i potrafi wywołać ich zaangażowanie oraz poczucie troski i odpowiedzialności za stan środowiska.

Edukacja ekologiczna mieszkańców może być realizowana m.in. poprzez:

- strony internetowe promujące działania proekologiczne w powiecie,
- druk ulotek i broszur informacyjnych dostarczanych bezpośrednio do domów,
- plakaty rozwieszane w miejscach publicznych,
- publikacje w prasie lokalnej,
- konkursy ekologiczne samodzielne lub będące elementem lokalnych imprez rozrywkowych.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie edukacji ekologicznej to:

- Stały niedobór środków finansowych na cele edukacyjne,
- Zbyt niski poziom edukacji starszych grup społeczeństwa oraz brak konkretnych ofert edukacyjnych skierowanych do tej grupy wiekowej.

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny

Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców powiatu włoszczowskiego, zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Kontynuacja realizacji programu edukacji ekologicznej dla szkół,
- Utworzenie i rozwój działalności ośrodków edukacji ekologicznej,
- Utrzymanie i rozbudowa ścieżek ekologicznych, rowerowych i tras turystycznych,
- Organizowanie konkursów promujących racjonalne korzystanie ze środowiska,
- Wspieranie finansowe projektów edukacji ekologicznej realizowane przez poszczególne gminy i organizacje społeczne,
- Współdziałanie władz powiatowych z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony,
- Doskonalenie współpracy władz powiatowych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego i zakładami pracy, w celu efektywnego wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej,
- Udział przedstawicieli Starostwa Powiatowego i władz poszczególnych gmin w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku,
- Wspieranie inicjatyw szkoleniowych w dziedzinie ekologii organizowanych przez pracodawców i organizacje społeczne,
- Promowanie walorów krajobrazowo-przyrodniczych powiatu włoszczowskiego.

4.2.5. Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Zasady odpowiedzialności za szkody w środowisku i zasady naprawy szkód określa ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 493, z późn. zm.) oraz art. 362 ustawy Prawo ochrony środowiska. Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku zaimplementowała do polskiego prawa dyrektywę 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 21 kwietnia 2004 r., w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu. Głównym celem transpozycji dyrektywy 2004/35/WE jest zapewnienie rzeczywistego wdrożenia zasady „zanieczyszczający płaci”. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty jego naprawy muszą w pełni ponieść jej sprawcy. Od dnia 15 listopada 2008 r. organem ochrony środowiska właściwym w sprawach odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku i naprawę szkód w środowisku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Kierunki działań założone do realizacji w Polityce Ekologicznej Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 nie leżą w kompetencjach Starosty jednakże skutki realizacji celu mają także istotne znaczenie dla powiatu.

4.2.6. Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym

Stan wyjściowy

Polskie przepisy dotyczące konieczności uwzględniania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planach zagospodarowania przestrzennego zawarte są w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.), a także w ustawach ustanawiających samorządy poszczególnych szczebli i określających ich kompetencje, w tym w zakresie gospodarki przestrzennej tj. w ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie wojewódzkim (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.) i w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.).

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są podstawowymi instrumentami kształtowania ładu przestrzennego pozwalającymi na racjonalną gospodarkę terenami. Od kilku lat obserwuje się wzmocnienie roli planowania przestrzennego jako instrumentu ochrony środowiska. Do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykonywane są opracowania ekofizjograficzne i prognozy oddziaływania na środowisko, które uwzględniają zagadnienia ochrony środowiska na etapie tworzenia tych planów.

Należy nadmienić, że w trybie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.) tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla określonych terenów wynikające z przepisów szczególnych np. dla terenów górniczych utworzonych w trybie ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 - tekst jednolity z późn. zm.).

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny

Integracja problematyki środowiskowej z gminnymi planami zagospodarowania przestrzennego, które powinny stanowić podstawę do podejmowania decyzji o lokalizacji nowych inwestycji

Kierunki działań na lata 2012-2015

W najbliższych latach powinny zostać opracowane w ramach zadań poszczególnych gmin powiatu włoszczowskiego, plany zagospodarowania przestrzennego. Nowe plany będą w większym stopniu odnosić się do lokalizacji obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko i do planów ratowniczych wokół tych obiektów, wskazywać i uwzględniać obiekty objęte i przewidziane do objęcia różnymi formami ochrony przyrody oraz inne obszary o szczególnych walorach przyrodniczych. Ponadto w większym stopniu niż dotychczas powinny uwzględniać działania na rzecz optymalizacji potrzeb transportowych, wykorzystywania odnawialnych źródeł energii czy też zachowania proporcji pomiędzy obszarami zainwestowanymi i biologicznie czynnymi. Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.) powiaty będą aktywnie współuczestniczyć w opiniowaniu i uzgadnianiu ustaleń projektów opracowań planistycznych w zakresie swoich kompetencji.

4.3. Ochrona zasobów naturalnych

4.3.1. Ochrona przyrody

Stan wyjściowy

Ochrona zasobów przyrodniczych ma na celu:

- utrzymywanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- zachowanie różnorodności biologicznej,
- zachowanie dziedzictwa geologicznego,
- zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin lub zwierząt wraz z siedliskami poprzez utrzymywanie lub przywracanie ich do właściwego stanu,
- utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, a także innych zasobów przyrody i jej składników,
- kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody.

Podstawowym aktem prawnym regulującym od strony prawnej zagadnienia ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 - tekst

jednolity z późn. zm.). Ustawa ta określa cele, zasady i formy ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz krajobrazu. Formami ochrony przyrody są:

- parki narodowe,
- rezerwaty przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo - krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Ustawa o ochronie przyrody określa postępowanie, które powinno zapewnić realizację celów ustawy poprzez zadania:

- uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w polityce ekologicznej państwa, programach ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego,
- obejmowanie zasobów przyrody i jej składników formami ochrony przewidywanymi ustawą lub przepisami szczególnymi,
- opracowywanie i wykonywanie planów ochrony określonych w ustawie obszarów objętych ochroną oraz programów ochrony gatunków i ich siedlisk.

Powiat włoszczowski charakteryzuje się dużą różnorodnością szaty roślinnej i zwierzęcej i bogactwem form ukształtowania powierzchni, a także dużą zasobnością niektórych kopalin i surowców mineralnych. Szczegółowy opis walorów przyrodniczych powiatu włoszczowskiego przedstawiono w Rozdz. 3.7 Programu.

Do najważniejszych zagrożeń i problemów w dziedzinie ochrony przyrody, należy zaliczyć w szczególności:

- **Zanik cennych przyrodniczo siedlisk podmokłych.** W wyniku nieprzemyślanych zmian stosunków wodnych (regulacja rzek, melioracje odwadniające, osuszenie starorzeczy, oczek wodnych i terenów podmokłych) następuje stopniowe osuszanie i zanik ekosystemów hydrogenicznym odznaczających się bardzo wysokim stopniem bioróżnorodności (szczególnie zagrożone są lasy bagienne i zarośla łąkowe występujące w dolinach rzecznych). Dodatkowym czynnikiem przyspieszającym to zjawisko (zwłaszcza zanik torfowisk niskich) jest zaniechanie wykaszania i wypasu.

- **Zanik i zubożenie cennych gatunków fauny i flory** w wyniku niekorzystnych zmian wynikających z gospodarczego wykorzystania środowiska.
- **Powstawanie barier ekologicznych.** Prawidłowe funkcjonowanie systemu przyrodniczego zakłócają bariery, które przegradzają korytarze ekologiczne i wywołują brak łączności przestrzennej pomiędzy obszarami węzłowymi. Utrudnia to przepływ materii, energii i informacji genetycznej pomiędzy węzłami, co z kolei skutkuje zakłóceniem równowagi ekologicznej i prowadzi do obniżenia sprawności funkcjonowania całego systemu przyrodniczego. Najczęściej występującymi barierami są liniowe elementy infrastruktury technicznej i zwarta zabudowa.

W związku z powyższym głównym celem polityki ekologicznej powiatu w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu jest dążenie do zachowania różnorodności biologicznej na poziomach: wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego powiatu. Należy dążyć do eliminacji konfliktów powstających w wyniku trudności pogodzenia konieczności rozwoju gospodarczego z koniecznością zachowania różnorodności biologicznej. Ochrona różnorodności biologicznej związana jest z koniecznością ochrony zasobów przyrody i krajobrazu na terenie całego powiatu. Powinna być realizowana niezależnie od formalnego statusu ochronnego danego obszaru czy sposobu jego użytkowania. Istotne znaczenie ma uwzględnienie potrzeb ochrony przyrody już na etapie opracowania dokumentów planistycznych w zakresie zagospodarowania przestrzennego terenów gmin lub innych wydzielonych obszarów.

Cel średniookresowy do roku 2019

Ochrona zasobów przyrody ma prowadzić do zachowania istniejącego jej stanu (różnorodności gatunkowej) oraz stwarzania warunków do jak najlepszego rozwoju. Uwzględniając konieczność ochrony zasobów przyrody określono **cel ekologiczny**:

Cel główny

Ochrona zasobów i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej

Kierunki działań na lata 2012-2015

Nadrzędnym zadaniem w zakresie ochrony przyrody jest powstrzymanie obserwowanych od lat tendencji do zmniejszania się różnorodności biologicznej oraz dążenie do odbudowy zniszczonych ekosystemów. W związku z powyższym jako podstawę wszelkich działań w zakresie ochrony przyrody należy przyjąć aktualizację inwentaryzacji przyrodniczej województwa w celu wytypowania nowych obszarów dla których konieczna jest ochrona. Inwentaryzacja taka jest prowadzona w ramach działań Regionalnego Konserwatora Przyrody oraz w ramach wykonywanych opracowań ekofizjograficznych dla poszczególnych gmin województwa świętokrzyskiego. Opracowania te w

istotny sposób wspomagają typowanie obszarów cennych przyrodniczo. Do zadań powiatu w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu będzie należało współdziałanie z gminami w realizacji i koordynacja następujących **głównych działań**:

- Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków,
- Współdziałanie w tworzeniu nowych obszarów i obiektów przyrodniczo cennych prawnie chronionych,
- Wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminach,
- Wspieranie rozwoju i obsługi ruchu turystycznego,
- Kształtowanie właściwych postaw społeczeństwa wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przyrody i bioróżnorodności,
- Promowanie istniejących form ochrony przyrody i innych miejsc cennych przyrodniczo, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych.
- Zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych do rozwoju agroturystyki w powiecie.

Ochrona bioróżnorodności w ramach sieci NATURA 2000 powinna być realizowana na zasadach zrównoważonego rozwoju, dlatego też na wyznaczonych obszarach nie przewiduje się wprowadzenia ochrony ścisłej. Generalnie należy stwierdzić, że użytkowanie ziemi na tych obszarach nie może doprowadzić do zaniku siedliska lub gatunku (ze względu, na który obszar został włączony do sieci), pomniejszenia arealu jego występowania lub do zmniejszenia liczebności tego gatunku. Ochrona bioróżnorodności na tych obszarach jest realizowana na podstawie planów ochrony, które wskazują kierunki i metody gospodarowania na tym terenie. Będą one zawierać np.: wytyczne dotyczące zachowania lub przywrócenia ekstensywnych metod gospodarowania na obszarach rolniczych lub respektowania zasad ekologicznej gospodarki leśnej. Ich ustalenia będą wiążące dla planów zagospodarowania przestrzennego, planów urządzania lasów oraz innych dokumentów strategicznych.

Na terenie powiatu istnieje szereg miejsc i obiektów godnych objęcia prawną ochroną przyrody. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody rady gmin mogą objąć je ochroną w formie użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i pomników przyrody.

Istotnym kierunkiem działań sprzyjającym zachowaniu bioróżnorodności na obszarze powiatu będzie ochrona obszarów cennych przyrodniczo, dotychczas nie objętych ochroną prawną, ale ważnych z punktu widzenia zapewnienia spójności systemu przyrodniczego. Do takich obszarów należą przede wszystkim doliny rzeczne pełniące funkcję korytarzy ekologicznych, łączących obszary węzłowe. Należy przy tym zwrócić uwagę na likwidację lub minimalizowanie negatywnego działania barier ekologicznych, które uniemożliwiają prawidłowe funkcjonowanie tego systemu. Chronione

powinny być także tereny zieleni, drzewostan parkowy oraz zadrzewienia i zakrzewienia, szczególnie te wzdłuż cieków wodnych, które zapobiegają przedostawaniu się do wód powierzchniowych zanieczyszczeń.

Ważnym działaniem w zakresie ochrony przyrody będzie renaturalizacja zdegradowanych ekosystemów, które utraciły równowagę przyrodniczą. Dotyczyć to będzie w pierwszym rzędzie wyeliminowania jednostronnych melioracji odwadniających. Na skutek nadmiernego przesuszenia części obszarów podmokłych, które były ważnymi ostojami ptactwa, utraciły one swoje funkcje ekologiczne i zanikły. Podobne zagrożenie dotyczy cennych przyrodniczo wilgotnych siedlisk, na których występują duże kompleksy lasów jesionowo-olszowych.

Skuteczna ochrona różnorodności uzależniona jest również w znacznym stopniu od dokładnego rozpoznania zasobów przyrodniczych powiatu, a także od poziomu wiedzy społeczeństwa na ten temat. Dlatego niezwykle istotne jest opracowanie inwentaryzacji przyrodniczej oraz przygotowanie odpowiednich programów edukacyjnych z zakresu ochrony przyrody. Ważne jest także respektowanie w planach miejscowych i innych opracowaniach planistycznych ustaleń planów ochrony parków krajobrazowych, opracowań ekofizjograficznych i inwentaryzacji przyrodniczych.

Obszary o dużych walorach przyrodniczych i podlegające prawnej ochronie przyrody mogą być szczególnie atrakcyjne dla turystów. Walory przyrodnicze w połączeniu z udostępnieniem lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego mogą stanowić podstawę do rozwoju różnych form turystyki, a zwłaszcza agroturystyki i turystyki objazdowej. Konieczność rozbudowy struktury gospodarczej powiatu, w której turystyka powinna posiadać liczącą się pozycję wynika ze wszystkich dokumentów programowych przyjętych przez Radę Powiatu, jak i samorządów poszczególnych gmin wchodzących w jego skład. Turystyka powinna spełniać rolę czynnika aktywizacji lokalnych społeczności i stać się instrumentem wspomagającym restrukturyzację wsi i rolnictwa, wpływać na przemiany społeczno-gospodarcze oraz awans ekonomiczny terenów wiejskich, stymulując rozwój usług i handlu.

Ważnym elementem planowania rozwoju turystyki jest zaangażowanie mieszkańców oraz kompleksowe opracowanie oferty turystycznej, która powinna eksponować miejscowe walory i potencjały, (np.: krajobraz, zabytki, lokalne tradycje).

Do najciekawszych miejsc wartych zwiedzenia na terenie powiatu włoszczowskiego można zaliczyć m.in.:

- grodziska średniowieczne we Włoszczowie, Bebelnie,
- kościoły w Kurzelowie, Moskorzewie, Seceminie, Włoszczowie, Stanowiskach, Czarncy,
- zbory ariańskie i ich ruiny w Ludyni, Moskorzewie, Łapczynej Woli, Gruszczynie,
- dwory szlacheckie w Kwilinie, Bichniowie, Ludyni, Olesznie,
- zabudowania gospodarcze i przemysłowe w Krasocinie, Kluczewsku,

- szereg miejsc historycznych upamiętniających sławnych ludzi np. Stefana Czarnieckiego, Mikołaja Reja oraz bitwy jakie miały miejsce na przestrzeni dziejów np. z okresu powstania kościuszkowskiego i II wojny światowej,
- tereny nadpilickie cieszące się zainteresowaniem mieszkańców Śląska.

Udostępnienie turystyczne miejscowych walorów kulturowych i przyrodniczych wymaga rozbudowy i modernizacji infrastruktury towarzyszącej. Konieczne jest także odpowiednie wyeksponowanie wszystkich atrakcyjnych miejsc, tak, aby przyciągnąć potencjalnych turystów. Planowanie rozwoju turystyki, jak również budowa i rozbudowa obiektów turystyczno-rekreacyjnych powinny być oparte o rygorystyczne respektowanie norm ochrony środowiska.

4.3.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Stan wyjściowy

Aktualny stan gospodarki leśnej na terenie powiatu został omówiony w Rozdz. 3.7.4. Programu. Podstawowe zagrożenia i problemy w zakresie lesistości jakie występują obecnie na terenie powiatu włoszczowskiego to:

- Wysokie zagrożenie pożarowe, któremu towarzyszy niedobór leśnych zbiorników retencyjnych,
- Niski stopień naturalności lasów i zbyt uproszczona struktura siedliskowa,
- Duże rozdrobnienie kompleksów leśnych w lasach niepaństwowych,
- Niepełne wykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych oraz nie realizowanie odnowień na gruntach przejściowo pozbawionych drzewostanów w tych lasach,
- Kradzieże drzewa w lasach wszystkich kategorii własności,
- Zaśmiecanie terenów leśnych wokół terenów mieszkaniowych i turystycznych,
- Niewystarczająca ilość infrastruktury turystycznej i komunalnej w sąsiedztwie lasów.

Zwiększenie zalesień oraz ochrona istniejących zasobów leśnych jest jednym z niezbędnych działań proekologicznych, warunkujących osiągnięcie celów ochrony środowiska przyrodniczego oraz rozwój komplementarnych dziedzin gospodarki, zwłaszcza turystyki i przemysłu drzewnego. Jak wynika z analizy stanu aktualnego, powiat włoszczowski posiada wysoki wskaźnik lesistości (ok. 41,5%), co stwarza warunki do rozwoju różnych form turystyki zwłaszcza agroturystyki, ekoturystyki oraz wypoczynku weekendowego i rekreacji w środowisku leśnym. Występują również przesłanki do dalszego rozwoju drobnego przemysłu drzewnego i przetwórstwa surowców leśnych, który musi być jednak skorelowany z funkcjami ekologicznymi i społecznymi lasów.

Lokalizacja zalesień powinna m.in. zapewniać: zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych, tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy większymi kompleksami leśnymi oraz połączenie ich z obszarami o funkcjach ekologicznych.

W odniesieniu do lasów istniejących szczególnie istotna będzie powszechna i ciągła ochrona lasów przed wyłączeniem z użytkowania leśnego (zagospodarowanie lasów na cele nieleśne w planach miejscowych może być dokonane tylko w uzasadnionych przypadkach i przy braku innych rozwiązań przestrzennych). Uwzględniając konieczność ochrony i rozwoju zasobów leśnych określono cel ekologiczny:

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny

Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej na terenie powiatu włoszczowskiego

Kierunki działań na lata 2012-2015

Formalne aspekty działalności gospodarczej w lasach będących własnością Skarbu Państwa regulują „Plany urządzania lasów”. Plany te zawierają między innymi, programy edukacji leśnej społeczeństwa i programy ochrony przyrody, które w sferze działań gospodarczych uwzględniają m. in. potrzebę ochrony siedlisk przyrodniczych oraz ochronę zagrożonych i chronionych gatunków fauny i flory. W przypadku lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa, działalność gospodarczą reguluje uproszczony plan urządzenia lasów wraz z inwentaryzacją jego stanu. Do zadań powiatu w dziedzinie ochrony lasów będzie należało współdziałanie w realizacji i koordynacja następujących **głównych kierunków działań**:

- Realizowanie gospodarki leśnej na terenie powiatu w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów, plany urządzania lasu oraz inwentaryzację stanu lasów,
- Bieżąca obserwacja środowiska leśnego w celu przeciwdziałania zagrożeniom ze strony czynników abiotycznych (pożary) i biotycznych (choroby drzew, działalność szkodników),
- Zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami nie będącymi własnością Skarbu Państwa,
- Działania dla podnoszenia świadomości i wzbogacania wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa,
- Szkolenia właścicieli lasów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów leśnych.

4.3.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz ochrona przed powodzią

Stan wyjściowy

Podstawą ochrony wód jest Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, z późn. zm. Ochrona wód polega na zapewnieniu jak najlepszej ich jakości, w tym utrzymywaniu ilości

wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej. Szczególną uwagę zwraca się na ochronę wód podziemnych, polegającą na zmniejszaniu ryzyka zanieczyszczeniem poprzez ograniczanie oddziaływania na obszary ich zasilania oraz utrzymywaniu równowagi zasobów tych wód.

Szczegółowe zasady ochrony wód powierzchniowych i podziemnych określa ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku. z późn. zm. Zakłada ona gospodarowanie wodami zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, uwzględniające zasadę wspólnych interesów. Ochrona wód powinna być realizowana poprzez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności.

Jednym z celów polityki ekologicznej państwa, województwa i powiatu jest zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości. Ważne z tego względu jest utrzymanie jakości wód podziemnych i powierzchniowych, co najmniej na poziomie wymaganym przepisami.

Największy problem ekologiczny w powiecie włoszczowskim stwarza wysoki poziom zanieczyszczenia wód powierzchniowych oraz duży niedobór sieci kanalizacyjnej. Jego rozwiązanie determinowane jest podjęciem kompleksowych działań we wszystkich dziedzinach związanych z gospodarką wodną.

Ochrona wód powierzchniowych wiąże się głównie z wprowadzeniem zintegrowanego systemu gospodarki wodno-ściekowej. Zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa za najważniejsze przyjmuje się:

- przywrócenie jakości wód powierzchniowych do stanu wynikającego z planowanego ich użytkowania oraz potrzeb związanych z funkcjami ekologicznymi tych wód;
- budowę zbiorników o funkcjach retencyjnych;
- zahamowanie wzrostu i znaczące ograniczenie zrzutów ścieków komunalnych z obszarów wiejskich.

Konieczne jest respektowanie Dyrektywy 91/271/EWG, dotyczącej obowiązku wyposażenia do 2015 r. wszystkich aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 RLM, w system kanalizacji zbiorczej zakończonej oczyszczalnią ścieków. W miejscach, gdzie budowa kanalizacji nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub spowodowała nadmierne koszty (np. przy rozproszonej zabudowie), dyrektywa dopuszcza zastosowanie indywidualnych rozwiązań, pod warunkiem, że pozwolą one na osiągnięcie tego samego poziomu ochrony wód.

Wprowadzanie zintegrowanych systemów gospodarki wodnej polegać będzie na rozbudowie systemów kanalizacji i modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków, z uwzględnieniem aspektów zlewniowych. Na obszarach, gdzie występuje rozproszona zabudowa działania te będą ukierunkowane na skanalizowanie i odprowadzenie ścieków do oczyszczalni indywidualnych.

Realizacja zadań z zakresu budowy lub rozbudowy sieci kanalizacyjnej przekracza możliwości finansowe gmin. Istotne jest, aby przedsięwzięcie to mogło liczyć w pierwszej kolejności na wsparcie finansowe z funduszy strukturalnych UE. Warunkiem uzyskania dofinansowania jest przygotowanie przez samorządy lokalne następującej dokumentacji:

- studium wykonalności projektu,
- oceny oddziaływania na środowisko,
- projektu budowlanego,
- decyzji administracyjnych związanych z procesem budowlanym (ogólnych warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, pozwolenia na budowę itp.).

Uporządkowanie gospodarki ściekowej przyczyni się nie tylko do poprawy jakości wód powierzchniowych, ale także zapobiegnie zanieczyszczeniu wód podziemnych. Jest to niezmiernie ważne w przypadku powiatu włoszczowskiego ze względu na powszechne wykorzystywanie wód podziemnych do celów zaopatrzenia ludności.

Ochrona wód podziemnych posiada kluczowe znaczenie dla funkcjonowania systemu zaopatrzenia w wodę pitną mieszkańców powiatu. Wody podziemne na obszarze powiatu są intensywnie wykorzystywane do celów pitnych oraz na potrzeby gospodarcze i nadają się bezpośrednio lub po prostym uzdatnianiu do wykorzystania.

Ochrona jakości tych wód ma na celu zmniejszenie przenikania zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do warstw wodonośnych. W tej sytuacji konieczne jest respektowanie w planowaniu przestrzennym oraz w działaniach realizacyjnych, wszelkich informacji bieżących oraz prognoz dotyczących oddziaływań na środowisko wodne projektowanej zabudowy.

Występujące na obszarze powiatu włoszczowskiego Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP 408 i GZWP 409) są chronione poprzez wyznaczone w dokumentacjach obszary ochronne wraz z systemem zakazów, nakazów i ograniczeń. Natomiast zbiornik GZWP nr 416 zlokalizowany w północno-wschodniej części powiatu nie posiada opracowanej dokumentacji hydrogeologicznej i nie posiada wyznaczonych stref ochrony. Zbiornik ten, tak jak wszystkie wody podziemne, podlega ochronie zgodnie z art. 98 ustawy Prawo ochrony środowiska. Jego ochrona będzie więc polegać w szczególności na:

- zmniejszeniu ryzyka zanieczyszczenia tych wód poprzez ograniczenie oddziaływania na obszarach ich zasilania,
- utrzymaniu równowagi zasobów tych wód.

Ważnym elementem ochrony wód podziemnych jest zapewnienie aktualnej informacji o jakości tych wód. Zadanie to będzie realizowane poprzez regionalny i lokalny monitoring tych wód, który winien zapewnić stałą obserwację dynamiki zmian jakościowych oraz wspomagać działania zmierzające do likwidacji lub ograniczenia ujemnego wpływu czynników antropogenicznych.

Ochrona przed powodzią koncentrować się będzie na przeciwdziałaniu lokalizacji zabudowy na obszarach zagrożonych zalaniem. W tym celu wykorzystane powinny być instrumenty opiniowania

i uzgadniania planów przestrzennych (respektowanie obszarów zalewowych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz ograniczanie istniejącej zabudowy).

Dla obszarów nieobwałowanych, narażonych na niebezpieczeństwo powodzi (zgodnie z ustawą Prawo wodne) Dyrektor właściwego RZGW sporządzi studium określające m.in.: granice obszarów bezpośredniego zagrożenia uwzględniające częstotliwość występowania powodzi, ukształtowanie dolin rzecznych i tarasów zalewowych, strefę przepływów wezbrań powodziowych, tereny zagrożone osuwiskami oraz depresyjne i bezodpływowe.

Jednym z istotnych warunków ograniczenia niebezpieczeństwa powodzi będzie zwiększenie retencji zbiornikowej, poprzez budowę zbiorników wodnych. Ich realizacja przyczyni się również do rozwoju turystyki, a tym samym do aktywizacji całego obszaru powiatu co przyczyni się także do rozwoju agroturystyki.

Powodzie mogą być wynikiem naturalnych zjawisk przyrodniczych, którym nie można zapobiec mogą być wywoływane zakłóceniem przez człowieka naturalnych zjawisk przyrodniczych, a także mogą wynikać z nagłych awarii technicznych urządzeń wodnych. Przyczyny naturalnych to głównie:

- wezbrania nawałne w krótkim okresie czasu, słabo przewidywalne,
- wezbrania rozlewne trwające co najmniej kilka dni, możliwe do przewidzenia,
- wezbrania zatorowe,
- roztopy.

Przyczyny będące wynikiem działalności człowieka, to głównie:

- awarie zapór wodnych,
- zalanie polderów,
- regulacje rzek zmniejszające pojemność i zdolność infiltracyjną rzeki,
- wylesianie znacznych obszarów, powodujące utratę zdolności zatrzymywania wody z opadów.

Przed skutkami powodzi można w większości przypadków zabezpieczyć się poprzez:

- pogłębianie koryta rzeki,
- niezabudowywanie terenów zalewowych,
- budowę wałów przeciwpowodziowych,
- zwiększenie rozstępu pomiędzy wałami przeciwpowodziowymi,
- właściwe utrzymanie wałów i koryta rzeki,
- zwiększenie retencji przez zalesianie,
- budowa zbiorników przeciwpowodziowych,
- powołanie odpowiednich kompetentnych służb,
- rozbudowę sieci wodowskazów informacyjnych,
- działania w zakresie „małej retencji”, tj. budowa stawów i małych zbiorników,
- budowę tzw. „zbiorników suchych” poniżej zbiornika retencyjnego.

Województwo świętokrzyskie znajduje się wśród pięciu najbardziej narażonych na niebezpieczeństwo powodzi województw w Polsce [*Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego, Wojewódzki Plan Reagowania Kryzysowego*]. Największe zagrożenie występuje głównie w okresie od marca do kwietnia i w okresie od czerwca do sierpnia. Nieregularność przepływów w rzekach na terenie województwa, zwiększa jeszcze ryzyko wystąpienia wezbrań. Jak wynika z „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” w ostatnich kilkunastu latach największe powodzie na terenie województwa świętokrzyskiego wywołane były wezbraniem opadowymi Wisły i miały miejsce w lipcu 1997 r., w lipcu i sierpniu 2001 r. oraz w maju i lipcu 2010 r. Ewidencję strat powstałych w wyniku zjawisk, takich jak powodzie prowadzi Pełnomocnik Wojewody Świętokrzyskiego ds. Usuwania Skutków Klęsk Żywiolowych.

Cel średniokresowy do roku 2019

Ramowa Dyrektywa Wodna traktuje wodę, jako dobro dziedziczone. Wszelkie zasoby wód podziemnych i powierzchniowych muszą podlegać ochronie. Wymaga to od wszystkich użytkowników wód, przestrzegania zasad zrównoważonego korzystania z ich zasobów. Również istotną społecznie rolę odgrywa gospodarka wodami w aspekcie efektywnej ochrony przed powodzią.

Cel główny

Racjonalne gospodarowanie wszelkimi zasobami wodnymi powiatu oraz skuteczna ochrona terenów zagrożonych przed powodzią

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Wspieranie inicjatyw związanych z budową zbiorników wodnych w ramach realizacji ustaleń Programu małej retencji województwa świętokrzyskiego,
- Bieżąca aktualizacja planów ratowniczych powiatu tj. planu ochrony przed powodzią, powiatowego planu reagowania kryzysowego,

4.3.4. Ochrona powierzchni ziemi

Stan wyjściowy

Główne zasady oraz cele ochrony powierzchni ziemi określają przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Istota działań ochronnych polega na zapobieganiu i przeciwdziałaniu niekorzystnym zmianom powierzchni ziemi, a w razie jej uszkodzenia lub zniszczenia, na przywróceniu do stanu właściwego. Zasadniczą jednak i zarazem najbardziej szczegółową regulacją dotyczącą problematyki ochrony zasobów i jakości gruntów jest Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Celem jej jest zachowanie jak największego obszaru gruntów,

poprawa ich wartości oraz pełne wykorzystanie dla potrzeb produkcji rolnej i leśnej. Cel ten ma charakter wprawdzie gospodarczy, jednakże łączy się z nim także cele środowiskowe, bowiem grunty rolne i leśne należycie zagospodarowane są też pozytywnym elementem środowiska, podnoszącym jego wartość.

Zanieczyszczenia chemiczne gleb, w szczególności metalami ciężkimi, na terenie powiatu włoszczowskiego, wynikają głównie z działalności przemysłu i ruchu komunikacyjnego. Zjawisko degradacji chemicznej gleb jest także związane z nieprawidłowym stosowaniem nawozów sztucznych, wykorzystywaniem do nawożenia i wapnowania odpadów i osadów ściekowych, a także stosowaniem preparatów do ochrony roślin. Ochrona powierzchni ziemi zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska, polega na zapewnieniu jej jak najlepszej jakości.

Główne zagrożenia i problemy ochrony gleb w powiecie włoszczowskim to:

- Wysokie zakwaszenie ponad połowy gleb (61% gleb wymaga wapnowania),
- Znaczny areal gruntów odłogujących i źle rolniczo wykorzystanych,
- Niewłaściwie działające melioracje wodne, powodujące nadmierne przesuszanie gleb,

Biorąc pod uwagę klasyfikację bonitacyjną gleb na terenie powiatu włoszczowskiego, należy dążyć do racjonalnego wykorzystania tych gleb oraz zapewnienia im właściwej ochrony. Szczegółowe informacje na temat aktualnego stanu oraz zagrożeń gleb w powiecie włoszczowskim zamieszczono w Rozdz. 3.4.

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny

Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe

W realizacji zadań ochrony gleb, z których część posiada charakter bezinwestycyjny lub wiąże się z działalnością statutową niektórych jednostek, uczestniczyć będą (oprócz służb Starosty): Świętokrzyski Oddział Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach (Powiatowy Zespół Doradczy we Włoszczowie), Świętokrzyski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych (Rejonowy Oddział w Jędrzejowie), Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Kielcach oraz dyrektorzy placówek oświatowych.

Ochrona gleb wymaga prowadzenia kontroli stanu jakości gleb i ich przydatności rolniczej. Należy również prowadzić akcje szkoleniowe w zakresie właściwego stosowania nawozów w celu ochrony gleb przed degradacją powodowaną przez produkcję rolniczą. Istotne jest prowadzenie rejestracji zmian fizycznych, chemicznych i biologicznych gleb, wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania negatywnych czynników takich jak: erozja, przemysł, emisje, odpady, ścieki. Do prowadzenia okresowych badań jakości gleby i ziemi zobowiązany jest

miedzy in. starosta, natomiast zakres i sposób prowadzenia tych badań określa w drodze rozporządzenia Minister właściwy ds. środowiska. Aspekty prawne ochrony gleb w Polsce oraz naprawy jej stanu, czyli rekultywacji, uregulowane są obecnie w następujących aktach prawnych:

- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 493, z późn. zm.).

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Prowadzenie okresowych badań jakości gleby wraz z prowadzeniem bazy danych zawierającej wyniki badań jakości gleby i ziemi,
- Koordynowanie działań dotyczących upowszechniania zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych,
- Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan środowiska glebowego poprzez modernizację technologii,
- Utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów,
- Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów zdegradowanych.

4.3.5. Gospodarka zasobami geologicznymi

Stan wyjściowy

Stan zasobów oraz gospodarowanie surowcami mineralnymi na terenie powiatu zostało omówione w Rozdz.3.5 Programu. Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w Polsce w zakresie ochrony zasobów kopalin są:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.).

Surowce mineralne mające znaczenie gospodarcze koncentrują się w północnej i centralnej części powiatu. Kopaliny tu występujące to: surowce węglanowe (wapienie, margle, opoki), piaski (budowlane, formierskie, do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonów komórkowych), surowce ilaste (iły, gliny) i ziemia krzemionkowa (opoka odwapniona). Ponadto na znacznej powierzchni powiatu występują torfy.

Odkrywkowy system wydobywania jakiego występuje na terenie powiatu włoszczowskiego powoduje powstanie przekształceń powierzchni terenu, wyrobisk, hałd odpadów przerobczych i złożowych, niekiedy osuszanie gruntów i zanieczyszczenie wód i powietrza atmosferycznego. Dominującym w skali powiatu, pod względem wielkości zajmowanego obszaru, głębokości i intensywności prowadzonego wydobywania oraz ilości przetwarzanego surowca, jest złoż wapieni - Bukowa. Na mniejszą skalę, choć wcale nie małą biorąc pod uwagę inne rejony województwa, odbywa się wydobywanie piasków.

Cel średniookresowy do 2019 r.

Cel główny

Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Ochrona zasobów kopalin poprzez umieszczenie udokumentowanych złóż kopalin w opracowaniach planistycznych tworzonych przez gminy, a opiniowanych i uzgadnianych z organami powiatu,
- Racjonalne i wszechstronne korzystanie z lokalnych surowców mineralnych,
- Podejmowanie działań zmierzających do eliminowania nielegalnego wydobywania kopalin na potrzeby lokalne,
- Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin,
- Propagowanie i edukacja w zakresie wykorzystania surowców i energii ze źródeł odnawialnych.

4.4. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

4.4.1. Ochrona wód

Stan wyjściowy

Analizę stanu aktualnego jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie powiatu włoszczowskiego zawiera Rozdz. 3.3. Programu. Z przeprowadzonej analizy wynika że głównymi zagrożeniami i problemami w zakresie ochrony wód na terenie powiatu włoszczowskiego są:

- odprowadzanie do wód i do ziemi nieoczyszczonych ścieków komunalnych,
- niekorzystny wpływ obszarowych zanieczyszczeń pochodzących ze spływów powierzchniowych,
- znaczna dysproporcja pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- możliwość przenikania do wód i do ziemi ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego.

Dla minimalizacji skutków zagrożeń zdiagnozowanych na terenie powiatu włoszczowskiego postawiono następujący cel średniookresowy oraz kierunki działań na lata 2012-2015:

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny

Osiągnięcie dobrego stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych Kierunki działań na lata 2012-2015

- Wspieranie działań inwestycyjnych, mających na celu ograniczenie i eliminację ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego a w szczególności substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego,
- Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie i technicznie,
- Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, w tym budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych,
- Wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg,
- Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniami,
- Propagowanie proekologicznych zasad w gospodarce rolnej,
- Wspieranie i egzekwowanie racjonalnej gospodarki wodno - ściekowej w zakładach przemysłowych.

4.4.2. Ochrona powietrza

Stan wyjściowy

Zgodnie z przepisami prawa, ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzonych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Oceny powietrza atmosferycznego dokonuje się na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 03.03. 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2008 r. Nr 47, poz. 281). Dyrektywa 2008/50/WE (dyrektywa CAFE) Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystego powietrza dla Europy (Dz. Urz. UE L.152 z 11 czerwca 2008 r.) jest podstawowym aktem prawnym Unii Europejskiej w zakresie jakości powietrza w państwach członkowskich UE. Zapisy dyrektywy uwzględniają głównie rozwiązania dotyczące pyłu zawieszonego PM_{2,5}. Ponadto dyrektywa łącząc zapisy wcześniej obowiązujących dyrektyw Parlamentu Europejskiego oraz Rady Europy dotyczących oceny jakości powietrza (tj. dyrektywa Rady 96/62/WE z dnia 27 września 1996 r. w sprawie oceny i zarządzania jakością otaczającego powietrza, dyrektywa Rady 1999/30/WE z dnia 22 kwietnia 1999 r. odnosząca się do wartości dopuszczalnych dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i tlenków azotu oraz pyłu i ołowiu w otaczającym powietrzu, dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/69/WE z dnia 16 listopada 2000 r. dotycząca wartości dopuszczalnych benzenu i tlenku węgla w otaczającym powietrzu, Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2002/3/WE z dnia 12 lutego 2002 r. odnosząca się do ozonu w otaczającym powietrzu, dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu oraz decyzja Rady 97/101/WE z dnia 27 stycznia 1997 r. ustanawiająca system wzajemnej wymiany informacji i danych pochodzących z sieci i poszczególnych stacji dokonujących pomiarów zanieczyszczeń otaczającego powietrza w Państwach Członkowskich), uchyliła i zastąpiła je od dnia 11 czerwca 2008r.

Dyrektywa CAFE wprowadziła nowe mechanizmy dotyczące zarządzania jakością powietrza w strefach. Dyrektywa podlega procesowi transpozycji do prawa polskiego, jej wdrożenie nastąpi poprzez wprowadzenie zmian w ustawie Prawo ochrony środowiska oraz ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie oraz ocenach oddziaływania na środowisko. Wydane zostaną również rozporządzenia wykonawcze określające m. in. określenia wskaźnika średniego narażenia oraz krajowego celu redukcji narażenia. W związku ze zmianami kompetencji do wydawania aktów wykonawczych do w/w ustaw, zmianie ulegną także wymagania jakim powinny odpowiadać programy ochrony powietrza, a także zawartość i sposób przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza, konieczne będzie także opracowywanie planów działań krótkoterminowych w zakresie ochrony powietrza.

Główne zdiagnozowane zagrożenia i problemy w dziedzinie ochrony powietrza na terenie powiatu włoszczowskiego to:

- Wykorzystywanie węgla jako głównego źródła energii. Głównym paliwem, które jest wykorzystywane w gospodarce komunalnej jest węgiel przeważnie niskiej jakości, o dużym stopniu zasiarczenia. Zbyt niski jest jeszcze udział innych źródeł energii, chociaż należy odnotować stopniowy wzrost ich wykorzystania.

- Niska emisja. Decydujący wpływ na jakość powietrza atmosferycznego w powiecie ma niska emisja. Jej źródłem jest spalanie węgla niskiej jakości w lokalnych kotłowniach i w indywidualnych gospodarstwach domowych (paleniskach domowych) oraz wzrastające natężenie komunikacyjne.
- Napływ zanieczyszczeń powietrza z sąsiednich regionów. Na jakość powietrza w powiecie mają również znaczący wpływ ponadregionalne zanieczyszczenia pochodzące z sąsiednich województw (głównie z Bełchatowa i aglomeracji śląskiej).

W zakresie ochrony powietrza do kompetencji starosty należy przede wszystkim wydawanie pozwoleń w drodze decyzji na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza oraz przyjmowanie zgłoszeń instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, z których emisja nie wymaga pozwolenia. Do końca 2011 decyzje ustalające dopuszczalną emisję zanieczyszczeń pyłowo-gazowych wydano m.in. dla następujących ważniejszych podmiotów gospodarczych:

- Zakład Produkcji Silikatów Ludynia Sp. z o.o. w Krasocinie,
- „STOLBUD” S.A. oraz Zakład Produkcji Urządzeń Elektrycznych S.A. we Włoszczowie
- „EFFECTOR” S.A. we Włoszczowie,
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska we Włoszczowie,
- Zespół Opieki Zdrowotnej we Włoszczowie,
- GRUPA PREFABET S.A. w Świerżach Górnych Oddział Żeliszawice,
- „TARTAK OLCZYK” Ludwik Olczyk w Świdnie,
- „LHOIST Bukowa” Sp. z o.o. w Bukowie,
- „MARBOJ” Ubój Trzody Przetwórstwo Mięsa Marek Suliga Konieczno gm. Włoszczowa,
- Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy „ROAD” Sp. z o.o. we Włoszczowie.

Największym emitentem zanieczyszczeń przemysłowych do powietrza atmosferycznego zlokalizowanym na obszarze powiatu jest „LHOIST Bukowa” Sp. z o.o. w Bukowej. W wyniku przeprowadzenia szeregu inwestycji zmierzających do ograniczenia szkodliwych emisji został skreślony z listy jako zakład uciążliwy dla środowiska.

Wszystkie większe podmioty gospodarcze emitujące zanieczyszczenia do powietrza powinny opracować i wdrażać programy zmierzające do ograniczenia emisji. Będą one obejmować wprowadzanie nowych, „czystych technologii”, modernizację procesów technologicznych oraz instalowanie urządzeń redukujących ilość emitowanych zanieczyszczeń. Szeroko powinna być także stosowana zasada stosowania najlepszych, dostępnych środków technicznych - BAT.

W zakładach przemysłowych i usługowych powinny coraz częściej być wprowadzane systemy zarządzania (ISO, EMAS i in.), dające korzyści nie tylko w zakresie ochrony środowiska, ale również ekonomiczne. Ich wprowadzenie pozwoli na ograniczenie kosztów produkcji m.in. poprzez oszczędne korzystanie z surowców, zmniejszenie zużycia energii i wody, minimalizację ilości powstających odpadów i podniesienie efektywności produkcji.

Drugim ważnym źródłem zanieczyszczeń powietrza na terenie powiatu włoszczowskiego jest tzw. „niska emisja”. Lokalne kotłownie, często o niskiej sprawności, pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz piece używane w indywidualnych gospodarstwach domowych nie posiadają z reguły żadnych urządzeń redukujących emisję zanieczyszczeń do powietrza. Używany w nich węgiel jest przeważnie niskiej jakości. Ponadto często spala się w nich różne odpady, co powoduje emisję specyficznych zanieczyszczeń np. dioksyn. Z tego powodu ważna jest kontynuacja likwidacji i modernizacji starych, niskosprawnych kotłowni oraz wymiana wyeksploatowanych kotłów na nowoczesne, wysokosprawne i posiadające atesty. Węgiel powinien być zastępowany innymi, ekologicznymi nośnikami ciepła (gaz ziemny, olej opałowy i in.).

Należy również promować działania zmniejszające straty ciepłe w budynkach (izolacja cieplna). Termoizolacja prowadzona zarówno w skali indywidualnego odbiorcy, jak i zakładów przemysłowych może znacznie zredukować zużycie energii, co automatycznie ograniczy emisję zanieczyszczeń do powietrza. Termomodernizacja budynków może stanowić zagrożenie dla siedlisk chronionych gatunków ptaków i nietoperzy. Uwzględniając wymogi ochrony, określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. nr 237, poz. 1419), należy przed przystąpieniem do termomodernizacji budynków, dokonać inwentaryzacji siedlisk oraz przewidzieć wybudowanie siedlisk zastępczych. Prace budowlane (szczególnie w przypadku stwierdzenia bytowania większej ilości osobników), nie mogą być prowadzone w okresach rozrodczych oraz w okresach zimowej hibernacji nietoperzy.

Emisja ze źródeł komunikacyjnych stanowi istotne zagrożenie na obszarach miast i na terenach znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu pojazdów. Jej zmniejszenie nastąpi dzięki egzekwowaniu norm emisji spalin, niedopuszczaniu do ruchu pojazdów w złym stanie technicznym oraz nie posiadających katalizatorów. Konieczna jest także rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej. Duże znaczenie ma podniesienie standardu dróg i poprawa ich stanu technicznego. Jednym ze sposobów znacznego ograniczenia niskiej emisji jest wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. Alternatywą dla spalania paliw tradycyjnych jest wykorzystanie: energii biomasy, energii geotermalnej, energii wód płynących, ciepła gruntu, energii wiatru i słońca. Największe szanse na rozwój w powiecie włoszczowskim ma energetyka wodna oraz wykorzystanie biomasy. Jednym z istotnych czynników wpływających na jakość powietrza atmosferycznego będzie wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa w tym zakresie. Szczególną rolę powinny tu odegrać szkoły, środki masowego przekazu i pozarządowe organizacje ekologiczne wspierające działania samorządów. W najbliższych latach szczególnie ważne będzie ograniczanie niskiej emisji i emisji komunikacyjnej, jako istotnego czynnika wpływającego na występowanie przekroczeń poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń. Za przekraczanie dopuszczalnych norm jakości powietrza odpowiadają również niektóre zakłady przemysłowe na terenie powiatu.

Dla minimalizacji skutków zagrożeń powietrza zdiagnozowanych na terenie powiatu włoszczowskiego oraz osiągnięcia takiego jego stanu, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi i środowisku oraz będzie spełniał wymagania prawne w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych, postawiono następujący cel średniookresowy oraz wytyczono kierunki działań na lata 2012-2015:

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny

Spełnienie wymogów prawa w zakresie jakości powietrza poprzez stopniowe ograniczanie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Termomodernizacja budynków w obiektach podlegających starostwu,
- Wspieranie inwestycji mających na celu instalowanie nowych i modernizację istniejących urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powietrza w budynkach użyteczności publicznej,
- Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i modernizacji ogrzewania,
- Wspomaganie zadań państwowego monitoringu jakości powietrza w formie dotacji.

4.4.3. Odnawialne źródła energii

Stan wyjściowy

Jednym z ważniejszych elementów aktualnej polityki ekologicznej państwa jest wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz uzyskanie w skali kraju 10 % w 2014 r., a 15 % w 2020 r. udziału energii, pochodzącej z tych źródeł, w bilansie energetycznym państwa. W powiecie włoszczowskim nie ma zbyt korzystnych warunków do rozwoju energetyki ze źródeł odnawialnych. Jedynie perspektywiczne może się okazać rozwijanie produkcji wierzby energetycznej oraz wykorzystanie w pewnym zakresie energii wodnej. Pomimo tych ograniczeń konieczne jest podjęcie działań mających na celu lepszy rozwój energetyki odnawialnej na terenie powiatu.

Podstawowym kierunkiem rozwoju odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu włoszczowskiego powinny być technologie wykorzystujące biomasę, głównie z upraw wierzby energetycznej. Należy również zwiększyć ilość pozyskiwanej energii z małych elektrowni wodnych, farm wiatrowych oraz biogazowni. W obowiązującym Programie ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego założono, że w każdej większej gminie są warunki do funkcjonowania co najmniej jednej biogazowni. Dla realizacji tych zadań postawiono cel główny oraz kierunki działań na lata 2012-2015:

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny

Poprawa wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii (biomasa, energia wodna, wiatr, biogaz, energia słoneczna),
- Wspieranie technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających zużycie surowców,
- Zwiększanie świadomości społeczeństwa w zakresie stosowania odnawialnych źródeł energii,
- Zwiększenie wykorzystywania biomasy do produkcji energii elektrycznej i ciepła,
- Współpraca z lokalnymi organizacjami wspierającymi rozwój odnawialnych źródeł energii.

4.4.4. Zagadnienia gospodarki odpadami

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Gospodarowanie odpadami na terenie powiatu włoszczowskiego realizowane było do tego czasu w oparciu o sporządzony na lata 2004-2006 oraz 2007-2011, powiatowy plan gospodarki odpadami, opracowany zgodnie z ustawą o odpadach.

Od roku 2012 gospodarkę odpadami reguluje Ustawa o utrzymaniu czystości z dnia 1 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011r. Nr 152, poz. 897 z późn zm.). Zgodnie z ustawą, opracowuje się Krajowy plan gospodarki odpadami oraz Wojewódzkie plany gospodarki odpadami.

Gminy gospodarowanie odpadami komunalnymi realizują poprzez zapewnienie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami, Regionalnych Zakładów Gospodarki Odpadami (RZGO) oraz poprzez ustanowienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, obejmującego co najmniej następujące frakcje odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe oraz odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji. W nowej ustawie określono również poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami, które gmina jest obowiązana osiągnąć w poszczególnych latach.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w „Sprawozdaniu z realizacji planu gospodarki odpadami dla powiatu włoszczowskiego za lata 2009-2010”, wynika że na obszarze powiatu włoszczowskiego zebrano i unieszkodliwiono 5242,24 Mg odpadów komunalnych w roku 2009, w 2010 roku 3789,86 Mg (komunalne segregowane oraz niesegregowane). Masa odpadów innych niż komunalne, przeznaczonych do unieszkodliwienia wyniosła w roku 2009 - 36,43 Mg (dane niepełne), w roku 2010 - 42,19 Mg. Masa odpadów innych niż komunalne, przeznaczonych do odzysku wyniosła w roku 2009 - 101928,4910 Mg.

Na podstawie uzyskanych informacji z gmin wynika, że zorganizowanym zbieraniem odpadów objętych jest obecnie 92% mieszkańców powiatu. Selektywne zbieranie odpadów komunalnych prowadzi jedynie połowa gmin powiatu. Należy dążyć do zwiększenia ilości gospodarstw objętych selektywną zbiórką odpadów komunalnych a także do zwiększenia ilości odpadów wydzielanych selektywnie z już zebranych odpadów komunalnych. Służyć temu winna

sortownia odpadów na terenie składowiska „Kępny Ług”. Ponadto należy zbudować bądź usprawnić istniejący system zbiórki odpadów niebezpiecznych wydzielanych ze strumienia odpadów komunalnych.

4.4.5. Ochrona przed hałasem

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany. Głównymi źródłami emisji hałasu do środowiska na obszarze powiatu włoszczowskiego są obiekty przemysłowe, ruch drogowy i kolejowy.

Zgodnie z przepisami ochrony środowiska bieżące przeciwdziałanie zagrożeniom dla klimatu akustycznego polegać będzie na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska. W planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przewiduje możliwość ustanowienia stref ograniczonego użytkowania lub rozwiązań kompensujących negatywne oddziaływanie. Dla osiągnięcia poprawy klimatu akustycznego i zmniejszenia skali narażenia mieszkańców powiatu włoszczowskiego na ponadnormatywny poziom hałasu, podjęte działania muszą być przedmiotem polityki długofalowej oraz związanymi z nią programami naprawczymi. Oprócz działań o charakterze ciągłym niezbędna też będzie realizacja zadań doraźnych i w krótszych horyzontach czasowych.

Główne problemy w zakresie oddziaływania hałasu na terenie powiatu włoszczowskiego wynikające z diagnozy stanu aktualnego to:

- Niekorzystne trendy rozszerzania się terenów zagrożonych akustycznie przez hałas samochodowy. Znaczny wzrost ruchu pojazdów, w tym całodobowego ruchu samochodów ciężarowych, powoduje poszerzenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas. Na obszarach zagrożonych należy obligować inwestorów do wypełniania zobowiązań dotyczących eliminacji uciążliwości poprzez realizację infrastruktury przeciwhałasowej. Dotyczyć to będzie przede wszystkim dróg i ulic objętych modernizacją lub rozbudową.
- Działalność zakładów produkcyjnych. Mniejszy problem stanowi działalność zakładów produkcyjnych, które w ramach modernizacji lub zmiany profilu produkcyjnego ograniczają uciążliwość dla środowiska.

Podstawowe działania powiatu zmierzające do ograniczenia niekorzystnego wpływu hałasu na ludzi i środowisko, to w przypadku hałasu komunikacyjnego poprawa systemu drogowego, a w przypadku istniejących zakładów, w momencie stwierdzenia przez WIOŚ przekroczenia norm, określanie w formie decyzji administracyjnych, dopuszczalnych poziomów hałasu emitowanych do środowiska.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 120 poz. 826). Źródłami dźwięku, dla których ustalono dopuszczalne wartości w środowisku są:

- drogi lub linie kolejowe w tym torowiska tramwajowe poza pasem drogowym,
- linie elektroenergetyczne,
- starty, lądowania i przeloty statków powietrznych,
- instalacje i pozostałe obiekty oraz grupy źródeł hałasu: hałas przemysłowy, hałas komunalny.

Politykę Unii Europejskiej w zakresie walki z hałasem określa dyrektywa 2002/49/WE w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku. Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub na tym poziomie, a w przypadku przekroczenia na zmniejszeniu tego poziomu, do co najmniej dopuszczalnego. Ponadto problem zagrożenia hałasem należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W celu ochrony obszaru powiatu włoszczowskiego przed hałasem, konieczne jest realizowanie określonego poniżej celu głównego oraz kierunków działań w latach 2012-2015:

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny

Kontrolowanie poziomu zagrożenia hałasem oraz zmniejszenie zagrożeń pochodzących ze źródeł komunikacyjnych i przemysłowych

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Prowadzenie monitoringu hałasu komunikacyjnego w wybranych miejscach o największym stopniu uciążliwości,
- Ograniczanie hałasu przemysłowego poprzez wydawanie decyzji administracyjnych,
- Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów uwzględniających ochronę przez hałasem,
- Stała modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg powiatowych oraz ich przebudowa,
- Realizacja inwestycji zmniejszających uciążliwość hałasu komunikacyjnego (budowa ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej, budowa obwodnic),
- Przeciwdziałanie obudowie dróg ruchu tranzytowego zabudową mieszkaniową,
- Ochrona akustyczna budynków szczególnie narażonych na hałas komunikacyjny.

4.4.6. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Stan wyjściowy

Ustawa Prawo ochrony środowiska określa obowiązki związane z ocenami i pomiarami poziomów pól elektromagnetycznych na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz w miejscach dostępnych dla ludności. Art. 123 w. wym. ustawy, nakłada na Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska obowiązek badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 221, poz. 1645), określa sposób wyboru punktów pomiarowych i wymaganą częstotliwość prowadzenia pomiarów oraz sposoby prezentacji wyników pomiarów. Zakres prowadzenia badań obejmuje pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości od 3 MHz do 3000 MHz.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych lub na tych poziomach, a także przez zmniejszenie poziomów tych pól do wartości dopuszczalnych, w przypadku ich przekroczenia.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring ten, zgodnie z art. 26 ust. 1, pkt. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, obejmuje pozyskiwanie informacji w zakresie promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Starosta uczestnicząc w procesie uzgadniania warunków zabudowy wymienionych instalacji, jak również w procesie uzgadniania dokumentów planistycznych powinien unikać konfliktowych lokalizacji.

Na podstawie analizy stanu aktualnego (Rozdz. 3.8 Programu) do podstawowych problemów powiatu w zakresie zagrożenia promieniowaniem należy zaliczyć:

- Brak dokładnej inwentaryzacji znaczących źródeł pól elektromagnetycznych jak i powszechnych pomiarów pól elektromagnetycznych, uniemożliwiający dokładne określenie stopnia zagrożenia i sposobów ograniczenia uciążliwości,
- Zwiększona emisja promieniowania elektromagnetycznego w wyniku: wzrostu zapotrzebowania na usługi radiokomunikacji, rozwoju systemów telefonii komórkowych oraz poprawy zasilania elektroenergetycznego.

W celu ochrony obszaru powiatu włoszczowskiego przed polami elektromagnetycznymi, konieczna jest realizacja określonego poniżej celu głównego oraz kierunków działań w latach 2012-2015:

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny

Ocena stopnia zagrożenia ponadnormatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja oddziaływania tych pól na zdrowie człowieka i środowisko

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Współpraca w zakresie uwzględniania w planach zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi,
- Współpraca w zakresie inwentaryzacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego,
- **Edukacja ekologiczna społeczeństwa dotycząca skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.**

4.4.7. Poważne awarie przemysłowe

Stan wyjściowy

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienia przeciwdziałania poważnym awariom jest ustawa Prawo ochrony środowiska, w której zawarte są: przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu tym awariom, obowiązki zakładu stwarzającego takie zagrożenie, obowiązki organów administracji w tym zakresie oraz zagadnienia dotyczące współpracy międzynarodowej (w przypadku wystąpienia awarii transgranicznych).

Dodatkowo wiele rozwiązań związanych z tym tematem zawartych jest w ustawie o ochronie przeciwpożarowej z dn. 24 sierpnia 1991 r. z późn. zm. i ustawie o Państwowej Straży Pożarnej z dn. 24 sierpnia 1991 r. z późn. zm.

Zgodnie z art. 3 ust. 23, POŚ przez poważną awarię należy rozumieć: „*zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem*”. Z kolei poważna awaria przemysłowa to: „*poważna awaria w zakładzie*” (art. 3, ust. 24, POŚ).

Zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej będącej w jego posiadaniu zostaje uznany za zakład o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia awarii. Istotnym źródłem zagrożenia oprócz

awarii w zakładach przemysłowych może być również transport i przeładunek substancji niebezpiecznych.

Obecnie na terenie powiatu włoszczowskiego nie są zlokalizowane żadne zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii oraz zakłady o zwiększonym ryzyku, stwarzające zagrożenie zaistnienia poważnej awarii przemysłowej [Program ochrony województwa świętokrzyskiego na lata 2011-2015].

Obowiązki związane z ewentualnymi awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym taki zakład oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej. Zgodnie z zapisami POŚ każdy zakład stwarzający takie ryzyko musi zostać zgłoszony do właściwych organów PSP. Zgłoszenie to musi zostać przekazane do wiadomości Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska. Prowadzona ewidencja zakładów powinna być systematycznie weryfikowana.

Główne zagrożenia i problemy w dziedzinie poważnych awarii przemysłowych na terenie powiatu włoszczowskiego, podobnie jak w całym województwie związane są z takimi czynnikami jak:

- Brak odpowiednio przystosowanych dróg do bezpiecznego przewozu materiałów niebezpiecznych,
- Poważne awarie przemysłowe należą do grupy zdarzeń losowych szczególnie trudnych do przewidzenia,
- Brak wystarczającej edukacji społeczeństwa w zakresie postępowania w przypadku zaistnienia poważnej awarii przemysłowej,
- Brak w pełni sprawnych mechanizmów monitoringu i nadzorowania obiektów produkcyjnych i magazynowych.

W związku z powyższym, w celu ochrony obszaru powiatu włoszczowskiego przed skutkami ewentualnych poważnych awarii przemysłowych, konieczna jest realizacja określonego poniżej celu głównego oraz kierunków działań w latach 2012-2015:

Cel średniookresowy do roku 2019

Cel główny

Ograniczenie ryzyka możliwości wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz sposoby ograniczenia jej skutków

Kierunki działań na lata 2012-2015

- Stałe podnoszenie sprawności systemu zarządzania i reagowania kryzysowego,
- Monitoring prewencyjny potencjalnych sprawców awarii pod kątem spełniania wymogów bezpieczeństwa,

- Wyznaczenie miejsc postojowych pojazdów przewożących materiały niebezpieczne oraz wyznaczenie miejsc tymczasowego magazynowania odpadów z usuwania skutków wycieku materiałów niebezpiecznych w trakcie kolizji transportowej,
- Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportowej z udziałem materiałów niebezpiecznych,
- Edukacja społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania i postępowania na wypadek zaistnienia awarii przemysłowej.

5. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA PROGRAMÓW GMINNYCH

Efektywność działań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego zależy, w znacznym stopniu, od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym, od pozyskania środków finansowych oraz zainteresowania i zrozumienia ze strony mieszkańców. Podejmowane działania powinny być prowadzone zgodnie z opracowanym uprzednio programem krótko- i średniookresowym, sporządzonym na podstawie przeprowadzonej analizy sytuacji aktualnej i przewidywanych zagrożeń środowiska w gminie z uwzględnieniem oddziaływań z terenów ościennych. Programy gminne powinny się składać z zadań podzielonych na dwie części:

- **zadań własnych** (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków budżetowych będących w dyspozycji gminy),
- **zadań koordynowanych** (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego).

Zadania własne powinny być ujęte w programie z pełnym zakresem informacji niezbędnej do kontroli ich realizacji (opis przedsięwzięcia, terminy realizacji, instytucja realizująca lub współrealizująca zadanie, koszty, źródła finansowania). Zadania koordynowane powinny być ujęte w programie w takim stopniu szczegółowości, jaki jest możliwy do określenia i dostępny na terenie gminy. Jest rzeczą niezbędną, aby do prac nad gminnym programem ochrony środowiska były włączone wszystkie właściwe ze względu na zasięg swojej działalności instytucje, związane z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym oraz przedsiębiorstwa oddziałujące na środowisko przyrodnicze w szerokim rozumieniu, oraz przedstawiciele społeczeństwa. Przedstawiciele społeczeństwa to organy samorządu terytorialnego, samorządu gospodarczego (jeśli istnieją na terenie gminy) oraz ekologiczne organizacje pozarządowe obejmujące zakresem swej działalności daną gminę.

Gminny program ochrony środowiska powinien być skoordynowany z następującymi dokumentami:

- lokalnym, miejscowym planem (planami) zagospodarowania przestrzennego,
- lokalnymi planami rozwoju infrastruktury (jeżeli były opracowane): mieszkalnictwa, transportu, zaopatrzenia w energię, itd.,
- gminnym programem selektywnego zbierania odpadów, obejmującym teren gminy programem ochrony powietrza, programem ochrony środowiska przed hałasem i programem ochrony wód, jeżeli programy te (dla obszarów obejmujących teren danej gminy) zostały lub zostaną opracowane w związku z wymaganiami wynikającymi z ustawy Prawo ochrony środowiska (zgodnie z tą ustawą naprawcze programy ochrony powietrza opracowuje się dla obszarów, gdzie zostaną stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, natomiast programy ochrony wód – dla wchodzących w skład dorzeczy obszarów, na których nie są osiągnięte wymagane poziomy jakości wód),
- programami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Wytyczne wskazujące które z zadań powinny być realizowane lub współrealizowane przez poszczególne gminy powiatu włoszczowskiego przedstawiono w Rozdz. 6. Programu. Zadania przewidziane do realizacji przez poszczególne gminy oznaczono literą G.

6. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ EKOLOGICZNYCH

6.1. Priorytety ekologiczne powiatu

Postawione do osiągnięcia cele polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego są zgodne z założeniami aktualnej Polityki Ekologicznej Państwa oraz z założeniami „Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2011 - 2015”.

Jako cel nadrzędny polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego przyjęto kontynuację dotychczasowego celu:

KOMPLEKSOWA POPRAWA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO ZMIERZAJĄCA DO REALIZACJI ZASAD EKOROZWOJU

Program działań niezbędnych dla realizacji polityki ekologicznej powiatu włoszczowskiego, w zakresie ochrony środowiska, powinien być osiągnięty poprzez realizację celów głównych (celów średniookresowych do 2019 r. realizowanych w sferze działań systemowych, w zakresie ochrony zasobów naturalnych oraz w dziedzinie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego) wymienionych poniżej:

1. Cele w sferze działań systemowych

- *Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do sektorowych dokumentów o charakterze strategicznym oraz poddawanie ich procedurom oceny oddziaływania na środowisko przed ostatecznym zatwierdzeniem,*
- *Rozwój produkcji towarów proekologicznych oraz kształtowanie świadomych postaw konsumenckich zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju,*
- *Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego,*

- *Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców powiatu włoszczowskiego, zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,*
- *Integracja problematyki środowiskowej z gminnymi planami zagospodarowania przestrzennego, które powinny stanowić podstawę do podejmowania decyzji o lokalizacji nowych inwestycji.*

2. Cele w zakresie ochrony zasobów naturalnych

- *Ochrona zasobów i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej,*
- *Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej na terenie powiatu włoszczowskiego,*
- *Racjonalne gospodarowanie wszelkimi zasobami wodnymi powiatu oraz skuteczna ochrona terenów zagrożonych przed powodzią,*
- *Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe,*
- *Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.*

3. Cele w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

- *Osiągnięcie dobrego stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych,*
- *Spełnienie wymogów prawa w zakresie jakości powietrza poprzez stopniowe ograniczanie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej,*
- *Poprawa wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu,*
- *Kontrolowanie poziomu zagrożenia hałasem oraz zmniejszenie zagrożeń pochodzących ze źródeł komunikacyjnych i przemysłowych,*
- *Ocena stopnia zagrożenia ponadnormatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja oddziaływania tych pól na zdrowie człowieka i środowisko,*
- *Ograniczenie ryzyka możliwości wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz sposoby ograniczenia jej skutków.*

Realizacja wyznaczonych celów, kierunków i zadań ekologicznych, w odniesieniu do konkretnych elementów środowiska, będzie elementem wypełniania zadań określonych w polityce ekologicznej państwa i powinna prowadzić do zrównoważonego rozwoju powiatu.

Powiat powinien realizować zadania wymienione w tabeli poniżej i określone jako zadania własne (symbol zadania W). Dla realizacji zadań pozostałych Powiat pełni rolę koordynującą lub wspomagającą (symbol zadania K).

Aktualny stan środowiska w powiecie włoszczowskim i przewidywane jego zmiany w aspekcie planowanego rozwoju gospodarczego i przestrzennego kształtują potrzebę realizacji przedsięwzięć proekologicznych zarówno inwestycyjnych, jak i pozainwestycyjnych. Równoczesna realizacja tak wielu zadań przekroczyłaby znacznie wielkość możliwych do pozyskania środków finansowych. Podstawowym zadaniem w zakresie strategii wdrożeniowej powiatowego „Programu ochrony środowiska” jest więc dokonanie zobiektyzowanego wyboru priorytetów ekologicznych poprzez ustalenie hierarchii ich ważności oraz skoncentrowanie się na obszarach i w dziedzinach zapewniających maksymalne korzyści dla środowiska.

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska i obejmuje poszczególne komponenty środowiska zlokalizowane na obszarze powiatu. „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego” został sporządzony na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019 i stanowi aktualizację dokumentu programowego na lata 2007-2011, opracowanego przez IGSMiE PAN w Krakowie, przyjętego do realizacji uchwałą Rady Powiatu Włoszczowskiego nr XII/68/07, z dnia 13 grudnia 2007 r.

Zgodnie z przyjętą strukturą Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego, zdefiniowano w nim cele średniookresowe do roku 2019 i sposób ich osiągnięcia (kierunki działań) do roku 2015.

Tabela 6.1. Główne priorytety ekologiczne w zakresie ochrony zasobów i poprawy jakości środowiska w powiecie włoszczowskim

(W – zadania własne powiatu K – zadania koordynowane G – zadania realizowane przez gminy)

GLÓWNE ELEMENTY ŚRODOWISKA PODLEGAJĄCE OCHRONIE	GLÓWNE CELE EKOLOGICZNE DO REALIZACJI DO ROKU 2019	PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2015	RODZAJ ZADANIA	OBSZARY DZIAŁAŃ PRIORYTETOWYCH	OKRES REALIZACJI
Zasoby przyrodnicze	Ochrona zasobów i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej	Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Współdziałanie w tworzeniu nowych obszarów i obiektów przyrodniczo cennych prawnie chronionych	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w gminach	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Wspieranie rozwoju i obsługi ruchu turystycznego	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Kształtowanie właściwych postaw społeczeństwa wobec przyrody poprzez prowadzenie szkoleń i edukacji ekologicznej w zakresie ochrony przyrody i bioróżnorodności	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Promowanie istniejących form ochrony przyrody i	W	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

Zasoby leśne	Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej na terenie powiatu włoszczowskiego	innych miejsc cennych przyrodniczo, w tym tworzenie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych	K G		
		Zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych do rozwoju agroturystyki w powiecie	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Realizowanie gospodarki leśnej na terenie powiatu w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów, plany zarządzania lasu oraz inwentaryzację stanu lasów	K G	Obszary leśne powiatu	zadanie ciągłe
		Bieżąca obserwacja środowiska leśnego w celu przeciwdziałania zagrożeniom ze strony czynników abiotycznych (pożary) i biotycznych (choroby drzew, działalność szkodników)	K G	Obszary leśne powiatu	zadanie ciągłe
		Zapewnienie właściwego nadzoru nad lasami nie będącymi własnością Skarbu Państwa	W K	Obszary leśne powiatu	zadanie ciągłe
		Działania dla podnoszenia świadomości i wzbogacania wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Szkolenia właścicieli lasów w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów leśnych	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

GŁÓWNE ELEMENTY ŚRODOWISKA PODLEGAJĄCE OCHRONIE	GŁÓWNE CELE EKOLOGICZNE DO REALIZACJI DO ROKU 2019	PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2015	RODZAJ ZADANIA	OBSZARY DZIAŁAŃ PRIORYTETOWYCH	OKRES REALIZACJI
Zasoby wodne	Racjonalne gospodarowanie wszelkimi zasobami wodnymi powiatu oraz skuteczna ochrona terenów zagrożonych przed powodzią	Wspieranie inicjatyw związanych z budową zbiorników wodnych w ramach realizacji ustaleń Programu małej retencji województwa świętokrzyskiego	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Bieżąca aktualizacja planów ratowniczych powiatu tj. planu ochrony przed powodzią, powiatowego planu reagowania kryzysowego	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Wspieranie działań inwestycyjnych, mających na celu ograniczenie i eliminację ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego a w szczególności substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Wspieranie przez powiat budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, w których jest to uzasadnione ekonomicznie i technicznie	K G	Obszar całego powiatu, szczególnie na terenach zabudowy rozproszonej	zadanie ciągłe
		Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, w tym budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

		wodociągowych			
		Wspieranie budowy kanalizacji deszczowej i separatorów a także połączenie budowy systemów podczyszczających z budową i modernizacją dróg	K G	Obszary zabudowy skupionej, trasy komunikacyjne	zadanie ciągłe
		Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniami	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Propagowanie proekologicznych zasad w gospodarce rolnej	W K G	Obszar rolnicze powiatu w dorzeczach rzek	zadanie ciągłe
		Wspieranie i egzekwowanie racjonalnej gospodarki wodno - ściekowej w zakładach przemysłowych	W K G	Zakłady przemysłowe powiatu	zadanie ciągłe

GŁÓWNE ELEMENTY ŚRODOWISKA PODLEGAJĄCE OCHRONIE	GŁÓWNE CELE EKOLOGICZNE DO REALIZACJI DO ROKU 2019	PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2015	RODZAJ ZADANIA	OBSZARY DZIAŁAŃ PRIORYTETOWYCH	OKRES REALIZACJI
Gleby i powierzchnia ziemi	Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe	Prowadzenie okresowych badań jakości gleby wraz z prowadzeniem bazy danych zawierającej wyniki badań jakości gleby i ziemi	W K	Obszar całego powiatu, szczególnie na terenach wykorzystywanych rolniczo	zadanie okresowe
		Koordynowanie działań dotyczących upowszechniania zasad Dobrych Praktyk Rolniczych oraz upraw ekologicznych	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Minimalizacja negatywnego wpływu działalności gospodarczej na stan środowiska glebowego poprzez modernizację technologii	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Utrzymanie jakości gleby i ziemi powyżej lub co najmniej na poziomie wymaganych standardów	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Rekultywacja i zagospodarowanie gruntów zdegradowanych	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Zasoby geologiczne	Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji i	Ochrona zasobów kopalin poprzez umieszczenie udokumentowanych złóż kopalin w opracowaniach planistycznych tworzonych przez gminy, a opiniowanych i uzgadnianych z organami	K G

	rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	powiatu			
		Racjonalne i wszechstronne korzystanie z lokalnych surowców mineralnych	K G	Obszar występowania złóż kopalin	zadanie ciągłe
		Podejmowanie działań zmierzających do eliminowania nielegalnego wydobycia kopalin na potrzeby lokalne	W K G	Obszar występowania złóż kopalin	zadanie ciągłe
		Sukcesywna rekultywacja i zagospodarowanie terenów po eksploatacji złóż kopalin	K G	Obszar występowania złóż kopalin	zadanie ciągłe
		Propagowanie i edukacja w zakresie wykorzystania surowców i energii ze źródeł odnawialnych	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

GŁÓWNE ELEMENTY ŚRODOWISKA PODLEGAJĄCE OCHRONIE	GŁÓWNE CELE EKOLOGICZNE DO REALIZACJI DO ROKU 2019	PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2015	RODZAJ ZADANIA	OBSZARY DZIAŁAŃ PRIORYTETOWYCH	OKRES REALIZACJI
Powietrze	<p>Spełnienie wymogów prawa w zakresie jakości powietrza poprzez stopniowe ograniczanie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej</p>	Termomodernizacja budynków w obiektach podlegających starostwu	W	Obiekty stanowiące mienie powiatu	zadanie ciągłe
		Wspieranie inwestycji mających na celu instalowanie nowych i modernizację istniejących urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powietrza w budynkach użyteczności publicznej	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i modernizacji ogrzewania	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Wspomaganie zadań państwowego monitoringu jakości powietrza w formie dotacji	W	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

GŁÓWNE ELEMENTY ŚRODOWISKA PODLEGAJĄCE OCHRONIE	GŁÓWNE CELE EKOLOGICZNE DO REALIZACJI DO ROKU 2019	PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2015	RODZAJ ZADANIA	OBSZARY DZIAŁAŃ PRIORYTETOWYCH	OKRES REALIZACJI
Klimat akustyczny - ochrona przed hałasem	<i>Kontrolowanie poziomu zagrożenia hałasem oraz zmniejszenie zagrożeń pochodzących ze źródeł komunikacyjnych i przemysłowych</i>	Prowadzenie monitoringu hałasu komunikacyjnego w wybranych miejscach o największym stopniu uciążliwości	W	Obiekty stanowiące mienie powiatu	zadanie ciągłe
		Ograniczanie hałasu przemysłowego poprzez wydawanie decyzji administracyjnych	W	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów uwzględniających ochronę przez hałasem	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Stała modernizacja stanu technicznego nawierzchni dróg powiatowych oraz ich przebudowa	W	Szlaki komunikacyjne całego powiatu	zadanie ciągłe
		Realizacja inwestycji zmniejszających uciążliwość hałasu komunikacyjnego (budowa ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej, budowa obwodnic	W K G	Szlaki komunikacyjne całego powiatu	zadanie ciągłe
		Przeciwdziałanie obudowie dróg ruchu tranzytowego zabudową mieszkaniową	K G	Szlaki komunikacyjne całego powiatu	zadanie ciągłe
		Ochrona akustyczna budynków szczególnie narażonych na hałas	K	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

		komunikacyjny	G		
GŁÓWNE ELEMENTY ŚRODOWISKA PODLEGAJĄCE OCHRONIE	GŁÓWNE CELE EKOLOGICZNE DO REALIZACJI DO ROKU 2019	PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2015	RODZAJ ZADANIA	OBSZARY DZIAŁAŃ PRIORYTETOWYCH	OKRES REALIZACJI
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	<i>Ocena stopnia zagrożenia ponadnormatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja oddziaływania tych pól na zdrowie człowieka i środowisko</i>	Współpraca w zakresie uwzględniania w planach zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi	K G	Obszar całego powiatu	zadanie okresowe
		Współpraca w zakresie inwentaryzacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	K	Obszar całego powiatu	zadanie okresowe
		Edukacja ekologiczna społeczeństwa dotycząca skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie okresowe

GŁÓWNE ELEMENTY ŚRODOWISKA PODLEGAJĄCE OCHRONIE	GŁÓWNE CELE EKOLOGICZNE DO REALIZACJI DO ROKU 2019	PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2015	RODZAJ ZADANIA	OBSZARY DZIAŁAŃ PRIORYTETOWYCH	OKRES REALIZACJI
Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym	<i>Ograniczenie ryzyka możliwości wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz sposoby ograniczenia jej skutków</i>	Stale podnoszenie sprawności systemu zarządzania i reagowania kryzysowego	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Monitoring prewencyjny potencjalnych sprawców awarii pod kątem spełniania wymogów bezpieczeństwa	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Wyznaczenie miejsc postojowych pojazdów przewożących materiały niebezpieczne oraz wyznaczenie miejsc tymczasowego magazynowania odpadów z usuwania skutków wycieku materiałów niebezpiecznych w trakcie kolizji transportowej	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Informowanie społeczeństwa o zagrożeniach powstałych w wyniku poważnej awarii przemysłowej i transportowej z udziałem materiałów niebezpiecznych	W	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Edukacja społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania i postępowania na wypadek zaistnienia awarii przemysłowej	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

Tabela 6.2. Główne priorytety ekologiczne w dziedzinie działań systemowych w powiecie włoszczowskim

(W – zadania własne powiatu K – zadania koordynowane G – zadania realizowane przez gminy)

GŁÓWNE KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH	GŁÓWNE CELE EKOLOGICZNE DO REALIZACJI DO ROKU 2019	PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2015	RODZAJ ZADANIA	OBSZARY DZIAŁAŃ PRIORYTETOWYCH	OKRES REALIZACJI
Uwzględnianie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych	Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do sektorowych dokumentów o charakterze strategicznym oraz poddawanie ich procedurom oceny oddziaływania na środowisko przed ostatecznym zatwierdzeniem	Zacieśnienie współpracy Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska z instytucjami odpowiedzialnymi za przygotowanie powiatowych dokumentów strategicznych	W K	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Wykonywanie ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Prowadzenie szkoleń dla wykonawców dokumentów strategicznych	W K	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Upowszechnianie korzyści wynikających z przeprowadzania ocen oddziaływania na środowisko	W K	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

GŁÓWNE KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH	GŁÓWNE CELE EKOLOGICZNE DO REALIZACJI DO ROKU 2019	PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2015	RODZAJ ZADANIA	OBSZARY DZIAŁAŃ PRIORYTETOWYCH	OKRES REALIZACJI
Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska	Rozwój produkcji towarów proekologicznych oraz kształtowanie świadomych postaw konsumenckich zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju	Wspieranie powstawania tzw. zielonych stanowisk pracy	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Podejmowanie działań prowadzące do upowszechniania i promocji wśród mieszkańców powiatu produktów ekologicznych	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Działania edukacyjne w zakresie kształtowania zasad zrównoważonego konsumpcjonizmu	W K	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Eliminacja z rynku wyrobów szczególnie szkodliwych dla środowiska	K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Zastosowanie systemu tzw. „zielonych zamówień” w przetargach organizowanych przez instytucje korzystające ze środków publicznych	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

GŁÓWNE KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH	GŁÓWNE CELE EKOLOGICZNE DO REALIZACJI DO ROKU 2019	PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2015	RODZAJ ZADANIA	OBSZARY DZIAŁAŃ PRIORYTETOWYCH	OKRES REALIZACJI
Zarządzanie środowiskowe	Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego	Promowanie i wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Zachęcanie i motywowanie do udziału w programach szkoleniowo-informacyjnych dotyczących systemu EMAS, PN-EN ISO 14001, Zasad Czystej Produkcji	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

GŁÓWNE KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH	GŁÓWNE CELE EKOLOGICZNE DO REALIZACJI DO ROKU 2019	PODSTAWOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ NA LATA 2012-2015	RODZAJ ZADANIA	OBSZARY DZIAŁAŃ PRIORYTETOWYCH	OKRES REALIZACJI
Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	<i>Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców powiatu włoszczowskiego, zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie</i>	Kontynuacja realizacji programu edukacji ekologicznej dla szkół	W K G	Szkoły na terenie powiatu	zadanie ciągłe
		Utworzenie i rozwój działalności ośrodków edukacji ekologicznej	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Utrzymanie i rozbudowa ścieżek ekologicznych, rowerowych i tras turystycznych	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Organizowanie konkursów promujących racjonalne korzystanie ze środowiska	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Wspieranie finansowe projektów edukacji ekologicznej realizowane przez poszczególne gminy i organizacje społeczne	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Współdziałanie władz powiatowych z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Doskonalenie współpracy władz powiatowych z pozarządowymi	W	Obszar całego powiatu	zadanie

		organizacjami ekologicznymi, szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego i zakładami pracy, w celu efektywnego wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej	K G		ciągłe
		Udział przedstawicieli Starostwa Powiatowego i władz poszczególnych gmin w szkoleniach z zakresu publicznego dostępu do informacji o środowisku	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Wspieranie inicjatyw szkoleniowych w dziedzinie ekologii organizowanych przez pracodawców i organizacje społeczne	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe
		Promowanie walorów krajobrazowo-przyrodniczych powiatu włoszczowskiego	W K G	Obszar całego powiatu	zadanie ciągłe

6.2. Wybrane zadania szczegółowe do realizacji w gminach powiatu włoszczowskiego w latach 2012 - 2019

Na podstawie ankiet dostarczonych przez gminy zestawiono listy najważniejszych przedsięwzięć priorytetowych w zakresie ochrony środowiska przewidzianych do realizacji w najbliższych latach jako rozwinięcie celów określonych w Programie ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego. Należy podkreślić że modyfikacje celów poszczególnych przedsięwzięć w gminach dotyczą jedynie zakresu działań a nie zmian priorytetów ekologicznych powiatu.

Tabela 6.3. Lista głównych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w gminie Włoszczowa

Lp.	Zadanie	Koszt całkowity	Źródła finansowania	Termin realizacji
1.	Uporządkowanie gospodarki wodnej poza aglomeracją Włoszczowa, w sołectwach: Przygradów, Nieznanowice (rozbudowa), Rzębiec, Jeżowice, Gościenin, Sielpia Duża, Wymysłów	4 000 000 zł	środki unijne budżet gminy	do roku 2013
2.	Uporządkowanie gospodarki wodnej na terenie aglomeracji Włoszczowa	30 815 500 zł	środki unijne budżet gminy	do roku 2013
3.	Modernizacja oczyszczalni ścieków we Włoszczowie	3 879 360 zł	środki unijne budżet gminy	do roku 2013
4.	Dokończenie budowy kanalizacji sanitarnej na terenie miasta	4 080 640 zł	środki unijne budżet gminy	do roku 2011

Tabela 6.4. Lista głównych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w gminie Secemin

Lp.	Zadanie	Koszt całkowity	Źródła finansowania	Termin realizacji
1.	Budowa oczyszczalni ścieków w Czaryżu	1 700 000 zł	70% - EFRR 10% - budżet państwa 20% - budżet gminy	do roku 2013
2.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w następujących przysiółkach: Maleniec, Gródek, Dąbie-Cegielnia, Czarna Góra, Zakrzów, Lipiny, Zagórcze, Miny, Wincentów, Osiny, Papiernia, Nadolnik, Daleszec, Ropocice, Pniaki, Wolica	1 572 000 zł	70% - EFRR 10% - budżet państwa 20% - budżet gminy	do roku 2017

Tabela 6.5. Lista głównych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w gminie Krasocin

Lp.	Zadanie	Koszt całkowity	Źródła finansowania	Termin realizacji
1.	Budowa sieci kanalizacyjnej z podłączeniem w Olesznie	-	- środki własne - unijne kredyty	- do 2013

Tabela 6.6 Lista głównych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w gminie Kluczewsko

Lp.	Zadanie	Koszt całkowity	Źródła finansowania	Termin realizacji
1.	Opracowanie dokumentacji oraz budowa kanalizacji sanitarnej w sołectwach gminy	7 740 285 zł	- środki własne - unijne kredyty	do roku 2014

Tabela 6.7. Lista głównych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w gminie Moskorzew

Lp.	Zadanie	Koszt całkowity	Źródła finansowania	Termin realizacji
1.	Oczyszczalnia ścieków	987 000 zł	- środki własne - unijne kredyty	do roku 2011

Tabela 6.8. Lista głównych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w gminie Radków

Lp.	Zadanie	Koszt całkowity	Źródła finansowania	Termin realizacji
1.	Rozbudowa sieci wodociągowej w m. Radków	-	- środki własne - unijne kredyty	do roku 2014
2.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w m. Ojsławice, Sulików, Skociszewy, Świerków, Brzeście	-	- środki własne - unijne kredyty	do roku 2017
3.	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Bałków, Bieganów, Krasów	-	- środki własne - unijne kredyty	do roku 2018
4.	Modernizacja ujęcia wody w Świerkowie	-	- środki własne - unijne kredyty	do roku 2014
5.	Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Dzierzgów – Chycza	-	- środki własne - unijne kredyty	do roku 2014

7. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY POLITYKI EKOLOGICZNEJ

Efektywność działań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego zależy, w znacznej mierze, od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym oraz pozyskania środków finansowych oraz zainteresowania i zrozumienia ze strony społeczeństwa.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego jest dokumentem planowania strategicznego, stawiającym cele i kierunki polityki ekologicznej samorządu powiatu i określającym wynikające z niej działania. Program nie jest dokumentem decyzyjnym, ale wspomagającym działania decyzyjne powiatu. Program powinien być wykorzystywany, jako instrument strategicznego zarządzania powiatem w zakresie ochrony środowiska, jako podstawa tworzenia programów operacyjnych oraz zawierania umów i porozumień z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi. Opracowany Program, powinien stanowić przesłankę konstruowania budżetu powiatu i jest podstawą do ubiegania się o fundusze pomocowe ze źródeł krajowych i funduszy Unii Europejskiej. Poszczególne wytyczne zawarte w Programie, powinny być respektowane i uwzględniane w programach i planach szczegółowych oraz w działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska. Program służyć będzie koordynacji działań związanych z ochroną środowiska w powiecie włoszczowskim.

Realizacja procesu zrównoważonego rozwoju prowadzona jest według zasad zawartych w aktualnej Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2009 - 2016. Polityka ekologiczna powiatu jest i będzie realizowana przy zastosowaniu następujących instrumentów:

- prawnych,
- finansowych,
- społecznych.

7.1. Instrumenty prawne

Instrumenty prawne służące realizacji polityki ekologicznej powiatu to:

1. Pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii:

- pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód i urządzeń wodnych,
- pozwolenia na wytwarzanie odpadów,
- pozwolenia na emitowanie hałasu do środowiska,
- pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych,
- pozwolenia zintegrowane,

2. Koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych.

Kompetencje do wydawania pozwoleń w zakresie ochrony przed zanieczyszczeniami i uciążliwościami podzielono pomiędzy Marszałka a Starostę. Za podstawowe kryterium rozdziału kompetencji przyjmuje się skalę uciążliwości danego obiektu.

Starosta jest organem właściwym we wszystkich sprawach dotyczących obiektów i zakładów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raport oddziaływania na środowisko może być wymagany. Marszałek jest organem właściwym w sprawach dotyczących obiektów i zakładów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ale, dla których raport jest wymagany.

Prawidłowo prowadzony system pozwoleń na emisję zanieczyszczeń, bezpośrednio wpływa na efekty prac z zakresu ochrony środowiska realizowane przez zakłady przemysłowe. Dla zakładów tych korzystniej będzie realizować ochronę środowiska poprzez systemy zarządzania środowiskiem.

Szczególnym instrumentem prawnym jest pomiar stanu środowiska określany mianem monitoringu. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska, jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiskowych. Monitoring był zwykle zaliczany do instrumentów informacyjnych. Stanowił on i stanowi podstawę analiz, ocen oraz podejmowanych decyzji. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących poprzez zapisy w aktach prawnych, prowadzą do zaklasyfikowania monitoringu, jako instrument o znaczeniu prawnym.

7.2. Instrumenty finansowe

Realizacja poszczególnych projektów związanych z ochroną środowiska wymaga nakładów finansowych co jest możliwe poprzez wykorzystanie m.in.:

- środków publicznych - pochodzących z budżetu powiatu, gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych,
- środków prywatnych - środki własne inwestora,
- środków publiczno-prywatnych - pochodzących z budżetu gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych oraz środków własnych inwestora.

Formy finansowania inwestycji ekologicznych to głównie:

- udziały własne powiatu, gmin lub przedsiębiorstw,
- zobowiązania kapitałowe (kredyty, pożyczki, obligacje, leasing),
- udziały kapitałowe – (akcje i udziały w spółkach),
- dotacje.

Skuteczna realizacja zadań postawionych w Programie ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego wymaga zabezpieczenia odpowiednich środków budżetowych oraz pozabudżetowych. Do realizacji Programu konieczne jest posiadanie sprawnego systemu finansowania zadań ochrony środowiska, w którym źródłami finansowania są:

- budżet powiatu,
- budżety gminne,
- fundusze ekologiczne,
- programy pomocowe,
- środki własne inwestorów.

W chwili obecnej zadania powiatu w zakresie ochrony środowiska finansowane są z ogólnego budżetu powiatu. Do instrumentów finansowych powiatu w zakresie ochrony środowiska należą głównie środki pozyskiwane z:

- opłat za korzystanie ze środowiska,
- kar za korzystanie ze środowiska,
- inne źródła np. dotacje.

Jednostki organizacyjne, instytucje i podmioty realizujące zadania inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska i przyrody oraz zadania w zakresie edukacji ekologicznej, mogą czynić starania o uzyskanie pomocy finansowej ze środków funduszy strukturalnych, funduszy celowych, fundacji oraz banków. W zależności od rodzaju zadania formą dofinansowania może być dotacja, preferencyjny kredyt lub pożyczka. Poniżej w syntetycznej formie, wymienione zostały najważniejsze potencjalne źródła finansowania zadań ekologicznych nakreślonych w Programie ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego, realizowanych w latach 2012-2015.

- **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** promuje duże przedsięwzięcia w dziedzinie ochrony środowiska. Celem działalności NFOŚiGW jest wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz wybranych zadań lokalnych, szczególnie istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska.
- **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** w Kielcach (WFOŚiGW), udziela pomocy finansowej na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej zgodnych z kierunkami Polityki Ekologicznej Państwa, Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego oraz wynikających ze zobowiązań międzynarodowych Polski i obowiązujących przepisów prawa. WFOŚiGW najczęściej jedynie współfinansuje zadania inwestycyjne, do wysokości nie przekraczającej 40% potwierdzonych dokumentami kosztów realizacji zadania. Podstawową formą działalności WFOŚiGW jest udzielanie pożyczek na korzystnych warunkach oprocentowania i spłat a także dofinansowywanie niektórych zadań w formie dotacji.

- **Bank Ochrony Środowiska S.A. (BOŚ)**, jest bankiem komercyjnym, nastawionym na finansowanie przedsięwzięć służących wyłącznie ochronie środowiska. Współpracuje z organizacjami zajmującymi się finansowaniem działań z zakresu ochrony środowiska np. NFOŚiGW, WFOŚiGW. Bank współfinansuje w szerokim zakresie zadania z zakresu ochrony wody i gospodarki wodnej, ochrony atmosfery, ochrony powierzchni ziemi. Szczegółowe, aktualne informacje o zasadach finansowania banku, znajdują się na stronie internetowej <http://www.bosbank.pl/>.
- **Fundusze strukturalne Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska dostępne w latach 2007-2013.** W ramach funduszy strukturalnych działają programy operacyjne. W Polsce dostępne są następujące programy operacyjne (PO):
 - Regionalne programy operacyjne wojewódzkie (RPO),
 - PO Infrastruktura i środowisko,
 - PO Kapitał ludzki,
 - PO Innowacyjna gospodarka,
 - PO Rozwój Polski Wschodniej,
 - Programy europejskiej współpracy terytorialnej,
 - PO Pomoc techniczna,
 - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W ramach Regionalnego programu operacyjnego (RPO) dla województwa świętokrzyskiego na lata 2007-2013 jednostki samorządu terytorialnego mogą ubiegać się o dofinansowanie projektów głównie dla **priorytetu 4** (rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej). Celem priorytetu 4 jest poprawa dostępu mieszkańców do infrastruktury ochrony środowiska i infrastruktury energetycznej oraz poprawa efektywności systemów infrastruktury z tego zakresu, a także poprawa stanu środowiska naturalnego, zapobieganie jego degradacji. W ramach tego priorytetu dofinansowane mogą być następujące projekty:

- budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych w aglomeracjach od 5000 do 15000 RLM,
- budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych w aglomeracjach od 5000 do 15000 RLM,
- budowa sieci kanalizacji deszczowej oraz oczyszczalni ścieków deszczowych,
- budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w aglomeracjach od 5000 do 15000 RLM,
- budowa i modernizacja elementów infrastruktury przeciwpowodziowej, tworzenie i odtwarzanie (w tym zalesianie) polderów zalewowych, regulacja cieków wodnych,
- budowa i modernizacja zbiorników wodnych wielofunkcyjnych o pojemności od 70 tys. m³ do 10mln m³ i stopni wodnych,

- modernizacja spalarni odpadów niebezpiecznych,
- rekultywacja składowisk odpadów i terenów przemysłowych,
- budowa i modernizacja zintegrowanych systemów ciepłowniczych, wymiana przestarzałych instalacji ciepłych,
- projekty dotyczące wykorzystania w systemach energetycznych i ciepłowniczych odnawialnych źródeł energii,
- budowa i modernizacja systemów dystrybucji sieci elektrycznej.

Maksymalna wartość dotacji z UE może wynieść od 50 do 85% środków kwalifikowanych inwestycji. Ponadto dofinansowanie niektórych zadań w dziedzinie ochrony środowiska można uzyskać na realizację projektów w ramach **priorytetu 3** (podniesienie jakości systemu komunikacyjnego regionu).

7.3. Instrumenty społeczne

Istotnym elementem skutecznego zarządzania środowiskiem jest świadomość ekologiczna społeczeństwa oraz przyjazne dla środowiska nawyki i codzienna postawa ludności. Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane. Właściwa informacja przyspiesza proces edukacji. W przypadku osiągnięcia właściwego poziomu edukacji, komunikacja z grupami zadaniowymi jest łatwiejsza, a przekazywane informacje są właściwie odbierane i wykorzystywane.

Rzetelna informacja o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony, a także umiejętność porozumiewania się ze społeczeństwem są niezbędne dla sukcesu realizowanej polityki ekologicznej. Powiat oraz gminy, przy wsparciu organizacji ekologicznych oraz placówek oświatowych i badawczych, powinny zapewnić odpowiednie wsparcie medialne, zadbać o sprzyjającą atmosferę oraz promować wyniki akcji na rzecz ochrony środowiska.

Tradycyjne instrumenty, takie jak pozwolenia oraz system opłat i kar nie spełnią całego zakresu celów i zadań wyznaczonych przez Program ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego. Każda grupa zadaniowa (jednostka realizująca zadanie oraz wszyscy mieszkańcy) ponosi odpowiedzialność za zapewnienie czystego środowiska, zapobieganie problemom i ukierunkowanie przyszłego rozwoju. Mieszkańcy powiatu powinni być informowani o zadaniach poprzez prasę, biuletyny, internet, lokalne stacje telewizyjne i radiowe, czy też poprzez środki pośrednie, takie jak pozarządowe organizacje ekologiczne.

Realizacja celów Programu poprzez edukację ekologiczną, jest zadaniem długotrwałym, które należy realizować w sposób ciągły w działaniach urzędu co w dłuższym horyzoncie czasu, przynosi korzyści ekologiczne i umożliwia rozwiązanie lub złagodzenie ważnych problemów ekologicznych. Nawet wieloletnie nakłady na edukację ekologiczną i często z nią związaną profilaktykę zagrożeń są

znacznie niższe, niż wynikające z ich zaniedbania, koszty likwidacji strat ekologicznych lub szybkiego wdrożenia wymagań prawnych.

Istotnego znaczenia nabiera prowadzenie ciągłej kampanii informacyjno-edukacyjnej w szkołach. Szkoły mają bardzo szerokie możliwości włączenia się w proces informacyjno-edukacyjny związany z problematyką ochrony środowiska. W tym zakresie możliwe są zarówno formy zajęć lekcyjnych, jak i pozalekcyjnych.

Szkoły powinny w szczególności:

- inicjować i korzystać z kontaktów z władzami samorządowymi oraz innymi reprezentantami społeczności lokalnej, szkołami wyższymi, jednostkami badawczymi, terenowymi ośrodkami edukacji ekologicznej oraz innymi instytucjami i organizacjami (w tym z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi),
- uczestniczyć w krajowych i międzynarodowych programach edukacji ekologicznej,
- stale podejmować i rozszerzać zakres praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska w szkole i jej otoczeniu,
- eksponować pozytywną rolę dzieci w edukacji ekologicznej dorosłych,
- prowadzić edukację ekologiczną w terenie.

Dla osiągnięcia tych celów szkoła powinna wprowadzić różne formy działań bezpośrednio skierowanych na pobudzenie świadomości, podnoszenie poziomu wiedzy i wyrabianie umiejętności wśród dzieci i młodzieży, a pośrednio również u wszystkich mieszkańców. Spośród zalecanych form edukacyjno-oświatowych należy wymienić, między innymi:

- ścieżki tematyczne w ramach przedmiotu o środowisku w nauczaniu początkowym oraz w klasach wyższych w ramach poszczególnych przedmiotów,
- badania ankietowe dzieci i młodzieży,
- rozmowy i spotkania z ciekawymi ludźmi (przedstawiciele wydziałów ochrony środowiska urzędów gmin i starostwa, przedstawiciele zakładów przemysłowych, organizacji ekologicznych, jednostek badawczych),
- konkursy plastyczne, literackie, konkursy zbiórki surowców wtórnych,
- przedstawienia teatralne, happeningi ekologiczne,
- festyny, aukcje, pokazy,
- dni otwarte w zakładach przemysłowych i w jednostkach badawczych,
- współpraca i wymiana doświadczeń z innymi szkołami poprzez internet,
- tworzenie klubów młodego ekologa.

Kampania informacyjno-edukacyjna dla podmiotów gospodarczych jest drugim ważnym kierunkiem podnoszenia świadomości ekologicznej społeczeństwa. Główny ciężar działań informacyjno-szkoleniowych dla podmiotów gospodarczych z terenu powiatu powinny przejąć izby gospodarcze, izby rzemieślnicze, cechy, kongregacje kupieckie, itp. Zakres szkoleń powinien obejmować, między innymi:

- zagadnienia prawne w ochronie środowiska,
- obowiązki podmiotów gospodarczych w zakresie ochrony środowiska,
- zagadnienia związane ze stosowaniem najlepszych dostępnych technik (BAT),
- zagadnienia związane z obniżaniem materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności procesów technologicznych,
- zagadnienia związane z możliwością pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych,
- gospodarkę odpadami przemysłowymi wraz z recyklingiem odpadów.

Zdecydowana większość osób czynnych zawodowo ma bezpośredni wpływ na stan środowiska. Wynika to z mniej lub bardziej świadomych decyzji podejmowanych na każdym stanowisku pracy. Realizacja zadań związanych z ochroną środowiska w znacznej mierze zależy jest, od konkretnych działań podejmowanych w zakładach pracy. Skuteczność tych działań wymaga spełnienia następujących warunków:

- wiedza o ochronie środowiska w miejscu pracy powinna być upowszechniana przez kierownictwo zakładu, specjalistyczne służby pracownicze i związki zawodowe, włączając w to program doskonalenia zawodowego kadry oraz elementy edukacji środowiskowej związanej ze specyfiką prowadzonej działalności,
- w programach szkoleniowych służb BHP w zakładach pracy, należy podjąć tematykę skutków oddziaływania zakładów pracy na lokalne środowisko i zdrowie ludzi w zakresie ochrony środowiska,
- we wszystkich działaniach promocyjnych należy zwrócić uwagę na technologie i rozwiązania przyjazne środowisku.

Kampania informacyjno-edukacyjna prowadzona przez powinna być także organizacje społeczne. Działania pozarządowych organizacji ekologicznych polegają głównie na:

- kształtowaniu świadomości ekologicznej osób zaangażowanych w działania społeczne,
- przybliżaniu społeczeństwu istoty i znaczenia problemów ekologicznych,
- wpływaniu na osoby i instytucje odpowiedzialne za podejmowanie decyzji dotyczących zarządzania środowiskiem,
- propagowaniu humanistycznego i kulturowego wzorca ekologii.

Współpraca władz powiatu z przedsiębiorstwami oraz włączenie się społecznych organizacji ekologicznych w proces informacyjno-edukacyjny powinna być ukierunkowana na:

- prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, urzędników, przedsiębiorców, działaczy samorządu terytorialnego i mieszkańców,
- przygotowywanie i kolportaż materiałów informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców,
- organizowanie konkursów, wystaw, prelekcji,
- prowadzenie różnego rodzaju kampanii ekologicznych.

8. ZARZĄDZANIE I MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

8.1. Zarządzanie programem ochrony środowiska

Podstawową zasadą realizacji Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego powinna być zasada wykonywania zadań przez jednostki związane z systemem zarządzania środowiskiem, świadome istnienia programu i ich uczestnictwa w nim. Z punktu widzenia programu można wyodrębnić następujące podmioty uczestniczące w realizacji Programu:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- podmioty realizujące zadania programu,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- społeczność powiatu, jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Pomiar stopnia realizacji celów Programu będzie odbywać się poprzez mierniki. Będą to mierniki związane z poszczególnymi celami. W aktualnej Polityce Ekologicznej Państwa do szczególnie ważnych mierników realizacji polityki ekologicznej zaliczono:

- stopień zmniejszenia różnicy (w %) między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym dopuszczalnym (ładunkiem krytycznym),
- ilość zużywanej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji (wyrażoną w wielkościach fizycznych lub wartością sprzedaną),
- stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych (dla oceny Programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska).

Wskaźniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej. Poza wymienionymi wyżej miernikami stosowane są również wskaźniki:

- wskaźniki społeczno-ekonomiczne,
- wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko,
- wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa.

Celem realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego jest poprawa stanu środowiska powiatu. Zmiany wartości wskaźników charakteryzujących elementy środowiska będą wymiernym efektem realizacji Programu.

Problemy związane z realizacją Programu ochrony środowiska powinny być rozpatrywane w ramach obrad Rady Powiatu przynajmniej 2 razy w roku.

Podstawą oceny efektywności wdrażania programu ochrony środowiska jest wynik prowadzonego monitoringu. Monitoring dostarcza informacji na podstawie, których można ocenić, czy stan środowiska ulega poprawie czy pogorszeniu.

W pracach kontrolujących efektywność wdrażania programu ochrony środowiska wyróżniamy:

- monitoring jakości środowiska,
- monitoring polityki środowiskowej.

Monitoring środowiska powinien być traktowany jako system kontroli stanu środowiska, dostarczający informacji o uzyskanych efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska. Jest także narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem.

8.2. Monitoring jakości środowiska

Monitoring środowiska może być traktowany jako system kontroli stanu środowiska, dostarczający informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska. Jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem.

Zakres, sposób i częstotliwość prowadzenia badań monitoringowych jest określony odpowiednimi rozporządzeniami oraz wskazówkami i wytycznymi, dostępnymi w opracowaniach specjalistycznych, z odniesieniem do poszczególnych komponentów środowiska.

Badania stanu środowiska realizowane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska koordynowanego przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Prace badawcze wchodzi w skład systemu pozyskiwania, gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji o środowisku pozwalającym na ocenę prawidłowości realizowanej polityki ekologicznej. Ocenie podlegają oddzielnie poszczególne elementy monitoringu środowiska:

- monitoring wód powierzchniowych,
- monitoring wód podziemnych,
- monitoring zbiorników zaporowych,
- monitoring wody pitnej,
- monitoring jakości powietrza,
- monitoring gleb,
- monitoring hałasu,
- monitoring promieniowania elektromagnetycznego
- inne doraźne działania monitoringowe.

8.3. Monitoring polityki środowiskowej

Monitoring polityki ochrony środowiska oznacza, że wdrażanie Programu będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania zadań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy celami i zadaniami,
- analizy przyczyn powstałych rozbieżności.

Najważniejszym wskaźnikiem osiągnięć powiatu jest monitorowanie stopnia realizacji zadań. Koordynator wdrażania Programu, powinien co dwa lata oceniać stopień wdrożenia Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego. Wyniki oceny rozbieżności pomiędzy celami i analiza przyczyny tych rozbieżności, będą stanowiły wkład do opracowania aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu włoszczowskiego.

Pomiar stopnia realizacji Programu powinien odbywać się poprzez wskaźniki realizacji (mierniki). Mierniki, przydatne przy monitorowaniu polityki ekologicznej powiatu, zestawiono w Tabeli 8.1.

Wyróżnia się trzy rodzaje wskaźników (mierników):

Wskaźniki presji wywieranej na środowisko odnoszą się do tych form działalności, które zmniejszają ilość i jakość zasobów środowiska, przy czym możliwe jest rozróżnienie:

- wskaźników presji bezpośredniej, wyrażonej w kategoriach emisji zanieczyszczeń lub konsumpcji zasobów środowiska,
- wskaźników presji pośredniej, opisujących te szkodliwe formy działalności ludzkiej, które w efekcie prowadzą do wywierania presji bezpośredniej.

Wskaźniki stanu odnoszą się do jakości środowiska i jakości jego zasobów, odnoszą się więc do ostatecznych celów realizacji Programu i powinny być konstruowane w sposób umożliwiający dokonanie przeglądowej oceny stanu środowiska i zmian dokonujących się w danym okresie czasu.

Wskaźniki reakcji wskazują, w jakim stopniu społeczeństwo zainteresowane jest odpowiedzią na stan środowiska. Reakcja społeczna dotyczyć może indywidualnych i kolektywnych działań prowadzących do ograniczenia, opanowania lub uniknięcia negatywnego oddziaływania na środowisko, ewentualnie powstrzymania postępującej już degradacji środowiska.

Tabela 8.1. Mierniki stopnia realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019”.

Dziedzina	Cel	Mierniki
Zasoby przyrodnicze	Ochrona zasobów i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej	<ul style="list-style-type: none"> – powierzchnia obszarów chronionych; – powierzchnia obszarów objętych programem Natura 2000; – powierzchnia użytków rolnych objętych programem rolno-środowiskowym;
Zasoby geologiczne - surowce mineralne	Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> – ilość zrealizowanych przedsięwzięć oraz powierzchnia terenów zrehabilitowanych (ha);
Zasoby wodne - gospodarka wodna	<p>Racjonalne gospodarowanie wszelkimi zasobami wodnymi powiatu oraz skuteczna ochrona terenów zagrożonych przed powodzią</p> <p>Osiągnięcie dobrego stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – jakość wód powierzchniowych, udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej); – jakość wód podziemnych, udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości; – stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej; – ilość zbiorników retencyjnych; – udział nieoczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych;
Gospodarka odpadami	Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów i wdrożenie w gminach selektywnej zbiórki odpadów	<ul style="list-style-type: none"> – przejęcie przez gminy obowiązku gospodarowania odpadami komunalnymi; – opracowane gminne programy selektywnego zbierania odpadów komunalnych; – procent składowanych odpadów przemysłowych i komunalnych;
Ochrona powietrza	Spełnienie wymogów prawa w zakresie jakości powietrza poprzez stopniowe ograniczanie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> – wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych; – stopień redukcji zanieczyszczeń; – procent energii uzyskiwanej ze źródeł odnawialnych;
Zagrożenia gleb i powierzchni ziemi	Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe	<ul style="list-style-type: none"> – powierzchnia terenów zdegradowanych wymagających rekultywacji; – powierzchnia gleb ściśle chronionych wyłączona z produkcji rolnej (ha); – jakość gleb - procent dopuszczalnych stężeń w poszczególnych grupach terenów;
Zasoby leśne	Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej na terenie powiatu włoszczowskiego	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost lesistości; – opracowanie programu zwiększenia lesistości powiatu;

		<ul style="list-style-type: none"> – powierzchnia gruntów porolnych przeznaczonych do zalesienia; – procent zalesienia;
Ochrona przed poważnymi awariami przemysłowymi	Ograniczenie ryzyka możliwości wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz sposoby ograniczenia jej skutków	<ul style="list-style-type: none"> – ilość opracowanych zewnętrznych planów operacyjno-ratunkowych; – liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej;
Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska - edukacja ekologiczna	Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców powiatu włoszczowskiego, zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie	<ul style="list-style-type: none"> – ilość uczestników akcji, kampanii, szkoleń i in.; – ilość interwencji środowiskowych zgłaszanych przez mieszkańców; – ilość przeprowadzonych działań na terenie powiatu i ich skuteczność (np. liczba gospodarstw ekologicznych, poprawa stanu sanitarnego wsi, stanu czystości rzek, lasów, korzystanie z ekologicznych źródeł energii, itp.);

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań przedstawionych w Programie będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych. Uzyskane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm środowiskowych, dokonaną w ramach systemu monitoringu, ilustrować będą stopień zaawansowania realizacji Programu i umożliwiać dokonywanie na bieżąco niezbędnych korekt w tym dokumencie.

Ocena stopnia realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego w zostanie wykonana w najbliższym okresie sprawozdawczym za lata 2011 – 2012 i przedstawiona zostanie Radzie Powiatu, w Raporcie z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego, przy uwzględnieniu powyższych mierników.

9. STRESZCZENIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WŁOSZCZOWSKIEGO

Zarząd powiatu, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza i aktualizuje co 4 lata, powiatowy program ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14. ustawy. Programy ochrony środowiska podlega zatwierdzeniu w drodze uchwały przez Radę Powiatu. Z wykonania programu organ powiatu sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się Radzie Powiatu.

„Program ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019” został opracowany w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska i obejmuje poszczególne komponenty środowiska na obszarze powiatu.

Program stanowi aktualizację dokumentu programowego opracowanego na lata 2007 – 2011, przez Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią, Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, w roku 2007, zatwierdzonego uchwałą nr XII/68/07 Rady Powiatu Włoszczowskiego z dnia 13 grudnia 2007 r.

Uchwałą Nr 44/11 Rady Powiatu Włoszczowskiego z dnia 16 czerwca 2011 r. przyjęto **„Raport z wykonania Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego za lata 2009-2010”**. W przyjętym raporcie dokonano oceny wdrażania i realizacji celów określonych w programie ochrony środowiska na lata 2007 – 2011, oraz przedstawiono wnioski odnośnie głównych problemów związanych z ochroną środowiska na terenie powiatu włoszczowskiego.

Obecna aktualizacja *„Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”* definiuje główne cele średniookresowe do roku 2019 i sposób ich osiągnięcia (kierunki głównych działań) do roku 2015.

Aktualizacja *„Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”* została sporządzona przy wykorzystaniu materiałów źródłowych Starostwa Powiatowego we Włoszczowie, danych z urzędów gmin z terenu powiatu włoszczowskiego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego oraz największych jednostek z sektora gospodarczego.

Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla powiatu włoszczowskiego została opracowana zgodnie z art. 17 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z dn. 20.06.2001, tekst jednolity z roku 2008 Dz.U. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.),

Postawione do osiągnięcia w aktualizacji *„Programu ochrony środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019”* cele polityki ekologicznej Powiatu Włoszczowskiego, są zgodne z założeniami Polityki Ekologicznej Państwa (*uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 maja 2009 r. w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do roku 2016”*) oraz z założeniami

obowiązującego „Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2011-2015”.

Długoterminowym celem Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego jest dążenie do zrównoważonego rozwoju Powiatu, gdzie ochrona środowiska stanowi nierozłączną część procesów rozwojowych i jest rozpatrywana razem z nimi. Biorąc pod uwagę przeprowadzoną analizę stanu aktualnego środowiska oraz ocenę zagrożeń i możliwości rozwoju gospodarczego powiatu, jako cel nadrzędny polityki ekologicznej Powiatu Włoszczowskiego przyjęto:

**„Kompleksowa poprawa stanu środowiska przyrodniczego powiatu włoszczowskiego
zmierzająca do realizacji zasad ekorozwoju”**

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego jest dokumentem planowania strategicznego, stawiającym cele i definiującym główne kierunki polityki ekologicznej samorządu powiatu i określającym wynikające z niej działania. Program nie jest dokumentem decyzyjnym, ale wspomagającym działania decyzyjne powiatu. Program powinien być wykorzystywany, jako instrument strategicznego zarządzania powiatem w zakresie ochrony środowiska, jako podstawa tworzenia programów operacyjnych i zawierania umów i porozumień z innymi jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi. Zaktualizowany Program stanowić powinien przesłankę konstruowania budżetu powiatu i jest podstawą do ubiegania się o fundusze pomocowe ze źródeł krajowych i funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego obejmuje szereg elementów jak:

- Charakterystyka ogólna powiatu z zaznaczeniem jego rolniczego charakteru.
- Charakterystyka stanu aktualnego środowiska przyrodniczego na obszarze powiatu w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska.
- Obserwowane oraz przewidywane zagrożenia stanu środowiska przyrodniczego na obszarze powiatu.
- Cele ekologiczne postawione do osiągnięcia dla poszczególnych komponentów środowiska.
- Kierunki działań zmierzające do poprawy stanu środowiska.
- Uwarunkowania realizacyjne Programu w zakresie koordynacji działań, źródeł finansowania oraz w zakresie zarządzania środowiskiem.
- Zasady monitorowania efektów wdrażania Programu.

Pozytywne efekty realizacji polityki ekologicznej Powiatu Włoszczowskiego, w zakresie ochrony środowiska, powinny zostać osiągnięte poprzez realizację celów zgodnych z obowiązującą w latach 2009-2016 Polityką Ekologiczną Państwa, wymienionych poniżej:

1. Cele w sferze działań systemowych

- Zapewnienie włączenia celów ochrony środowiska do sektorowych dokumentów o charakterze strategicznym oraz poddawanie ich procedurom oceny oddziaływania na środowisko przed ostatecznym zatwierdzeniem,
- Rozwój produkcji towarów proekologicznych oraz kształtowanie świadomych postaw konsumenckich zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- Upowszechnianie oraz wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego,
- Kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców powiatu włoszczowskiego, zapewnienie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- Integracja problematyki środowiskowej z gminnymi planami zagospodarowania przestrzennego, które powinny stanowić podstawę do podejmowania decyzji o lokalizacji nowych inwestycji.

2. Cele w zakresie ochrony zasobów naturalnych

- Ochrona zasobów i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- Prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej na terenie powiatu włoszczowskiego,
- Racjonalne gospodarowanie wszelkimi zasobami wodnymi powiatu oraz skuteczna ochrona terenów zagrożonych przed powodzią,
- Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe,
- Zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

3. Cele w zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

- Osiągnięcie dobrego stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- Spełnienie wymogów prawa w zakresie jakości powietrza poprzez stopniowe ograniczanie emisji niskiej, emisji z zakładów przemysłowych i emisji komunikacyjnej,
- Poprawa wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu,
- Kontrolowanie poziomu zagrożenia hałasem oraz zmniejszenie zagrożeń pochodzących ze źródeł komunikacyjnych i przemysłowych,
- Ocena stopnia zagrożenia ponadnormatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja oddziaływania tych pól na zdrowie człowieka i środowisko,

- Ograniczenie ryzyka możliwości wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz sposoby ograniczenia jej skutków.

Realizacja wyznaczonych celów oraz wynikających z nich kierunków działań ekologicznych, w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska, będzie elementem wypełniania zadań określonych w polityce ekologicznej państwa i powinna prowadzić do zrównoważonego rozwoju powiatu w którym ochrona środowiska i wzrost gospodarczy pozostają w równowadze gwarantującej bezpieczeństwo dla zdrowia i życia mieszkańców.

10. SPIS WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW

1. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Włoszczowa.
2. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Kluczewsko.
3. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Krasocin.
4. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Moskorzew.
5. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Radków.
6. Ankieta dla potrzeb opracowania programu ochrony środowiska - Gmina Secemin.
7. Główny Urząd statystyczny, 2010; Ochrona Środowiska, Materiały i opracowania statystyczne, Warszawa 2011.
8. II Polityka ekologiczna państwa. Warszawa, czerwiec 2000.
9. Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2008 r.
10. Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002.
11. Informacje Starostwa Powiatowego we Włoszczowie.
12. Informacje Urzędu Gminy Kluczewsko.
13. Informacje Urzędu Gminy Krasocin.
14. Informacje Urzędu Gminy Moskorzew.
15. Informacje Urzędu Gminy Radków.
16. Informacje Urzędu Gminy Secemin.
17. Ustawa Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2008r. nr 25, poz. 150, tekst jednolity z późn. zm. wraz z rozporządzeniami wykonawczymi).
18. Kleczkowski A.S. (red.), 1984 - Ochrona wód podziemnych. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa, 328.
19. Kleczkowski A.S. 1990 (red.) – Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. Skala 1:500 000. Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej AGH, Kraków.
20. Malinowski J. (red), 1991 – Hydrogeologia – Budowa geologiczna Polski. Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa.
21. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego na lata 2007-2011, IGSMiE PAN w Krakowie, 2007.
22. Raport z wykonania Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Włoszczowskiego za lata 2009-2010. Włoszczowa 2011.
23. Sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami dla powiatu włoszczowskiego za lata 2009-2010. Włoszczowa 2011.
24. Projekt europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.
25. Stan środowiska w Województwie Świętokrzyskim w latach 2009- 2010. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Kielce 2011.
26. Strategia Rozwoju Powiatu Włoszczowskiego, Włoszczowa 2001.
27. Plan rozwoju lokalnego Powiatu Włoszczowskiego, Włoszczowa 2004.
28. Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, 2011; Program Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2011 – 2015.
29. Strategia działania wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska w Kielcach na lata 2009-2012. Kielce 2008.
30. WIOŚ: Wyniki oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych województwa świętokrzyskiego w latach 2007-2009, Kielce 2011 r.
31. WIOŚ: Wyniki pomiarów jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2009, Kielce 2010 r.
32. WIOŚ: Wyniki pomiarów jakości wód podziemnych w województwie świętokrzyskim w roku 2010, Kielce 2011 r.
33. Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego, Wrocław 2006.

34. Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego Część B strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia pyłu PM10 i benzo(a)pirenu. Kielce 2011.
35. Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego Część C strefa świętokrzyska ze względu na przekroczenia ozonu. Kielce 2011.